Roj

haftalık haber yorum gazetesi

Yıl: 1 Sayı: 8 29 Temmuz 1995

30.000 TL. Yurtdışı 3 DM (KDV dahil)

Avukat Eren Keskin:

Barış için bir şeyler yapın

Tanınmış insan hakları savunucusu avukat Eren Keskin, Terörle Mücadele Yasası'nın ünlü 8. maddesine muhalefetten aldığı ceza nedeniyle bulunduğu İstanbul Sağmalcılar Cezaevi'nde, sorularımızı yanıtladı.

● S. 5'te

Sezen Aksu "Vak'a"sı

Ateş gittikçe Doğu'da mı yanıyor?

Sezen Aksu, son kasetiyle yine ilgili gündemlerin baş köşesine oturdu. İlk hafta, 350 bin satışla kırılan rekor bir yana, bunda Aksu'nun bugüne kadarki çalışmaları, kasetin sunuluş biçimi ve adının rolü de oldu.

● S. 12'de

Türkiye, İran'a karşı donatılıyor

Türkiye, 'uzaklara' askeri harekat yapabilmek için tanker uçaklar aldı. ABD politikaları eşliğinde, İran'ın hedef seçildiği kuşkusu artıyor.

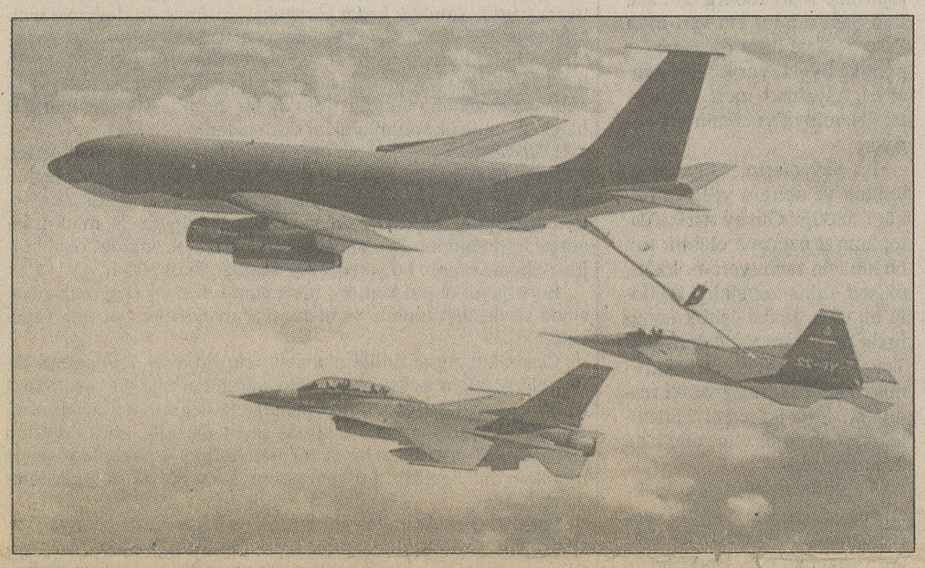

Ankara'daki törende yakıt ikmali gösterisi de yapan tanker uçaklar, saldırı hazırlığı aracı olarak değerlendiriliyor.

Türkiye, havada yakıt ikmali yapan, taarruz destekçisi uçaklar almaya başladı. Türkiye'nin gözü, jetlerin yakıt menzili dışındaki bölgelerde. Bu gelişme, Çekiç Güç'ün İran'ı gözlemlediği duyumlarıyla birleştiğinde, ilginç senaryolar gündeme geliyor.

S. 5'te

Vahşete tepki!

■ İlk kez geçen hafta yayımladığımız aşağıdaki vahşet resmini medya görmezlikten gelirken, o sayımız başka bahane ile toplatılmasına rağmen, belgelediğimiz vahşete ilişkin öfke dolu tepkiler geldi.

Haber Merkezi- Geçen haftaki sayımızda yayımladığımız ve bu hafta yayımını tekrarladığımız 'Vahşet resmi', savaşı böylesine yöntemlerle yürüten güçlere karşı öfke dolu tepkiler yarattı. Fotoğrafı yayımlayarak, vahşet gerçekliğini belgelememize ilişkin medya ve rejim kurumları hiçbir açıklama yapmazken ve gerçeği yine görmezlikten gelirken, bir çok sivil kuruluş ve aydın, vahşeti şiddetle kınadıklarını belirttiler.

Bu arada İstanbul DGM, söz konusu fotoğrafı yayımladığımız sayımızı da derhal toplattı. DGM savcılığının, değişik üç haberimizdeki kimi terimleri bahane ettiği; ancak asıl olarak fotoğrafın geniş okur kitlesince görülmesini engellemek amacı taşıdığı yolunda kuşkulara yol açtı. Buna rağmen gazetemizi kısmen edinebilen okurlar ve aydın çevreler vahşetin belgesine tanık olabildiler. Devamı 11'de

Yaşamın her alanında sorunlar çığ gibi

OHAL'de yaşam ne halde?

■ Son yıllarda yaşanan savaş koşullarının sonucu olarak, binlerce köy ve mezranın yakılıp yıkılarak boşaltılması, bölge ekonomisinin can damarı olan tarım ve hayvancılığı öldürdü.

■ Diyarbakır'ın Bağlar ilçesindeki Dörtyol amele pazarında bekleyen işsizler arasında yaptığımız araştırma esnasında, insanlar, üstüne basa basa aç olduklarını vurguladı.

S. 3'te

Tutsaklardan Fesih Beyazçiçek, açlık grevinin 10'uncu gününde hayatını kaybetti

Barış için ölümler başladı

■ Barış için başlatılan büyük kampanya sürüyor. Açlık grevi ilk şehidini verdi. Yozgat Cezaevi'nde açlık grevine katılan Fesih Beyazçiçek, eylemin 10'uncu gününde mide kanaması geçirerek hayatını kaybetti. İkinci şehit ise, Berlin'de polis saldırısına da uğrayan Gülnaz Bağıstani oldu.

■ Cezaevlerindeki diğer siyasi tutsaklar da 24 Temmuz'dan itibaren destek açlık grevlerini başlattılar. Öte yandan tutsak yakınlarının açlık grevleri ve değişik kesimlerden destek eylemleri sürüyor. Birçok yerde sürdürülen dayanışma amaçlı açlık grevlerine katılım, polisçe engellenmeye çalışılıyor.

S. 3'te

Trafik polisinden çocuğa işkence S. 3'te

Denizin kârı 'özel teşebbüs'e akacak S.4'te

Yugoslavya: Nereden nereye S. 6'da

Türkiye artık silah tüccarı S. 7'de

Hevpeyvîn bi Seîd Yusif re R. 8

Rahmetlik Nedim de 'bölücü' imiş S. 9'da

'Kırmızı Kitapçık'ı ele geçirdik S. 12'de

Van Valisi, nasıl 'Örnek Vali' oldu?

Temmuz ayı başlarında Ankara'da yapılan valiler toplantısında Van Valisi Mahmut Yılbaş'ın hizmetlerinden övgüyle söz eden Çiller, diğer valilere "Hepinizin Van Valisi gibi başarılı olmasını istiyorum" dedi. Van Valisi Yılbaş "Örnek vali" ünvanını nasıl kazandı? S. 11'de

Adana'da Partiler Platformu oluşturuldu

ADANA/Roj- Aralarında BSP, HADEP, DDP ve SİP'in bulunduğu dört partinin Adana il örgütleri, ortak harekat etme kararı alarak, 'Adana Partiler Platformu' oluşturdular. 24 Temmuz günü yapılan ortak açıklamada, Partiler Platformu'nun Kürt sorununun halkların kardeşliği temelinde siyasal, barışçı, demokratik çözümünün sağlanması çalışmalarına katkıda bulunmak amacıyla oluşturulduğu vurgulandı.
Partiler Platformu, "Demokrasiden, özgürlükten ve eşitlikten yana olan tüm partileri, sendikaları, demokratik kitle örgütlerini, kurum ve kuruluşları ve tek tek bireyleri ortak mücadeleye" çağırdı. Platformun, ortak etkinlikler organize edeceği, alınan haberler arasında.

Dersim'e abluka ve tecrit

Fotoğraf: Yücel Tunca

Dersim halkının üzerine yoksulluğun yanı sıra zulmün katmerlisi ve hergün yaşanan tedirginlik çullandı.

Dersim'de yaşanan sorunları yerinde görmek ve incelemelerde bulunmak için Dersim Halkıyla Dayanışma Komisyonu'nun örgütlediği ve çeşitli demokratik kitle örgütlerinin temsilcilerinden de oluşan heyet Kırşehir'den geri çevrildi. Halkta, 1938'de yaşanan katliam gibi bir katliam yapılacağı endişesi ve korkusu giderek yaygınlaşıyor.

Selim ZEL

Dersim'de devlet baskısı had safhada. Halk tedirgin ve korku içinde. Köylerin boşaltılmasıyla beraber yoksulluk sınırının altında sürdürülen yaşam ve karneli gıda alımı, insanları açlıkla karşı karşıya getirmiş durumda. Hergün onlarca insan gözaltına alınıyor, işkenceden geçiriliyor, ekinler yakılıyor, hayvanlar rastgele öldürülüyor. Özellikle Özel Tim'in 2-3 Temmuz'daki saldırısı, Dersim halkını daha çok kaygılandırıyor. Halktaki genel eğilim devletin 'Dersim 38 Katliamı' gibi bir soykırım yapacağı yönünde. Bu kaygı ve endişe Dersim için çeşitli sivil inisiyatifleri ve girişimleri gündeme getirdi. Bunun için geçen mayıs ayı içinde Ankara'da geniş katılımlı bir toplantı düzenlenmişti.

Oluşturulan heyetler Olağanüstü Hal Bölge Valisi'nin engellemesi yüzünden Dersim'e giremiyor. Devamı 11'de

Roj

Kör ve sağır medya

Geçen sayımızda yayımladığımız vahşet fotoğrafı ile ilgili olarak rejim kurumlarının 'Görmedim-duymadım-bilmiyorum' geleneğine sarılmaları hiç şaşırtıcı olmadı. Aslında birer rejim kurumu halindeki 'büyük' medya organlarının benzer körlüğüne de şaşırmadık. Fakat hala o medyanın habercilik yaptığına inanan varsa, birkaç çift söz gerekiyor.

Gazetemiz, şimdiye kadar savaşla ilgili yayımlanmış en vahşi, bütün bir ordudan ve bütün bir rejimden -en azıyla- hesap sorulması gereğini belgeleyen, tüyler ürpertici bir fotoğraf yayımladı. Medya, sözünü bile etmedi...

Denilebilir ki, her sayıyı toplamak için olağanüstü bir gayret gösteren olağanüstü mahkeme DGM, özellikle bu belgenin görülmemesi için başka bir iki küçük haberimizi bahane göstererek toplattı; o yüzden medya organlarına da ulaşmadı. Durumun böyle olmadığını elbette biliyoruz. Bu medyanın, örneğin Çiller'in hapşırma anını görüntüleyemediği an, hapşırmayı görüntüleyeni -hem de daha yayımlanmadan!- nasıl arayıp bulduğunu; hatta, yayımlayamayanların günler sonra için bile yayımlamak için neler yaptığını çok iyi biliyoruz...

Burada sorun, bilinçli bir körlüktür; başka bir ülkeye ait -örneğin- bir ağlayan insan görüntüsü üzerine trajedinin en koyusunu manşetlerden ve ekranlardan akıtanlar, bilinen düşmanlık çerçevesine bile sığamayacak bir vahşeti; öldürülmüş bir insanın kulağının bir komando erince kesilmesini, hiç olmamış gibi değerlendirebiliyorlar.

Artık o resme her baktığımızda, kasatura üzerinde 'büyük' medya organlarının da parmak izlerini görür gibi oluyoruz...

Yalnız o kasatura üzerinde de değil. Yayına başladığımızdan bu yana, arkadaşlarımızın üstün bir çabayla hazırladıkları bir dizi sarsıcı haberin anlattığı entrika... Yolsuzluklar... Canilikler arasında da bu medyanın silüetini görüyoruz. Aslında, bunların herbirini görmezden gelen, yazılmamış-duyurulmamış sayan medya için bu sözlerin hafifliği çok açık... Diğer taraftan, medyası bile kör ve sağır olan bir rejimin, tarihen ölmüşlüğünü ilan etme gereği de doğmaktadır...

'Okur' olmanın ve kalmanın yolu, bu medyaya çok net bir karşı tavırdan geçiyor; bu da çok açık biçimde ortaya çıkıyor.

Kozmopolit bir Güney Afrika

Sıracattin KIRICI

Güney Afrika, çok kozmopolitik bir yer. Her dinden insan yaşıyor. Protestan, Katolik, Hindu, Müslüman... Müslümanlarını, Asyalıların, Afrikaya yerleşmelerinin temel amacı, İngiliz sömürge politikasıymış. İngilizler; Hindistan'dan, Malezya'dan, Endozenya'dan zorla, köleleri buraya getirip yerleştiriyormuş. İngilizler 20. yüzyılda Hinduları; şekerpancarı ve madenlerde çalıştırmak üzere getiriyor.

Güney Afrika'ya gitmeden önce, kafamdaki Güney Afrika imajı, çok farklıydı. Çölleri, sefaleti, açlıktan ölen insanları düşünüyordum. Ama gidip görünce, ilk karşılaştığım; Cape Town şehrindeki harika İngiliz mimarisiydi. Çok güzel binalar ve dubleks daireler vardı. Üç tarafı dağlarla kaplı bu güzel şehrin, bir yanı da okyanuslarla çevrili. Atlas ve Hint Okyanuslarının birleştiği güzel bir şehir...

Gerçekten sömürgeciler; yaşamın, doğanın bütün güzelliklerini, yeraltı ve yerüstü kaynaklarını sadece kendi hakları olarak görürler. Ve bazen bu çıkarlar uğruna, birbirleriyle savaşırlar. Hollanda ve İngilizler; Güney Afrika'daki yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynakları için, yoğun çatışmaya girişmişler.

Güney Afrika'da, işgalden sonra, 4 grup insan yaşıyor. Siyahlar, beyazlar, melezler, Asyalılar. Nüfusun büyük kesimini siyahlar oluşturuyor. Siyahların başlıca grupları; Zulu, Koza, Soto, Svazi'lerdir. Beyazların dışındaki, Zenciler ve diğer bütün halklar, korkunç bir sefalet ve haksızlık yaşamışlar. Referandum ve demokratik seçime kadar; ayrı lokanta, otobüs, kahve, tuvaletler varmış. Modern çağda, köleci ilişkiler içerisindeymiş.

Ülkede "demokratik devrimi" gerçekleştiren ANC, 1912 yıllarında kuruluyor. ANC'yi kuranlar, Mandela'dan bir nesil öncekiler. Temel programatik hedefleri; siyah halkı bilinçlendirmek ve sömürgeciliği yıkmaktır.

Güney Afrika, çok kozmopolitik bir yer. Her dinden insanlar yaşıyor. Protestan, Katolik, Hindu, Müslüman... Müslümanlarını, Asyalıların, Afrikaya yerleşmelerinin temel amacı, İngiliz sömürge politikasıymış. İngilizler; Hindistan'dan, Malezya'dan, Endozenya'dan zorla, köleleri buraya getirip yerleştiriyormuş. **İngilizler 20. yüzyılda Hinduları; şekerpancarı ve madenlerde çalıştırmak üzere getiriyor.**

Hintliler, mücadeleyi, buradan başlatmış. Gandi, uzun yıllar, Güney Afrika'da yaşamış.

ANC Hareketi, sadece siyahlardan oluşmuyor, içinde beyazlar da var. ANC, ulusal nitelikli olmasına karşın, sol düşünce programına egemendir. Ülkede köklü halk desteği olan bir harekettir. 1960'lardan sonra, çok yoğun bir saldırıya maruz kalıyorlar. Yoğun tutuklamalar arasında Nelson Mandela da vardı. ANC'ye yönelik bu imha operasyonundan sonra, 2. Dünya Savaşı'yla iktidar gelen faşist ırkçı yönetim, Mandela ve birçok arkadaşını, Cape Town şehrinde bulunan Roben Adası'ndaki cezaevine gönderiyorlar.

ANC, siyasal bir organizasyon olmasına karşın, silahlı kanadı da var. Daha doğrusu varmış. İsmi "MK." Başlıca eylem türleri; şehir gerillacılığı, grevler, yolları kesme, barikatlar, işçi sınıfını eylemliliklere sürüklemeymiş.

ANC içinde, Nelson Mendela'dan daha yetkin liderler varmış. Ama, zindandaki direnişi ve eşinin mücadeleci kişiliği, Mendela'yı abideleştirmiş. Mandela, Koza halkından ve avukat. Onu popüler yapan, politik davlara girişiymiş. Zencilerin çoğu, boynunda kimlikle dolaşma zorundaymış. Dolaşmayanlar, cezalandırılıyormuş. Mandela, içeri atılan bu zencileri savunuyormuş. Mandela'nın yıllar boyu tek destekçisi eşi Winny Mandela'ymış. 27 yıllık zindan yaşamında, onu hep canlı tutmuş. Tabii ANC'nin de bunda payı var. ANC, bir halk hareketi 1912'de kurulmasına rağmen, 1960'ta, darbe ve tutuklamalardan sonra 1976 öğrenci hareketi içinde boykot vb. aktif bir çalışma süreci başlatmış. Bunun üzerine, **ırkçı faşist rejim, öğrenci katliamına girişiyor. Üniversitelerdeki canlı öğrenci eylemliliklerini** ve devletin yaptığı katliam, 1976 yılından sonraki her yıl, Sweto Günü olarak anılır. 1976 16 Haziranında gerçekleşen öğrenci katliamı, bizdeki Newroz gibi bayram ve eylem günüdür. Bugün "Demokratik Barışçıl Devrim"den sonra, "Gençlik Günü"olarak kutlanır. Resmi bayram olarak ilan edilmiştir.

Bizde ve birçok dünya ülkelerindeki gibi, benzer propaganda ve ajitasyonla, ANC'nin önü alınmak istenmiş. Okullarda "ANC komünisttir" propagandası yapılıyormuş. ANC'nin yaptığı eylemlere, basın-yayın yasağı varmış. Yapılan birçok gösteri ve eylem, başka yerleşim yerlerinde yaşayanlar tarafından duyulmuyormuş. Irkçı yönetim, zorla ikamet politikası uyguluyormuş. Küçük yerleşim yerlerine, devlet yanlıları dışında kimse giremiyormuş.

ANC'nin temel sloganı şuymuş:

One Man: Bir adam!

One Vote: Bir oy! (Herkese oy hakkı)

ANC, salt Güney Afrika'ya özgü bir oluşum değil. Afrika Kıtası'ndaki bütün ülkelerdeki ulusal mücadelelerle ilgileniyor. Swapo gerillalarından angola'ya kadar, herkesi destekliyormuş. En önemli yönü, kendi halkıyla çok iyi bir diyalog içinde olmasıymış.

Ayrıcalıklı beyaz zümrenin en önemli işgücü, zenciler tarafından karşılanıyormuş. Her evde en az iki-üç zenci, çok düşük ücretle çalışıyormuş. Bütün bunlarla birlikte, her iş kolunda, madenlerde, zenciler düşük ücretle çalıştırılıyor. Zencilere böylesine muhtaç olmalarına karşın, beyazlar kendi aralarında şunu sloganlaştırmışlar:

Black People: Siyah halk!

Dangeres People: Tehlikeli halktır!

ANC, bir genel grev çağrısında şunu diyormuş:

"Beyazlar sizi tehlikeli görüyorlar. Onların evlerine ve işyerlerine gidip çalışmayın."

Ülkede zenci nüfus, 30 milyonun üzerinde; beyazlar 5-6 milyonluk dağınık bir azınlıktır. Özellikle ANC direktifiyle yol eylemleri, arabaları yakma, tekerlere petrol döküp beyaz arabalarının üzerine sürme, en önemli eylemleridir. Bu sebepten beyazlar, kara yolculuğu yapmıyorlarmış.

Bugün nisan "Demokratik Devrim" seçimleriyle, Güney Afrika'da bir milat, başlamış. Eski ırkçı duvarlar ve yasalar kağıt üzerinde yıkılmasına karşın pratikte sorun çok farklı. Büyük sosyal ve toplumsal sorunlar yaşanıyor. Yasalar nezdinde; siyahlar isterse, beyazların mahallerine taşınabiliyor, isterse aynı lokanta ve tuvaletleri kullanabiliyorlar. Orada, günlerce gezmemize karşın, beyaz ve siyah gençleri çok az birlikte gördük. Sömürgeciler ve yerli işbirlikçileri, öylesine bir insan tipi yaratmış ki, tümüyle bağımlı insan tipi. Kültürel sosyal ilişkiler çok düşük. Çok zengin bir ülke olmasına rağmen, ayrıcalıklı zümre dışında, kimsenin ekonomik durumu iyi değil. Gerçekten ANC ve oradaki hükümeti, çok ciddi sorunlar bekliyor.

Sanırım ANC, yumuşak bir geçiş yapmak istiyor. Ama bu, birçok problemi de beraberinde getiriyor. Yeni Dünya Düzeni mimarlarının istemi çerçevesinde, iktidarı yöneten ANC, NP ve diğer partiler, hep dengeleyici olmayı istiyorlar.

Özellikle de ANC. Nisan Demokratik seçimleriyle iktidara gelen ANC'ye karşı, beyazlarda korkunç bir endişe ve korku var. Hala Güney Afrika'nın parçalanıp, dağılacağından korkan büyükü bir ke sim var. Parlamentoda görüştüğümüz ANC yetkilisi, "Siz Self Determination"u savunuyor musunuz diyerek, bunu olumsuzladı. "Çünkü bizde ayırılıkçılar çok" demişti.

Güney Afrika'da kaldığımız 8 günlük süre içinde, görüştüğümüz birçok insan, Nelson Mandela ve ANC'nin iktidara gelmeden önceki vaadleri yerine getirmediği ve fedakarlığın büyük bir bölümünü işçi sınıfı ve emekçilere yüklediği kanısında. ANC ve Ulusal Hükümet, ulusal ve uluslararası sermayeyi karşısına alıp bu çelişkileri giderebilir mi?

Bir gün, araba ile şehirde dolaşırken, yaşları 13-14 olan iki çocuk gördüm kavşakta; ellerinde şarap şişeleri vardı. Rehber arkadaşa sorunca, bize şunları söyledi:

"Gangsterler Çetesi" oluşturmuş. Rehber arkadaşın anlatımıyla, bir "rant" (14 Türk Lirası) için, adam öldürüyorlarmış.

Bu toplumsal çelişkiler yumağı içinde, yüz yıllık siyahların öfkesi nasıl diner? İnsanlar nasıl rehabilite edilir? İnsanın, özgürlük, demokrasi, ulusal kimliği için, bunca bedel ve acıdan sonra; teneke gecekondular, şarap şişeleriyle sokakta dolaşan küçük zenci çocuklar...

Görüştüğümüz Güney Afrika Komünist Partisi Milletvekili Philip Dexter Tikaları nedir bilmiyoruz?" diyordu. Bize anlattığı ilginç uygulamalardan anladığımız kadarıyla ülkede yasalar önünde eşitlik olmasına rağmen, hala beyazların egemenliği devam ediyor. Ordu da, generallerin hemen hemen tümü de beyazlardan. Alt düzeyde siyahlar var. Ve ANC, çıkardığı birçok yasayı, onlara danışarak çıkarıyor. SACP milletvekilleriyle görüştüğümüzde, ilk ilgimizi çeken orak-çekiç ve yıldızlı parti amblem ve afişleriydi. Afişlerin, birinde şu yazılıydı:

"21 Mayıs 94
Yılmayan savaşçı
Kendini komünizme adamış
Joe Slove"

Güney Afrika'da çok sancılı bir süreç yaşanıyor. Düya halklarının gözünde abideleşen Nelson Mandela'yı zor, çok zor günler bekliyor.

"Akılcı mı?" diyelim, "reformist mi?" diyelim, "dengeleyici mi?" diyelim: bu tutumdan ötürü beyazlar arasında da Mandela, saygın bir yere sahip.

Ezilen, sömürge bütün dünya halklarının mücadele tarihinde, kadınlar, destanlar yaratmışlardır. "Kadınlar, bizim kadınlarımız" savaşkan yiğit Kürt kadınları da bugün destanlar yaratıyorlar.

Sohbetler sırasında, Winy gibi, bugün ülkede saygın bir demokrasi, özgürlük mücadelesi veren ANC Generali, Chirs Hani'nin eşi varmış. Kocası öldürüldükten sonra, kendini savaşıma adamış. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Ulusal Parti (NP), siyah halkı bütünüyle dışlatalayarak iktidarı elinde bulunduruyor; Hitler'in taktiğini uyguluyormuş.

Güney Afrika'da da kontrgerilla faaliyetleri topraksızlaştırma, göçertme, köy boşaltmaları çok yaygın bir politika. Irkçı yönetim, kendi gibi despot faşist yönetimlerle ilişkiyi sıklaştırmış. Joannesburg'da hala, İran Şahı'nın bir evi var. Irkçı Parti, içte ve dışta öylesine bir politika uyguluyor ki; içte zencileri, Asyalıları, melezleri, dışta; "Namibya'yı sömürgeleştiriyor.

İç savaşların, işgallerin, yokluk ve açlığın yıllarca hüküm sürdüğü Güney Afrika'da, toplumsal uzlaşma olabilir mi, bugün için sanmıyorum. Irklar, uluslar, diller zenginliği ile dolu bu ülke, acaba eşitlik temelinde bir yaşam yaratabilir mi? Tek bayrak, (daha önce ikiymiş) tek ulusal marş ve iki resmi dil... Evet iki resmi dilin entegrasyonu nasıl olur, onu hala düşünüyorum.

Toplumsal dönüşüm beklentisi içinde olan siyahların, melezlerin, diğer ulusal azınlıkların kaygıları çok. Herkesin ve bizim kafamızda, ANC, yumuşak bir geçiş mi yapıyor, yoksa yeni dünya düzenine entegre olmuş liberal bir y

apıya mı bürünüyor fikri var. **Bütün bu soruları süreç yanıtlayacak.**

Sosyalistlerin birliğiyle UKH'yi yenilemek

Mehmet MÜFİT

Daha önceki yazılarımızda, ülkemiz marksist hareketinin birliğini adım adım olanaklı hale getiren ve uzun vadeli, sağlam temeller üzerinde kuruluşunun yolunu döşeyen üç ana eksende (ideolojik, siyasi ve örgütsel) yenilikçi olunmasının gerekliliğinden söz etmiştik. Bize göre, oluşturulmaya çalışılan program, eğer hakikaten yenilikçi olmayacaksa asıl görevini yerine getirmemiş olacaktır. Kendisini programda yenilemeyen siyasi bir hareket, icraatında ve motivasyonunda da yenileyemez. O taktirde, birlik şundan dolayı amacına ulaşmamış sayılacaktır: Yenilikçi olmayan siyasi bir hareket alternatif olamaz. Dolayısıyla yenilikçi olmayla alternatif olma arasında güçlü bir bağ vardır. Eğer alternatif olunmak isteniyorsa yenilikçi olma dışında bir başka seçenek yoktur. Bunun kaçınılmaz olarak kavranması gerekir. Çünkü birliğin gerçekleşmesi, amacına ulaşması anlamına gelmeyecektir. Amaca ulaşmak, sözünü ettiğimiz yenilikten geçecektir.

Programın, hareketin siyasi eylemine yön veren temel saptamaları, önermeleri kendisinde somutlaştırması yetmez; onun aynı zamanda bütünlüklü ve uyumlu olması aranmalıdır. Bundan hareketle, sözü edilen eksenlerde yenilikçi olunması yeterli değildir. Ulusal kurtuluş hareketinin bütün bir muhtevasında da yenilikçi olmak gerekir.

Denilebilir ki; ulusal kurtuluş hareketinin programatiğinde bu yenilik gerçekleşmezse marksistlerin tarihi miyonu yerine getirilemez. Marksist hareketin iddia sahibi olmasını bu yenilik güçlü bir şekilde koşullandırmaktadır.

Hiç kuşku yok ki, yenilik sorunu oldukça kapsamlı ve ağır bir yük teşkil ediyor. Ve açık ki, bu icraat belli bir süreci ve sorunun kendisi üzerinde yoğunlaşmayı kapsayacaktır.

Şayet sıradan bir ulusal kurtuluşçu hareket olunmak istenmiyorsa, sabırla bu yenilenmenin inşa edilmesi gerekir.

Sorunumuz sadece, marksist hareketin kendisini yenilemesi değildir; aynı zamanda öne çıkmış ulusal öncülerin ve giderek halkın düşünce biçiminde ve siyasi pratiğinde yenilik yaratmaktır. Bugün, halkımızın siyasi kadrolarının öncelikle yeni düşünce biçimine ihtiyacı vardır. Şimdiye kadar süregelen düşünce ve davranış biçimiyle bir yere varılamayacağı yeterince açığa çıkmıştır. Dolayısıyla, kendini düşünce biçiminde yenileyemeyen, bunun için gerekli kabiliyeti ortaya koyamayan halkların başarı şansı her zaman zayıf kalmaya mahkum olacaktır. Tam da bu sorunda ülkemiz marksist hareketine büyük sorumluluklar düşmektedir.

Ülkemizde yenilenmenin öncülüğünü marksistler yapabilirler. Zaten görüldüğü gibi alternatif olunması gerektiğinden ve yenilikten sadece marksistler söz etmektedirler. Ulusal kurtuluş hareketleri tarihi göstermiştir ki, ileriye yönelik yeniliği ancak marksistler gerçekleştirebilirler. Son dönemlerde neredeyse "moda" olan burjuva-liberalizminin bu yetenekte olmadığı görülmüştür.

Buna göre, ulusal kurtuluş hareketinin, kendisini iç muhatevasında ve dış ilişkilerinde yenilemesine marksistler öncülük yapacaktır.

Öncelikle ulusal birliği olanaklı hale getirmek için siyasal bilinçteki geriliğin aşılması doğrultusunda marksist hareketin yeni açılımlar yapması gerekir. Kürt halkının tarih bilincine cevap verecek bir zeminin yaratılması, birçok şeyin yanı sıra, ancak rüştünü "ispatlamış" güçlü devrimci bir hareketin sahneye çıkmasıyla mümkün olabilecektir. Bu yeni politik gücü de ancak marksistler yaratabilirler.

İkincisi; ulusal kurtuluş mücadelesine karşı, rejimle pratikte uzlaşmayan siyasal güçlerin kendi aralarında barışık olmalarının koşulları yaratılmalıdır. İç siyasal yaşamında barışık olmayan bir halkın birliğini gerçekleştirmesi ve sonuç alması mümkün değildir.

Üçüncüsü; demokrasi ve hoşgörüyü toplumumuza yerleştirme mücadelesini kesintisiz vermek şarttır. Ne yazık ki Kürt halkının **düşmanları o kadar amansız ve zalimdirler** ki, ne kendi halklarına **ne de Kürt halkına en ufak bir demokrasiyi** bile yaşatma fırsatı tanımamışlardır. **Buna karşılık, öncü politik güçler de bütün bir ulu**sal kurtuluş hareketi boyunca, iç yaşamımızda demokrasinin yerleşmesine ve yaşatılmasına gerekli hassasiyeti göstermekten uzak olmuşlardır. Şark toplumlarının yaşadığı anomalileri ve handikapları toplumumuz da yaşamaya devam etmektedir. Bunun bir nedeni de, düşmana karşı güçlü bir araç olarak kullanılan demokrasinin amaç edinmemesidir. Oysa işçi-emekçi halkın çıkarlarını temel alan demokrasi, eğer gerçekten sadece araç değil, ama esasında amaç olarak ele alınırsa anlamı olabileceğini bilince çıkarmak, başarı elde etmek ve onu korumak için zorunludur.

Dördüncüsü; siyasal kurumların yaratılması için yeni yaklaşımlara sahip olmak gerekir. Bugüne kadar mücadelenin ihtiyaçlarına cevap verebilecek kurumlar yaratılıp, yaşatılamamıştır. Denilebilir ki; ulusal kurtuluş hareketinin en zayıf yanı örgütsüzlük olmuştur. Mücadele ve örgütlenmedeki kopukluklar, nesiller arası kopuklukların sürmesini ve inkarcı davranılarak mirasın bir kurum olarak yaşatılmasını engellemiştir. Böylece kalıcı kurumlar hiçbir zaman yaratılamadı.

Ulusal kurtuluş mücadelesi ulusal kurumları şart koşar. Hiç şüphesiz yurtsever siyasi örgüt ve partiler de birer ulusal "kurum"dur. Ne var ki, dar yapılarıyla politik örgütleri ulusal kurumlar yerine koymak yanlıştır. Buna rağmen her siyasi güç, kendisini yasama, yürütme ve yargı organı yerine koyma zaafında bulunmaya devam etmektedir. Ulusal kurumların, başka şeylerin yanısıra, kurulup yaşatılamamasının bir sebebi de bu anlayışın Kürt halkının siyasal yaşamını yönlendirmesidir. Siyasi örgüt ve partiler kendilerini ulusal kurumların yerine koymuşlardır. Yaratılan her kuruluş, doğrudan doğruya siyasi örgütlerin birer yan kolu olarak işlev gördüğünden dolayı, ulusal kurum vasıflarına sahip olmadan, dar ve sekter yaşamlarını sürdürmeye çalışmışlardır. Bu durum, ulusal kurtuluş davasında artık "ilerletici" değil, aksine köstekleyici bir rol oynamaktadır.

Bugün mücadelenin seyrine denk düşen ulusal kurumların yaratılması artık kaçınılmaz bir hal almıştır. Gerekli adımların atılması için ulusal kurumlaşma ulusal birlikle beraber düşünülmeli ve yaşama geçirilmelidir.

Beşincisi; bir ulusun kendi problemlerini tartışması ve çözümler üretebilmesi için "eleştiri mekanizması"nın işletilmesi şarttır. Eleştiri olmaksızın politika yapılamaz. Ancak, eleştirinin küfür olarak algılandığı ve yasaklandığı bir ortamda neredeyse yaşanılıyor. Bu taktirde ulusal ilerleme olabilir mi? Eleştiri ile demokrasi arasında kopmaz bir bağ vardır ve birbirlerini kaçınılmaz surette koşullandırırlar. Eleştiri olmayan yerde demokrasi olmaz. Ortadan kaldırılmış eleştiri mekanizmasının yaşam bulması bu alanda da yaratılacak yeniliğe bağlıdır.

Altıncısı; ulusal kurtuluş hareketi her şeyden önce siyasal bir muhteva taşır. Fakat bizde, silahlı mücadeleye baş vurulduğu için zamanla silah siyasete hakim hale getirilmiştir. Bu bakımdan ulusal kurtuluş hareketinin deyim yerindeyse, siyasallaştırılması sağlanmalıdır. Ama, bundan SM'nin reddi sonucuna gitmek yanlış olacaktır.

Ülkemiz ulusal kurtuluş hareketinde eksik olan silahlı direniş değildir, tersine siyaset sorununda ciddi bir eksiklik vardır. Ve çoğu zaman siyaset silaha kurban edilmiştir. Böylece, bütün ilişki ve çelişkilere silah ve şiddet sokularak "çözüm" aranmaya çalışılmıştır. Özellikle halk içindeki çelişkilerin çözümünde silahın ve şiddetin kullanılması, mücadeleyi ciddi boyutlarda zayıflatmıştır. Silahın ve şiddetin siyasi bir bilinçle kullanılmaması siyasi ahlakta bozukluklara sebebiyet vermiştir. Böylesine bir anormallik içinde kullanılan silah ve şiddet, hem toplumumuzu içten vurmaktadır hem de siyasetin körelmesine ve zayıflamasına yol açmaktadır.

Politikayı uzun zaman silahlarla yapanlar bu alışkanlıklarından kolayca sıyrılamazlar. Sağlam ve doğru bir örgütlülüğe ve bilince sahip olunmadan düşmana karşı kullanılan silah ve şiddet, iç çelişki ve ilişkilerde de kullanılıyor. Dolayısıyla iç dinamikler büyük tahribatlara uğratılarak dağıtılıyor. Problem şudur: SM sürecine politikayı hakim kılmak ve mücadeleyi politikanın yönlendiriciliğinde sürdürmek... Bu her zaman kolay olmamakla birlikte başka bir seçenek de yoktur. Aksi taktirde, silahtan ve şiddetten sıyrılmak zaferden sonra bile kolay olmuyor ve halk acı çekmeye devam ediyor. Güney Kürdistan buna çok somut bir örnek teşkil etmektedir. Direnişin her türlüsü bugün zorunludur, ne var ki siyasette kırılma, silah ve siyaset arasındaki çelişkiye rağmen engellenmelidir.

Sosyalistlerin birliği esprisiyle birleşme hazırlığı içinde olan ülkemiz marksist hareketi global kabiliyetini ortaya koyarak söz ve icraat hakkını artık daha yüksek seviyede kullanabilmelidir.

OKURDAN... OKURDAN... OKURDAN... OKURDAN... OKURDAN... OKURDAN... OKURDAN... OKURDAN...

Demokratikleşemiyorlar

Mektubuma, devrimci yurtsever basına yönelik dizginsiz ve çirkef baskıları kınayarak girmek istedim. Bu arada değerli *Roj* çalışanlarının çabalarını takdir ediyor ve yürekten selamlıyorum.

Resmi ideoloji savunucularının ve TC yöneticilerinin ülkemizde yürüttükleri politikaların, "terörizmi bitirdik-bitiriyoruz" mantığının kendilerini çıkmaza ittiği açıktır. Öte yandan gerçekleşmesini istedikleri Gümrük Birliği'nin sağlanması, Avrupa Birliği'ne girilebilmesi, demokratikleşme yönünde atacakları adımlara bağlı olduğundan, Avrupa'ya şirin görünebilme zorunluluğu, devletin çözümsüzlüğünü ve çelişkilerini derinleştirmiştir.

Görünüyor ki bir taraftan "işte terörizmi yok edeyim", bir taraftan da demokratikleşmeyi yaratıp, Avrupa Birliği'ne gireyim ve iki işi birden götüreyim düşüncesi, TC'nin temel politikalarında, içinden kolay kolay çıkamayacağı kısır bir döngüye itmiştir. Ve sonuçta da, bu konuda, bugüne kadar ciddi hiçbir adım atılamamıştır.

Ve yine öyle görünüyor ki, pratik zemin üzerinde insanlara yansıyan şiddet politikasının yaygınlaşması, ayrıca köylülere yayla yasağının getirilmesi, köy boşaltmaların devam etmesi, göç olaylarının yaygınlaşması, insanların bir taraftan yaşam güvencelerinin olmaması, kayıp ve yargısız-infazların devam etmesi, düşüncelerinden dolayı cezaevlerine tıkılan düşünce suçlularının artması, haliyle bu konuda iyimser olmayı önlemektedir. Bununla birlikte Türkiye'de yaşayan insanların da yaşam koşullarının güçleşmesi insanları kötü koşullara itmekte; intihar girişimleri artmakta, gençliğin içinde uyuşturucu kullanımı yaygınlaşmakta, kadın pazarı bir sektör haline gelmekte ve bütün bunlarla birlikte toplumsal çürüme büyük ve ürkütücü boyutlara varmaktadır.

Bunun yanında, demokratik kişi ve kurumlara yönelik faşist saldırıların yaygınlaştığı görülmektedir. Ülkemizde süren savaş şunu da doğurdu: TC'nin haksız savaşta MHP'den yararlanma isteği ırkçı ve milliyetçi akımın gelişmesinin de önünü açmış oldu. Ayrıca üniversitelere , sivil kurum ve kuruluşlara yönelik gerici güçler tarafından saldırılar artmıştır.

Savaşın bir taraftan işçilerin yaşam koşullarına olumsuz yansıması ve devletin ekonomik bakımdan çöküşe gitmesi; elinde bulunan kamuya ait kurum ve kuruluşları özelleştirmesi, işçilerin yaygın bir şekilde işten atılmaları, emekçilerin haklarını alabilmeleri için eylemlere geçmesi fakat TC'nin işçi haklarına karşı sağırlığının sürmesi ve yanı sıra işçi ve emekçilerin hak arama mücadelesinin şiddet politikası ile sindirilmeye çalışılması ve sendika yöneticilerine kadar sürgün politikasına yönelmesi, devletin ne kadar çıkmaza gittiğinin göstergesidir.

Tabi ki bu gerçekler karşısında yönetenlerin aldırmazlık etmesi ve demokratikleşme konusunda adım atılmaması, varolan durumu daha da ağırlaştırmaktadır. Sonuç itibariyle demokratik koşulların yaratılması, demokratik adımların atılması ve halkımızın insani ve ulusal isteklerinin yerine getirilmesi şarttır.

Ahmet Munzurlu
(İstanbul)

Nerînek lî ser rewşa îroyîn

Her çiqas ku em, îro di nav şerek germ de dijîn û hin ji me dibejin ku komara nijadperest têkilî me nebe, em dê li mala xwe de rûnên, dûrî van bûyerên civatî bimînin û jiyana xwe bidomînin tiştek nabe.
Dibe ku hinek wilo bfikirin lê, hinek nezan û kevneperest wek tiralên bin dara xurmê li rihetiya xwe difikrin û dixwazin kesên der û dora xwe jî têxin bin tesîra xwe. Ez bawerim yên ku bi rastiya vê dîtine heta îro nehesiyabin, ji vir pê de jî nahesin. Lê belê, germiya şerê çekdarî, wê vê rastiyê bi yên serhişk û yên dûrî rastiyê disekinin bide qebûlkirin. Lewra, ev şer roj bi roj geş dibe, bi rivînên geş der û dora xwe dişewitîne. Ev agir wilo bi dijvarî der û dorê dişewitîne ku şil û zuwa ji hew cuda nake. Ji vî agirî re, îro ez sibe tû, du sibe yê din dê bibin kurban. Divê em van bûyerên ku îro em dijîn, tiştên tên kirin wekî çarenûsê nebînin, daxwaz û armancên xwe bi dengekî bilind bênin ziman û biqîrin. Divê em, beriya her tiştî di zanebûna rastiya xwe bi dengekî bilind biqîrin. Divê em beriya her tiştî rastiya xwe zanibin û dengekî bilind biqîrin da ku dinya bibihîze. Her wiha divê em rewşa dijminê xwe baş zanibin. Ew şerê qirêj ku li hemberê gelê me didome ne tiştekî nû ye. Li çar perçên Kurdistanê gelê Kurd gelek rojên dijwar dîtiye û derbas kiriye. Îro jî, wek wan rojan em di pêvajoyekî pir dijwar de dijîn. Lê em zanin ku li hemberî vê dijwariyê jî, ji xêynî şerê azadiyê li pêşya me tu rê tune ye. Rûpelên dîroka gelê Kurd ji aliyê dijminên wî ve bi xwînê hatine nivîsandin. Tiştên doh li başûr pêkdihatin îro jî li bakûr çêdibe. Ev rewşa aloz sal tuneye ku dubare nabe.Dilê me, hîn jî rojeke ronahî û bê êş nedîtiye. Dibe hinek kes guh bidin tirsa dilê xwe û sedema vî şerî û sedema wan bûyeran bi têkoşîna gelê Kurd ve girêbidin. Bi rastî, jimara yên weha difikrin roj biroj pir dibe û ji ber tirsa xwe dikevin tayê. Ev rastiya han, êşeke me ya netewî ye. Dermanê wê jî, di têkoşîna gelê Kurd de veşartiye. Sedema vê nexweşiyê wek tê zanîn kolonyalîzm e. Dema em bixwazin van bûyeran û sedema vî şerî fehm bikin, divê berê em sîstema qolonyalîzmê baş zanibin û li dijî hêzên qolonyalîst bi hemû karebûn û hêza xwe şer bikin. Ku em vê rastiyê ji bir nekin û her tim li ber çavên xwe bigrin, wê têkoşîna me ji çewtî û xeletiyan dûrbe. Lê gava ku, em serê xwe têxin nav xîzê (qûmê), wê gavê em dê bi destê xwe nîrê bindestiyê têxin sityuyê xwe. Îro rewşa welatê me ji her awayî ve eşkere ye, yê ne korbin wê her tiştî ronî û zelal bibînin. Lê hinek kes hene ku her tim ji tariyê hesdikin, naxwazin roniyê bibînin. Bi kurtî, komara kontgerîlla, bi hemû hêz û dezgeyên xwe yên çekdar, li dijî gelê Kurd şerekî qirêj didomîne. Roj derbas nabe ku, rewşenbîr û welatparêzên me neyên kuştin. Divê em ji rexne û xwerexnekirinê netirsin da ku karibin bersiva vê zilma dijmin bidin. Di şerê îroyîn de ciyê me kuye? Berpirsiyariya me çiye? Me heta niha ji bo çareseriya pirsa xwe çi kiriye? Ger em bersîvên wan pirsan karibin bi hêsanî bidin, wê gavê wê rexnên me bi mane û bi cî bin.
Di vê nivîsarê de min xwest kû bi alîkariya hinek pirsan ve, çend bersîvên rast bidim ber çavan ji bo vê yekê jî, daxwaz û hêviya me ji rêxistinên me ev e: Pêşî di qada şerê çekdarî û di her qada têkoşînê de çi ji destê me bê, di demeke nêzîk de divê em bicî bînin. Wek ku em xwediyê armancekî ne, divê em vê armanca xwe bi cîh bînin. Riya vê bi cîh anîne jî, di hilgirtina ala têkoşîna rizgariya netewî ya Kurdistanê re derbas dibe. Bi dezgeh û pergalên nû, bi hêz û dengekî gur û bi nêrînek sosyalîst divê ku em berpirsiyariyên xwe bi cîh bînin. Roj ne roja sekinandinê ye. Roj, roja yekîtî û geş kirina têkoşînê ye.

M. Can AZBAY

Ji Mehabad ji bo Roj ê

Xebatkarên rojnameya Roj ê
Roja we baş.
Hevalno; hejmara(1) ê ya Roj a delal gihîşte destê min.
Ez pir ji dil û can şa bûm û ji hemî xebatkarên rêya Roj ê re sipas dikim.
Bijî Roj a Medya!

29 ê Hezîrana 1995 an /Mehabad
Ehmed Şerîfî

DÜZELTME

Yazarımız Vildan Tanrıkulu'nun gazetemizin 6. sayı 2. sayfasında yayınlanan , "SBP Çözüm Üretmektir" başlıklı yazısının, 4. sütun son paragrafındaki "Yani SBP kurulacak partiyi sosyalist bir parti olarak tanımlıyor" cümlesindeki "tanımlıyor" kelimesini "tanımlamıyor" olarak ve yine aynı yazının 5. sütun ilk paragraftaki, "Bu yazı çerçevesinde dikkat çekmek istediğem konu öngörülen partinin sosyalist kimliği ve karakteri ile program taslağının sosyalist iktidar programı olmasının bir çelişki değil..." cümlesinde "olmasının" kelimesi yerine "olmamasının" olarak düzeltiyor yazarımız ve okurlarımızdan özür diliyoruz.

Eğitim, sağlık, çalışma hayatı, hayvancılık ve tarım alanlarında sorunlar çığ gibi

OHAL'de yaşam ne halde?

Susuzluğu giderecek altyapıyı gerçekleştirmede ciddi bir çalışma başlatılmış değil. Yaptığımız araştırmalarda, susuzluk nedeniyle halk arasında çeşitli hastalıkların yaygınlaştığını gördük.

Fırat YILMAZ

DİYARBAKIR/Roj- OHAL kapsamındaki illerde özelikle son yıllarda, sorunlar içinden çıkılmaz bir hal aldı. Halk, mevcut hükümetin sorunları çözüme kavuşturacağına inanmıyor. Kimi il ve ilçelerin nüfusunu iki-üç ve hatta bazı bölgelerde beş katına yükselten göç ve bunun sonucunda ortaya çıkan işsizlik, yörenin temel sorununu oluşturuyor. Bölgede, gün geçtikçe içinden çıkılmaz bir hal alan sağlık, eğitim ve içme suyu sorunu da ayrı bir problem.

Tarım ve hayvancılık öldü

Son yıllarda yaşanan savaş koşullarının sonucu olarak, binlerce köy ve mezranın yakılıp yıkılarak boşaltılması, bölge ekonomisinin can damarı olan tarım ve hayvancılığı öldürdü. Bu, önceden varolan işsizliğin daha da büyümesine neden oldu. Diyarbakır, Batman ve Urfa gibi kentler ile bölgedeki diğer büyük ilçeler yoğun göç dalgası ile bunaldı. Bu yerleşim birimlerinin nüfusu üçe, dörde katlandı. 1990 nüfus sayımına göre 395 bin olan Diyarbakır'ın nüfusu, bugün 2 milyon civarında seyrediyor. 100 bin olan Batman nüfusu ise, 300 bini aşmış durumda.

İşsizlikte çığ gibi büyüdü. Resmi verilere göre, 1994 yılı içerisinde yörede 150 binin üzerinde kayıtlı işsiz bulunurken, son dönemlerde, bu rakam 1 milyona kadar ulaştı. İşsizlerin önemli bir bölümünü köyündan göç ettirilen ve mesleği olmayan kişiler oluşturuyor. Nafakalarını temin etmek zorunda olan bu insanlar, kimi zaman iş bulabilirim ümidiyle bölge dışına çalışmaya giderken, bazıları da kaldıkları şehirde tek çare olarak ya işportacılık, ya seyyar satıcılık veya amelelik yaparak geçim savaşa veriyor.

İşsizler ne diyor?

Diyarbakır'ın Bağlar ilçesindeki Dörtyol amele pazarında bekleyen işsizler arasında yaptığımız araştırmada, genel görüş, iş talebinin, işçi arzını karşılayamadığı şeklinde. İçlerinde işsizlik ve fakirlik gibi nedenlerle köyünden göç edenler oluduğu gibi, büyük çoğunluğunu köyünden göç ettirilenlerin oluşturduğu bu insanlar, yaptığımız görüşmede üstüne basa basa aç olduklarını vurguladı ve geçimlerini temin edemediklerini söyledi. Biriken kira, elektrik ve su paralarını ödeyemez durumda olduklarını belirten işsizler, işsizlik ve geçim sıkıntısı gibi sorunlara daha fazla dayanamayacaklarını ve bir an evvel köylerine dönmek istediklerini açıkca dile getirdiler.

İşsizlik çığ gibi büyüdü. Resmi verilere göre, 1994'te 150 binin üzerinde kayıtlı işsiz bulunuyor.

Gerek coğrafyamızın kent merkezlerinde ve gerekse kırsal alanlarında, yerel yönetimler ve diğer ilgililer, susuzluğu giderecek altyapıyı gerçekleştirmede ciddi bir çalışma başlatmış değil. Yaptığımız araştırmalarda, susuzluk nedeniyle halk arasında çeşitli hastalıkların çok yaygınlaştığını gördük. Yoğun göçlerle birlikte dizanteri, tifo, sıtma ve sarılık gibi hastalıklarda büyük bir artış görülmüş, susuzluğun etkisiyle ise bu artış olanağüstü boyutlara ulaşmıştır. Sağlık Bakanlığı'na bağlı resmi kuruluşlardan gelen rakamlarda, bölgede çeşitli hastalıklara yakalananların sayısı on binlerle ifade ediliyor. Uzmanlar, en az bunun iki-üç misli kadar kişinin aynı hastalıklara yakalandığını belirterek, konunun vehametini dile getiriyor. Bölgedeki il, ilçe, köy ve mezralarda bulunan sağlık tesislerinde, araç-gereç ve personel yetersizliği had safhada.

Ayrıca ekonomik nedenlerden dolayı, bölge halkı sağlık kurumlarına başvuramıyor.

Su zengini Diyarbakır'da susuz kalmak

DDP Diyarbakır İl Başkanı Av. Samir Güzel, RP'li yerel yönetimleri, ilin su sıkıntısına çözüm bulamadığı için eleştirdi. Av. Güzel ayrıca Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin suya yaptığı son zamları da kınadı. Yerel yönetimler içerisinde geniş halk kesimlerini en yakından ilgilendirenin belediyeler olduğunu kaydeden Güzel, belediyelerin her aldığı kararla, halka ya rahat bir nefes aldırdığını ya da tam tersi bir duruma girmesine yol açtığını belirtti. Aslında Diyarbakır'ın su kaynakları bakımından oldukça zengin. Ancak bu zenginliğe rağmen, her yıl olduğu gibi bu yıl da halk su sıkıntısı çekiyor. Sınırlı olarak kullanılan su ise temiz değil ve binlerce insanın hastalanmasına yol açıyor.

Av. Güzel açıklamasını şöyle sürdürdü: "Belediyenin yaptığı son düzenlemelere göre 0-5 ton arası su parasız olurken, 5-20 ton arasındaki suyun tonu 5 bin lira. 20 tondan sonraki suyun tonu 15 bin lira olarak tesbit edilmiştir. Bu fiyatlar belediyeyi tatmin etmemiş olacak ki her ton başına 'atık su parası' adı altında yüzde 50 oranında bir pay almaktadır. RP'li belediye, vaatlerinin tam tersini her alanda olduğu gibi su konusunda da yapmaktadır. Biz DDP olarak Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi ile diğer belediyelerin uygulamalarını yakından takip edeceğimizi ilan ediyor ve halkımızı da kendisini yakından ilgilendiren bu soruna karşı duyarlı olmaya çağırıyoruz."

Trafik polisinden çocuğa işkence

Seyhan Belediyesi Zabıta Memuru A. Halim Karakaş'ın Narlıca mahallesindeki evi, 20 Temmuz'da dördü sivil biri trafik polisi olmak üzere 5 kişi tarafından basıldı. Baskın, evde 13 yaşındaki N.K'nın bulunduğu bir sırada gerçekleşti.

ADANA/Roj- Evi basılan A. Halim Karakaş'ın oğlu 13 yaşındaki N.K., trafik polisi tarafından gözaltına alındı ve ölümle tehdit edildi. N.K'yı bir eve götüren trafik polisi, burada ağır işkence yaptıktan sonra, onu evin tavanına asarak, iki saat bekletti.

Seyhan Belediyesi Zabıta Memuru A. Halim Karakaş'ın Narlıca mahallesindeki evi, 20 Temmuz günü dördü sivil biri trafik polisi olmak üzere 5 kişi tarafından basıldı.Baskın, evde sadece 13 yaşındaki ortaokul öğrencisi N.K'ın bulunduğu bir sırada gerçekleşti.

Bu arada 5 kişi evi talan ederek eşyaları dağıttı. Evde bulunan N.K. olaya müdahale etmek istedi. Trafik polisinin "Seni evden götüreceğiz" sözü üzerine N.K., "Beni niye götürüyorsunuz, benim suçum ne? Annem, babam gelsin nereye istiyorsanız giderim. Fakat ben gitmek istemiyorum" dedi.

Annenin sonuçsuz kalan çabası

N.K., tartaklanarak Renault marka bir arabaya bindirilip götürüldü. Bir süre araba içinde gezdirilen N.K., Denizli mahallesinde cadde üzerinde giderken annesi tarafından farkedildi. N.K., araba içerisinde el işareti yaparak annesinden yardım istedi. Ancak annesinin tüm çabalarına rağmen araba durmayarak oradan hızla uzaklaştı.

Trafik Bölge Müdürlüğü'ne kayıtlı Trafik polisi Mehmet Çakır Şakirpaşa mahallesinde bulunan evine getirdiği N.K.'ya ağır işkence yaptıktan sonra, ayak bileklerine kelepçe takarak evin tavanına astı. İki saat boyunca sürekli asılı kalan N.K., kafasına silah dayatılıp tehdit edildikten sonra serbest bırakıldı.

Yaralı bir durumda ve kendi imkanlarıyla eve dönen N.K. olayın şokunu uzun süre atlatamadı.Edinilen bilgilere göre Bölge Trafik Müdürlüğü'nde görevli trafik polisi Mehmet Çakır'la birlikte evi basan dört kişinin polis olmadığı belirlendi. Ancak sözkonusu şahısların kimlikleri hakkında bilgi alınamadı.

Olay sonrası Seyhan Belediye Zabıta Müdürlüğü'nde görevli N.K'nın babası A. Halim Karakaş, trafik polisi Mehmet Çakır'ın yanına giderek, gelişen olayların sebebini öğrenmeye çalıştı. Adı geçen polis, önce tüm bu olayları reddetti, daha sonra çocuk polisi yalanlayınca kabul etmek zorunda kaldı. Bu arada polisin "Dua edin onu öldürmedim. Onu öldürebilirdim" dediği de belirtildi.

Ev baskınıyla ilgili olarak gelişen olayların sebebi konusunda henüz bir açıklık getirilmezken Baba Çakır, "Oğluma bu işkenceyi yapan polisi kamuoyunda teşhir edeceğim" dedi.

Askerlere suç duyurusu

İZMİR/Roj- Tutuklu bulunan Arya Kültür Sanat Merkezi çalışanları ve PRK/Rızgari davası tutsakları, mahkemeye götürülürken ring arabasında askerler tarafından dövüldü. 22 kişinin yaralandığı olayı gazeteler, TV ve yerel radyoların, "Cezaevi'nde örgütler arası çatışma" olarak vermesi tepkilere neden oldu.

20 Temmuz günü Buca Cezaevi'nden mahkemeye götürülmek üzere ring arabasına bindirilen tutsaklara askerlerin saldırması üzerine, 22 kişi yaralandı. Barış Sezer, Yaşar Avcı, **Mehmet Ermiş, Murat Satık, Terzan** Adıbelli ve Ramazan Akdağ, Yeşilyurt Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alınırken; Satık, Adıbelli ve Avcı'nın durumlarının ciddiyetini koruduğu bildirildi.

DGM Savcılığı tutsaklara saldıran askerler hakkında suç duyurusunda bulundu. 21 Temmuz tarihli *Yeni Asır, Hürriyet, Cumhuriyet* gazeteleri, İzmir Kanal TV ve yerel radyolarda yer alan haberlerde ise olayın, "PKK ve PRK/Rızgari davası tutsakları arasında çıkan çatışma sonucu şişle yaralama" şeklinde yer alması, tutsakların tepkisi**ne neden oldu.**

Barış dergisi Yayın Kurulu açlık grevinde

Haber Merkezi - Savaşa Karşı Barış Dergisi Yayın Kurulu, 27 Temmuz günü bir basın toplantısı düzenleyerek, "Gelin hep birlikte barışı savunalım" dedi. Cezaevlerinde süren açlık grevini desteklediklerini belirten Yayın Kurulu, açlık grevine başladıklarını açıkladı.

Demokratik Kitle Örgütleri, sendikalar ve aydınlarla birlikte düzenledikleri "Barış İçin Elele" kampanyası için yapılan basın toplantısında, bütün barış savunucularını bu çabaya ortak olmaya çağırdılar. Ülkede yaşanan ve hiç bir kural tanımadan süren savaşın gençlerin ölümüne, milyonlarca insanın yaşadığı toprakları terk etmesine, faili meçhul cinayetlere, kayıplara, katliamlara, köylerin yakılmasına yol açtığı vurgulanan açıklamada, şöyle denildi: "Bu vahşi savaşın sürmesinde ne İstanbullu işçinin, ne Manisalı, ne Tokatlı köylünün, ne de Şırnaklı, Dersimli insanımızın bir çıkarı olduğunu biliyoruz. Savaştan çıkarı olanlar emperyalist silah tekelleridir."

Kürt halkının evlatlarının barış için açlık grevinde olduğu vurgulanan açıklamada, "Devletin barış ve ateşkes çağrılarına yanıtı şiddet ve soruna kalıcı şiddet ve savaşın sürmesi olmaktadır. Kürt halkının bütün demokratik talepleri tanınmalı ve soruna kalıcı, barışçıl bir çözüm bulunmalıdır" denildi.

Cezaevlerinde süren açlık grevini destekledikleri ve destek amacıyla açlık grevine katıldıkları belirtilen açıklama şöyle devam etti: "Halklarımız barış istiyor. Sonunda kazanan bir avuç silah tüccarı değil, biz olacağız. Çünkü bu topraklar bizim. Silah tekelleriyle, militarizmle değil, barış için elele verelim. Akan kanı durduralım. Barışın sesini hep birlikte yükseltelim."

İHD'nin açıklamasını okuyan radyocuya gözaltı

ANKAR A/Roj- Çağdaş Radyo çalışanı Tezcan Erdinç Tan, İnsan Hakları Derneği (İHD) Ankara Şubesi'nin basın açıklamalarını radyodan okuduğu gerekçesiyle, Terörle Mücadele Şubesi ekipleri tarafından gözaltına alındı ve radyonun yayını durduruldu. Olay üzerine bir basın açıklaması yapan İHD Ankara Şube başkanı Naciye Erkol, basın açıklamalarının derneğin temel çalışmalarından biri ve bunların okunup ve yayınlanmasının basın özgürlüğü gereği olduğunu söyledi.

Erkol, 20 Temmuz günü gözaltına alınan Tezcan Erdinç Tan'ın okuduğu basın açıklamalarından birinin kaçırılarak gözaltına alınan Mehmet Uçar, diğerinin de 19 Temmuz günü Terörle Mücadele Şubesi polislerince basılan çeşitli dernek, sendika ve odalardan gözaltına alınanlarla ilgili olduğunu söyledi. Türkiye'de gözaltında kayıpların, yargısız infazların, işkencelerin günlük yaşamın bir parçası haline geldiğini belirten Erkol, "İHD, 'beni kaçırıyorlar, kaybedecekler, İHD'ye haber verin' çığlıklarına sahip çıkacaktır. Bizim sesimize ses veren özgür radyo, basın üzerindeki sindirme politikaları da aslında hepimizin sesini birlikte boğma amacının sonucudur" dedi.

Çağdaş radyo çalışanların geride kalanlarıyla seslerini duyurma çabasında olduğuna dikkat çeken Erkol, "Sıramızı beklemeyelim, susmayalım" şeklinde konuştu.

'Evde işkence' yaygınlaşıyor

ADANA /Roj- Ceyhan'da Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı Küçükkırım mahallesinde Ayhan Minnaz'a ait ev basılarak, evdekiler işkenceden geçirilirdi.

27 Temmuz günü Ayhan Minnaz'ın evi yaklaşık 25-30 polis tarafından basıldı. Terörle Mücadele Şubesi'ne bağlı olduğu belirlenen polisler, baskın esnasında yanlarında getirdikleri ve kimliği belirlenemeyen bir genci Minnaz'a gösterip, tanıyıp tanımadığını sordu. Ayhan Minnaz'ın "tanımıyorum" demesi üzerine, polisler ellerindeki sopalarla vurmaya başladı. Minnaz uzun süre kaba dayak yedi.

"Arama yapıyoruz" gerekçesiyle evi talana çeviren polis, Ayhan Minnaz'ın 85 yaşındaki ninesini de tartakladı.

Kendi evinde polislerce işkenceye maruz kalan Ayhan Minnaz, İnsan Hakları Vakfı'na başvurdu.

Eylemci Fesih Beyazçiçek, eylemin 10'uncu gününde hayatını kaybetti

Barış için ölümler başladı

Haber Merkezi - "Kirli savaş"a karşı 14 Temmuz'da başlatılan büyük kampanya sürerken açlık grevi ilk şehidini verdi. Yozgat Cezaevi'nde açlık grevine katılan Fesih Beyazçiçek, eylemin 10'uncu gününde mide kanaması geçirerek hayatını kaybetti. Beyazçiçek'e zamanında müdahale edilmediği belirtildi. Cezaevlerindeki diğer siyasi tutsaklar da 24 Temmuz'dan itibaren destek açlık grevlerini başlattılar. Öte yandan tutsak yakınlarının açlık grevleri ve değişik kesimlerden destek eylemleri sürüyor.

Açlık grevi ilk şehidini verirken, tutsak anaları eylemlerini sürdürüyor.

Açlık grevindeki ailelere ilk müdahale

Tutsaklara destek amacıyla İstanbul, İzmir, Mersin, Adana, Tarsus, Antakya, İskenderun, Malatya, Ceyhan ve Diyarbakır'da bulunan tutsak yakınlarının başlattıkları açlık grevleri sürerken, polis tarafından ilk müdahale Diyarbakır'da yapıldı. Ailelerin açık grevini sürdürdüğü Diyarbakır Bağlar HADEP Merkez İlçe BİnasI'na 25 Temmuz günü gelen Terörle Mücadele Şubesi Ekipleri, grevcileri ziyarete gelen yaklaşık 100 kişiyi gözaltına aldı. Binayı abluka altına alan polis, içeri giriş çıkışları engelleyerek 78 - 80 civarındaki kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanların akibetlerini sormak için polislerle görüşmeye giden HADEP Diyarbakır MYK üyesi Av. Abdullah Akın, İHD Saymanı Av. Abdullah Çağer, HADEP Merkez İlçe Başkanı M. Salih Aykaç, İl yöneticisi Şıh Mehmet Başkurt, Merkez İlçe Yöneticisi Mehmet Işık ve Hasan Akkuş da gözaltına alındı. Başkurt, Akkuş, Aykaç, Işık ve ismi belirlenemeyen bir kadın dışındakiler daha sonra serbest bırakıldı.

Öte yandan HADEP'e Bağlar İlçe Binası'nda yer darlığı nedeniyle, tutuklu yakınlarından oluşan 28 kişilik bir grup, Yeni Demokrasi Hareketi (YDH) Diyarbakır İl Binası'nda açlık grevi başlattılar. YDH Diyarbakır İl Başkanı Fahrettin Bukarlı konuyla ilgili olarak partinin kapısının herkese açık olduğunu, açlık grevindeki tutuklu ailelerini misafir olarak kabul ettiklerini söylerken, Y-DH İl binası 26 Temmuz günü polis tarafından abluka altına alındı.

Antalya'daki tutsak yakınları HADEP İl Merkezi'nde başlattıkları destek açlık grevini dönüşümlü olarak sürdürüyor. Tutsak yakınları yaptıkları açıklamada, "Cezaevlerinde kirli savaşın sona erdirilmesi ve Cenevre Sözleşmesi hükümlerinin yerine getirilmesi talebiyle açlığa yatan insanların yakınları olarak tutsakları hiçbir zaman yalnız bırakmayacağız. 22 Temmuz gününden itibaren süresiz dönüşümlü açlık grevine başladık" dedi. HADEP Antalya İl Örgütü yaptığı açıklamada, "Tutsak ailelerinin parti binamızda sürdürdükleri eylemi destekliyoruz" dedi. Antalya HADEP İl Binası'ndaki açlık grevine müdahele eden polis, 300 kişiyi gözaltına aldıktan sonra kimlik ve adres tespitinden sonra serbest bıraktı.

Müdahaleler sindirmeye yönelik

HADEP Genel Başkan Yardımcısı İsmail Arslan ailelere yapılan müdahale üzerine yaptığı basın açıklamasında, 100'ü aşkın kadın, çocuk, yaşlı ve rahatsız insanın bulunduğu parti binalarının abluka altına alınmasını, "yasalara aykırı ve görevi kötüye kullanma" olarak nitelendirdi. Uygulamanın sindirme ve provokasyona yönelik olduğunu söyleyen Arslan, "Tüm bu uygulamadan amaçlanan beyhudedir. Her koşul altında, halkın hizmetinde ve yanında olacağımızın bilinmesi gerekir. Bugüne kadar sürdürdüğümüz mücadele bunun bir kanıtıdır"dedi.

Cezaevlerinden yeni katılımlar

Sağmalcılar Cezaevi B Blok'ta kalan 900 tutsak ise, onbinlerin başlattığı açlık grevine destek amacıyla 25-26 Temmuz günleri idarenin vermiş olduğu yiyecekleri almama kararı aldı.

Sağmalcılar Cezaevinde bulunan PRK/Rızgari davası tutsakları, yaptıkları açıklamada 24 Temmuz gününden itibaren süresiz açlık grevine başladıklarını belirttiler. Sağmalcılar Cezaevi'nde bulunan HKG davası tutsakları 24 Temmuz gününden itibaren destek amaçlı 10 günlük açlık grevine girdiklerini açıkladılar.

Sosyalist basın ve partilerden destek

Devrimci Sosyalist Basın Platformu (*Atılım, Barikat, Devrimci Mücadele, Odak, Özgür Halk, Roj, Sterka Rızgari, Sosyalist Alternatif*) yaptığı açıklamada, "Kirli savaşın son bulmasına yönelik tutsakların başlatmış olduğu bu onurlu eylemi desteliyoruz" dedi.

Öte yandan Adana'daki sosyalist dergi ve gazeteler ise dönüşümlü olarak birer günlük açlık grevleriyle destek verdiler. 21 Temmuz'da başlayan dönüşümlü açlık grevlerine *Barikat, Direniş, Özgür Halk, Roj, Kızıl Bayrak, Atılım, Alınteri, Odak* ve*Sterka Rızgari* dergi ve gazete temsilcileri katıldı.

Adana'da faaliyet yürüten Çağdaş Sanat Atelyesi elemanları eylemdeki gazetecileri ziyaret etti ve Türkçe, Kürtçe ve Arapça şarkılar söyleyerek destekte bulundu. Yüreğir Yardımlaşma ve Kültür Derneği, onbinlerin eylemine üç günlük destek verirken; B-SP, DDP ve henüz oluşum sürecinde olan "Kitlesel Sol Parti" bir açıklama yaparak eylemi desteklediklerini bildirdiler.

İzmir'de dönüşümlü açlık grevi

İzmir'de, onbinlerin açlık grevini desteklemek amacıyla dönüşümlü açlık grevini sürdüren Sosyalist Basın Güçbirliği Platformu (*Barikat, Devrimci Mücadele, Özgür Gelecek, Özgür Halk, Sosyalist Alternatif, Roj*), 27 Temmuz'da yaptığı basın açıklamasında, "yüz binlerce insan tarafından desteklenen bu görkemli direniş karşısında duyarsız kalmak, göz yummak, suça ortaklık etmektir" denildi.

Özelleştirme adı altında kamu kuruluşlarını yağmalama sırası şimdi de deniz hatlarında

Denizin kârı 'özel teşebbüs'e akacak

Denizciler Sendikası Genel Başkanı: Kamu hizmeti devletin asli görevidir. Sendikamızın önerileri dikkate alınmaz, her ne olursa olsun Şehir Hatları yolcu taşımacılığı sermayenin tekeline terk edilmek istenirse, doğacak facialarının sorumlusu başta hükümet ve onların tayin ettiği insanlar olacaktır.

Aysel SAĞIR

İSTANBUL- Şehir hatları yolcu taşımacılığı ihaleye sunuldu. Motorcular Derneği'nin talip olduğu Şehir Hatları ihalesinin sonucu, ÖİB tarafından halen açıklanmadı. Satış işlemi gerçekleştiği takdirde, yolcuları büyük bir tehlike bekliyor. Öte yandan Şehir Hatları yolcu taşımacılığını başka şeyler de tehdit ediyor. 2 bin 3 yüz kişilik personelin işinden olması ihtimalinin yanı sıra, Şirket-i Hayriye döneminden beri (1850) İstanbul halkına hizmet veren Şehir Hatları İşletmesi, kısa vadeli çıkarlar için yağmalanıyor.

Konuyla ilgili tepkilerini dile getiren Türkiye Denizciler Sendikası Genel BaşkanıTurhan Uzun, şehir hatları yolcu taşımacılığının hat hat özelleştirildiğine dikkat çekti. Üsküdar-Kabataş, Üsküdar-Eminönü hattının özelleştirme kapsamına alındığını belirten Uzun, hat hat özelleştirmenin pilot uygulama olduğunu vurguladı.

Şehir Hatları'ndaki kısmi özelleştirmenin kamuoyunun tepkisini ölçme anlamına da geldiğine dikkat çeken Uzun, "bu hat hat özelleştirme pilot uygulamadır. Burada muaffak olunursa diğer hatlarda da özelleştirmeye geçilecektir. Tabii bizim baskımız karşısında böyle bir düşünceyi ortaya koymak mecburiyetinde kaldılar. Çünkü İstanbul halkının deniz toplu taşımacılığını bu gemilerden başka hiçbir geminin veya motorların yapması mümkün değildir" dedi.

Şehir Hatları'nı özelleştirmenin yeni gündeme geldiğini belirten Uzun, ÖİB'nin özelleştirme projesinin dışında işletmenin, son 1-2 aydır özelleştirme kapsamına alındığını söyledi. Motorcuların toplu taşımacılık işletmelerine talip olmasını, İstanbul'daki gecekondulaşmaya benzeten Uzun, "nasıl ki siyasiler 3-4 oy için gecekondu olayına göz yummuşlarsa, burda da, motorculuk hizmeti verenlere göz yumuluyor. Bunlar, İstanbul Ticaret Odası Başkanı başta olmak üzere, tüm yöneticiler ve bugün DYP temsilcilerinin hemşehrileridir. Bu uygulama, İstanbul ve Rize'de oy hesabı için uygulanıyor. Bunlara göz yumuluyor ve destekleniyorlar" dedi.

Hiçbir emniyet önlemi olmaksızın 100 kişilik bir motora, 400 kişi doldurularak, taşıma işleminin epeydir gerçekleştirildiğini vurgulayan Uzun şöyle dedi: "İnsan hayatı yönünden çok sakıncaları var, mutlaka İstanbul'da büyük bir felaket doğacak. Ve maalesef özelleştirilmeyle buna davetiye çıkarılıyor. Ancak bu şekilde yani İstanbul halkının can ve mal güvenliği düşünülmeden motorculara yaptırılmak istenen bu taşıma mutlaka

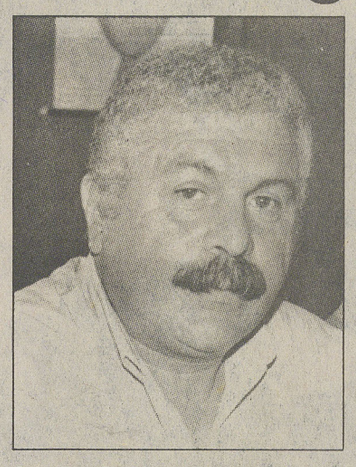

Sendika Başkanı Turhan Uzun

bir gün İstanbul Limanı'nın trafik sıkışıklığında bir kazaya yol açacaktır.

Deniz polisine, Liman Başkanlığı'na, Ulaştırma Bakanlığı'na defalarca bu konuda şikayetlerimiz oldu fakat, şimdiye kadar hiç bir önlem alınmadı. Halen Liman Başkanlığı bu konuda çok duyarsız."

İki köprü yetmeyecek

Turhan Uzun, ÖİB'nin özelleştirme girişimine, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Genel Müdürü Kenan Öner ve Yönetim Kurulu'nun talebi üzerine başladığına dikkat çekti. Özel sektörün sadece kâr amacı güttüğünü vurgulayan Uzun, "bugün 20 bin liraya taşıyorsa, yarın kaça taşıyacağı meçhul. İnsanlar bugünkü ücretle işlerine ve evlerine zor gidebiliyorlar. Son 4-5 yıldır toplu taşımacılık karaya doğru yönelmiş durumda, İstanbul'un nüfusu gün gün artmakta ve kara trafiğinin durumu ortada.

İstanbul halkı bu tür endişeyle karşı karşıya bırakılırsa halkın büyük bir çoğunluğu da, hayatı söz konusu olduğu için kara taşımacılığını tercih edecek, dolayısıyla mevcut trafik daha da sıkaşacak, iki köprü değil, onlarca köprü yapılsa ulaşım imkansız hale gelecektir" dedi.

Uzun, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Bugün özelleştirilmek istenen Şehir Hatları'nda 2 bin 3 yüz personel var. Gemi adamı personeli hakkında bir tüzük var, gemiler bu tüzüğe göre donatılır. Satılmak istenen, örneğin Şehit Necati Gürkaya gemisi asgari 16 kişiyle yolcuya hizmet veren kapasitede bu tür bir gemi sınıfındadır. Özel sektör bu gemileri satın alsa bile, bu gemileri 3-4 ay ancak bu kadroyla çalıştırabilecek. Çünkü işçi ücreti ve geminin masrafı kazancını direkt etkileyeceğinden, bu gemiler hurda fiyatına satılarak, 1-2 kişiyle hizmet veren motor türü taşımacılığa yönelecektir.

"Kamu hizmeti devetin asli görevidir. Devlet bir kısım kamudan elini çekmelidir.

"Ancak insan hayatını doğrudan ilgilendiren durumlarda çok daha dikkatli davranmalı, gerekli önlemler alınmadan oldu bittiye getirilmemelidir.

"Sendikamızın önerileri dikkate alınmaz, Şehir Hatları yolcu taşımacılığı sermayenin tekeline terk edilmek istenirse, doğacak facialarının sorumlusu başta hükümet ve onların tayin ettiği insanlar olacaktır."

Gemiler, Şirket-i Hayriye (1850) döneminden itibaren İstanbul'da hizmet veriyor.

Şirket-i Hayriye dönemi

1850'de Bursa'da oturan Sadaret Münteşarı Fuad Efendi (Sadrıâzam ve Hariciye Nazırlarından Keçecizade) ile ulemadan Cevdet Efendi (Adliye Nazırı) kaplıcada bulundukları bir gün Boğaziçi için bir vapur şirketi tesisi fikrini geliştirdiler. Kaplıcanın soğukluğuna çıkarak şirketin nizamnamesini kaleme aldılar. Bu proje İstanbul'a geldiklerinde, Sadrıâzam Reşid Paşa'nın da yardımıyla "Şirket-i Hayriye" ismi ile Boğaziçi tarihine geçti. Şirket-i Hayriye ile Boğaziçi'nde artık kayık devri kapanıyordu.

Şirket-i Hayriye ilk zamanlarda bazı mali sıkıntılara, hatta kayıkçı esnafının müdahalelerine de uğramıştı. Şirketin ilk tesis ettiği iskelelerden biri olan Araba vapurlarının sefere başlaması ile mavnacılar tarafından ikaz edilen Üsküdar kayıkçıları, vapurların güzergahında durarak taş attılar.

Borçlu bulunan ve çoğu hayatta olmayan 119 peşmerge aranıyor

Vergi dairesi peşmergelerin peşine düştü

MAVİ DÜNYAMIZ•2

Diyarbakır Süleyman Nazif Vergi Dairesi'ne toplam 47 milyon 151 bin TL vergi ödemekle yükümlü oldukları iddia edilen 119 Güneyli Peşmerge'nin borç miktarı kişi başına, 52 bin ile 1 milyon 255 bin lira arasında değişiyor.

DİYARBAKIR/Roj-Diyarbakır Süleyman Nazif Vergi Dairesi, 1988-93 yılları arasında Diyarbakır'da barındıktan sonra ülkelerine dönen peşmergelerin peşine düştü. Vergi dairesi, borçlarını ödemedikleri gerekçesiyle 119 peşmergeyi aramayı sürdürüyor.

1991-93 yıllarına ait kişi başına 52 bin ile 1 milyon 250 lira arasında değişen toplam 47 milyon 151 bin lira borcu bulunduğu ileri sürülen peşmergeler, maliye ve adli makamlara gösterdikleri daimi adreslerinde bulunamadıkları için gazete ilanlarıyla aranıyor.

1988'de Saddam Rejimi zulmünden kaçarak Kuzey'e sığınan Güneyli Kürt Peşmergeler, nafakalarını temin etmek amacıyla çevre ile ve ilçelerden sağladıkları eşyaları satarak ticaret hayatına atıldılar. 1993 yılına kadar Diyarbakır'daki geçici barınma merkezlerinde yaşam mücadelesi veren Güneyli Kürtler, Körfez Savaşı'ndan sonra Güney Kürdistan'daki durumun düzelmesi üzerine ülkelerine döndüler.

Adli kaynaklı cezalar

KDP Diyarbakır Temsilciliği, ismi geçen peşmergelerden çoğunun vefat ettiğini belirterek, vergi dairesi beyanlarının gerçekleri yansıtmadığını öne sürdü.

1988 Halepçe Jenosidi'nden sonra Saddam Hüseyin zulmünden kaçarak Türkiye'ye sığınan ve borçlu oldukları öne sürülen 119 Güneyli Kürt peşmergenin adını açıklayan Diyarbakır Süleyman Nazif Vergi Dairesi yetkilileri, borçların büyük çoğunluğunun adli cezalardan kaynaklandığını belirtti.

Adresler değişik

Süleyman Nazif Vergi Dairesi yetkilileri ise konuyla ilgili şöyle konuştu: "91-93 yılları arasında tahakkuk ettirilen borçlarını ödemeden Diyarbakır'ı terk eden ve gazete ilanlarıyla aranan Güneyli Kürt peşmergelerden 119'unun, gösterdikleri adresler değişik çıktı. Peşmergelerden bazıları Diyarbakır'daki Yenikent Sitesi'ni, bazılarının da Güney Kürdistan'daki Zaho ili Katufa köyünü daimi adres olarak göstermiş."

Diyarbakır Süleyman Nazif Vergi Dairesi'ne toplam 47 milyon 151 bin TL vergi ödemekle yükümlü oldukları iddia edilen 119 Güneyli Peşmerge'nin borç miktarı kişi başına, 52 bin ile 1 milyon 255 bin lira arasında değişiyor.

KDP'nin değerlendirmesi

KDP Diyarbakır Temsilcisi Salih Hacı Hüseyin konuyla ilgili bir açıklama yaptı. 1988 yılında

Saddam'dan kaçarak Diyarbakır'a gelen bazı peşmergeler, vergi kaçırdığı için şimdi aranıyor.

Saddam Hüseyin'in zulmünden kaçarak Diyarbakır'a gelen peşmergelerin geçimlerini sağlamak için yasal yoldan para kazanmaya çalıştıklarına vurgu yapan Hüseyin, "son zamanlarda bazı çevrelerde peşmergelerin dolandırıcılık yaptığı gibi yaygaralar kopartılmaya çalışılıyor. Sözü edilen meblağın kişi başına 40-50 bin TL oluşu söylenenlerin bir düzmece olduğunu gösteriyor" dedi. Gerçek olsa dahi böyle bir şeyi, bunca aradan sonra açıklamanın ayıp olduğunu belirten Hüseyin, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Arkadaşlarımız buraya geldiklerinde geçimlerini sağlamak amacıyla Urfa ve Mardin illerine giderek radyo, teyp gibi elektronik eşyalar getirip satıyorlardı. Bu arada bazı arkadaşlarımızın getirmiş olduğu eşyalara el konuldu ve kendilerine ceza verilerek mağdur edildiler. Bunlardan tanıdığım akrabalarımızdan Hıdır İbrahim isimli peşmerge Nusaybin'den 5 milyonluk eşya getirdi. Diyarbakır'da eşyalarına el konuldu. Üstelik mahkemeye verilip cezalandırıldı. Ceza alan peşmergelerimizin çoğu ticareti bırakıp amelelikle uğraştılar. Peşmergelerimiz alış-veriş yaptıkları insanlardan hiç kimseyi dolandırmadığı gibi, göç esnasında kendilerine yardımcı olan TC Hükümeti'nin hiçbir kuruluşunu da dolandırmamışlardır. Bunu herkes biliyor. Zaten sözü edilen arkadaşların çoğu ya yurt dışına gitmiş ya da vefat etmiştir."

Sendikacılar eylem yaptı

DİYARBAKIR/Roj- Demokratikleşme paketinin hayata geçirilmeyişi ve toplu iş sözleşmelerinin askıda kalmasını gerekçe gösteren Türk-İş'e bağlı sendika şubeleri, 25 Temmuz'da eylem gerçekleştirdi. İktidardaki koalisyon partilerinin il binasına yürüyüş düzenleyen işçiler, hükümet aleyhinde çeşitli sloganlar attılar.

Salı akşamı saat 18.00 sıralarında Diyarbakır'ın Ofis semtindeki Türk-İş 7. Bölge Temsilciliği önünde toplanan yaklaşık 1500 işçi, Harb-İş Şube Başkanı Mehmet Durmuş ve Türk-İş 7. Bölge Temsilcisi Ramazan Ulaş öncülüğünde CHP ve SHP İl Merkezlerine yürüdü. Çevik kuvvet polisleri tarafından geniş güvenlik önlemlerinin alındığı görünen yürüyüşte, işçiler, "Hükümet istifa", "İşçiyi dinlemeyen toplumu dinlemez" şeklinde sloganlar atarak hükümeti protesto ettiler.

CHP'ye eleştiri DYP'ye yürüyüş

Diyarbakır'da bulunan Türk-İş'e bağlı sendika şube başkanları ve yöneticileriyle beraber, temsilci Ramazan Ulaş başkanlığında önce CHP İl Merkezi'ne yürüyen işçiler burada attıkları sloganlarla iktidarın küçük ortağı CHP'yi eleştirdikten sonra DYP İl Merkezi'ne yürüdüler.

Polis çemberinde DYP il binasına gelen işçilere hitaben bir konuşma yapan Ulaş, Türk-İş'in almış olduğu kararları uyguladıklarını belirtti. İşçilerin sesine kulak verilmediği taktirde, 5 Ağustos'ta Ankara'da miting, 8 Ağustos'ta 1 günlük iş bırakma eylemini gerçekleştireceklerini belirterek, hak arama yolunda eylem yapmaktan korkmadıklarına dikkat çekti.

Bu eylemlerden sonuç çıkmadığı taktirde Genel Kurul kararlarıyla süresiz genel eyleme gidebileceklerine vurgu yapan Ulaş, partileri ziyaret değil, protesto ettiklerini vurguladı. Polis çemberindeki işçiler, daha sonra kendilerine hitaben konuşma girişiminde bulunan Diyarbakır DYP İl Başkanı Galip Ensarioğlu'nu dinlemeden sessizce dağılarak protesto ettiler.

Belediye-İş'ten eylem

Geçen ay Diyarbakır Sur Belediyesi tarafından "3 aylık zorunlu izin" adı altında çıkartılan, ancak yaptıkları haklı eylemler ve başlattıkları hukuk savaşını kazanarak yeniden işbaşı yapan 230 işçi, aylıklarını tam olarak alamadıkları için oturma eylemi yaptılar. Çocuklarıyla birlikte salı günü saat 9.00'da Anıt Park'a gelerek, Sur Belediye Başkanı Kemal Toptancı'yı kınayan işçiler, sorunlarına çare bulmak amacıyla Belediye-İş Sendikası Şube Başkanı Vezir Perişan ile sendika toplu sözleşme sekreteri Yaşar Ayça'yı valinin yanına gönderdiler.

Valiyle görüştükten sonra konu hakkında gazetemize kısa bir açıklama yapan Perişan, Vali Hatipoğlu'nun kendilerine bu konuda yardım edeceğinden umutlu olduğunu belirterek, "valinin sorunu en kısa zamanda çözeceğine inanıyoruz" dedi.

İşçi çocuk yaşamını yitirdi

ANTEP/Roj- Ünaldı Halı Sanayii'nde bir işçi çocuk iş kazası sonucu yaşamını yitirdi. 21Temmuz'da sabah saat 10.30 sıralarında Mustafa Konuk'a ait "Lark" denilen iş yerinde bir işçi çocuk yük asansörünün arasında kafası kalarak feci şekilde can verdi. Halı sanayiinde, değişik yaşlarda çalıştırılan işçi çocuklar zor koşullarla karşı karşıya. İşyerinde 40-50 kiloluk çuvallar taşıyan çocuklar, çalışma saatlerinin uzun olması nedeniyle sık sık kazaya maruz kalıyorlar.12 saat olan çalışma süresi, iş kazalarına yol açan en büyük etkenlerden biri olduğu belirtiliyor.

Taşıt işçilerine yönelik saldırılar devam ediyor

Haber Merkezi- İzmir'de örgütlü bulunan Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası (TÜMTİS)'nın nakliyeciler sitesinde çalışan üyeleri polisin saldırısıyla karşı karşıya. Bilindiği gibi bundan önce işçiler, TİS görüşmelerinin uyuşmazlıkla sonuçlanmasıyla polisin saldırısına hedef olmuştu. Site kapılarında görevli bulunan TÜMTİS üyesi işçiler tartaklanarak kulubelerinden çıkarılmış, yerlerine polisler yerleştirilmişti. Her zamanki normal çalışmalarına devam eden işçiler, 8 Temmuz'da, otobüsler ve diğer araçlarla 250'nin üzerinde polis tarafından ablukaya alınmıştı.

Artan saldırılarda kapıda görevli olanlarla birlikte, 3'ü şube yönetim kurulu üyesi olan 7 işçi, ardından 5 üye ve son olarak da 19 Temmuz'da 10 üye işten çıkarılmıştı. Geçen hafta, İzmir Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı çevik kuvvet ekiplerince jop ve kalaslarla saldırılan işçilerden 2'si TÜMTİS sendika yöneticisi olmak üzere, 5 işçi de yaralandı. Polisin saldırısında TÜMTİS İzmir Şube Başkanı Şükrü Günsülli, Şube Sekreteri Halil Dinç, İşyeri Baş Temsilcisi Gazi Karakuş, işçi Abdullah Satılmış saldırıda yaralandı.

İşçi Gazi Karakuş durumu ağır olması nedeniyle hastaneye kaldırıldı. Güvenlik güçleri nezaretinde işçi kıyımının her geçen gün arttığına dikkat çeken TÜMTİS Genel Başkanı Sabri Topçu, "Ambarlar Sitesi'nde 20 gün önce polisin siteyi ablukaya almasıyla başlayan gerginlik 26 Temmuz'da polisin işçilere saldırmasıyla artmıştır" dedi.

Geliyorum diyen saldırı

İş/Sendika- Eminönü Belediye işçisine polis saldırdı. 76. gününe ulaşan direnişin son 8 gününü ölüm orucu şeklinde sürdüren DİSK 7 No'lu Şube Başkanı Erol Ekici, Şube Mali Sekreteri Haydar Aslan, işten atılan üyelerden Muhsin Baş, Hüseyin Arslan, Sami Yiğit, Hüseyin Gürgen 27 Temmuz günü saat 04.30'da Çevik Kuvvet tarafından gözaltına alındı.

Hızır Acil ambulanslarıyla önce Haseki Hastanesi'ne kaldırılan, ölüm orucundaki 6 işçi tedavi kabul etmedi ve polis tarafından gözaltına alındı.

Direniş yerinde bulunan100 civarındaki direnişçi işçi gözaltına alınırken, direniş dağıtılmak istendi. Belediye yönetimi ve polisin işbirliğiyle sistemli saldırıların söz konusu olduğuna dikkat çeken direnişçi işçiler, "26 Temmuz'da, akşam saat 8.30'dan sonra mobil telefonumuz kesilmiş, dışarıyı arayamaz duruma gelmiştik. Saat 10.00 civarında da direniş yerine yakın bir parkta bir patlama sesi duyduk. Gece saat 04.00'de polisin etrafı sarmasıyla, direnen arkadaşlarımız ve ölüm orucunda olan arkadaşlarımız gözaltına alındılar. Tüm eşyalarımız polis tarafından kamyonlarla taşındı" dedi.

DİSK Genel-İş Sendikası 7 No'lu Şube'den şu açıklama yapıldı: "Ölüm orucunda olanların hayatlarından endişe ediyoruz. Ölümlerinden başta Belediye Başkanı Dr. Ahmet Çetinsaya ve İstanbul Emniyeti sorumludur. Tüm duyarlı insanları, demokratik kitle örgütlerini ve sendikaları destek olmaya, ölümlere izin vermemeye çağırıyoruz."

'Ayranımızı kabartmasınlar'

Eminönü Belediye Başkan Yardımcısı Murat Altıparmak'la 7 Haziran'da direnişle ilgili yaptığımız görüşmede, işçilerin Belediye Sarayı önündeki direniş eylemini bitirebileceklerini söylemiş, ama bunun için erken olduğuna, emniyet müdürünün kendilerinin bir sözünü beklediğine dikkat çekmişti. Altıparmak, bu tavrını "ayranımızı kabartmasınlar" şeklinde ifade etmişti. Yaptığımız görüşmede, Altıparmak'ın söylediklerinin bir kısmı 10 Haziran 1995 tarihli sayımızda yer almıştı.

Tanker uçaklar, bölgede saldırgan politika işareti

Türkiye İran'a karşı donatılıyor

Tanker uçaklarının alımı, yerden yakıt ikmali yapma imkanının bulunmadığı uzak mesafelere, hava harekatları düzenleme isteği ve amacının teknik açıdan dışa vurumu anlamına geliyor. Anlaşma gereğince ABD'nin izin verdiği yerlerde kullanılabilicek bu uçaklara Türkiye'nin sahip olma çabası, askeri çevrelerde 'Savunma konseptinden saldırı konseptine geçmenin tipik belirtilerinden' sayılıyor.

Dursun YAPRAK

Türkiye'nin savaş jetlerine havada yakıt ikmali yapan ve 'Uçan yakıt istasyonu' olarak bilinen KC-135R tanker uçakları alımına başlamasının, bölge dengeleri açısından anlamı sorgulanıyor. Kimi siyasal çevrelerle diplomatik kaynaklar, bu uçakların alımının siyasal ifadesini Kafkaslar, Balkanlar ve Ortadoğu'da yeni girişim hazırlıkları ve daha özelde "İran'a yönelik bir hazırlık" veya "En hafif değerlendirmeyle, İran'a bir gözdağı" olarak yorumluyorlar.

Son yıllarda hava gücünü arttırmak için bir dizi proje geliştiren ve alım bağlantıları kuran Türkiye'nin geçtiğimiz ay kesinleştirdiği tanker uçakları alımı, Türk yetkililerince 'Hava savunma gücünü arttırma' biçiminde lanse edilirken, özellikle bölgeyi gözlemleyen yabancı çevrelerce "İran'a yönelik ciddi bir hazırlık" olarak değerlendirildi. Türkiye, İsrail'den sonra Ortadoğu'nun tanker uçaklarına sahip ikinci ülkesi oluyor.

Türkiye, geçtiğimiz hafta ABD'den iki tanker uçağı getirdi. Bunlar, alım bağlantısı yapılan ve ABD kongresince satışı onaylanan 7 tanker uçağının yapımına kadar, "Türk Hava Kuvvetleri'nin harekat ihtiyaçlarını karşılamak üzere" kiralanan uçaklardı. ABD, TC tarafından siparişi verilen ve 310 milyon dolara mal olacak 7 'Uçan istasyon'u teslim edeceği 36 aylık sürenin 'Boşluğunu doldurmak' amacıyla, kiralama yöntemi ile bu iki uçağı veriyordu. Kiralanan uçakların tesliminde düzenlenen törene Cumhurbaşkanı başta olmak üzere, tüm devlet protokolünün katılması ise, bu uçaklara verilen önemi gösteriyordu.

Tanker uçaklarının alımı, yerden yakıt ikmali yapma imkanının bulunmadığı uzak mesafelere, hava harekatları düzenleme isteği ve amacının teknik açıdan dışa vurumu anlamına geliyor. ABD'nin 'Körfez savaşı'nda askeri açıdan en büyük desteği olan bu uçaklara Türkiye'nin sahip olma çabası, askeri çevrelerde 'Savunma konseptinden saldırı konseptine geçmenin tipik belirtilerinden' sayılıyor.

7 tanker uçağının imaline kadar 'İhtiyaç' nedeniyle kiralanan uçakların 24 Temmuz günü Ankara Mürted Havaalanı'nda düzenlenen törenle teslimi haberini veren medya organlarının kimi vurguları da bu özelliği ve hatta niyeti sergiler nitelikteydi. Tanker uçaklarının alımını 'Süper hava gücü' başlığıyla ve manşetten veren Sabah gazetesi, "Tanker uçaklar sayesinde Türk Hava Kuvvetleri'nin bölgesinde ulaşamayacağı hiçbir yer kalmadı. İran'ın, Irak'ın, Bosna-Hersek'in, Yunanistan'ın hatta Rusya Federasyonu'nun en ücra köşelerine bile ulaşabilme kabiliyetine kavuşmuş oldu" diyordu. "Ulaşma kabiliyeti" konusunda İran'ın ilk sırada anılması dikkat çekerken, benzer değerlendirmeler diğer medya organlarında da yer alıyordu.

Tanker uçakların, 26 aralık 1994 tarihli bir anlaşma uyarınca, ABD'nin onay vermediği harekatlarda kullanılmayacağı gerçeği de, aktarılan yorumlara ilginç bir boyut katıyordu.

Ambargoya hayır ablukaya evet

Türkiye'nin tanker uçakları alımına girişmesiyle açığa çıkan saldırı politikasının ucunda İran'ın bulunması, ABD'nin politikasıyla yakından ilişkili görünüyor. Bilindiği gibi ABD, bir süre önce İran'a ambargo kararı aldığını açıklamış ve diğer ülkeleri de aynı tutuma davet etmişti. ABD'nin Ortadoğu ve Kafkas petrol hatları üzerindeki hegemonya projesinin bir parçası olduğu belirtilen bu karara, aynı alanlarla ilgili olan Bonn ve Paris katılmazken, Türkiye'nin tavrı önem kazanmaya başlamıştı. O dönemde yapılan yorumlar, Türkiye'nin, özellikle Kürt sorununda tavır birliğine ihtiyaç duyduğu İran'a karşı, açık bir ambargoya katılamayacağı yönündeydi. Nitekim Türkiye, ABD'nin ambargo kararına uymadı. Ancak, ABD'nin Türkiye'nin tavrına ilişkin beklentisinin de zaten ambargoya uyması yönünde olmadığı ifade ediliyor ve ABD'nin Türkiye'yi, İran'a yönelik olarak başka boyutlardan hazırlamaya çalışacağı bekleniyordu.

Gelişmelerin bu yönde seyrettiği şimdi daha sık belirtiliyor. Türkiye, son tanker uçak alımlarıyla, katılmadığı ambargo kararını örtülü bir ablukaya dönüştürmeye başlıyor. Son zamanlarda diplomatik kulisler, Türkiye'nin "İran'a yönelik kimi girişimlerde çok aktif biçimde kullanılacağı" beklentisiyle çalkalanıyor.

Daha ileri tahminlerle, ABD'nin İran operasyonları çerçevesinde, yakın bir gelecekte açık bir İran-Türkiye kapışmasının kaçınılmaz olacağını ifade edenler de az değil. Buna göre, son zamanlarda Türk yetkililerinin ve medyasının "PKK sızmaları"nı artan biçimde gündeme getirmeleri tesadüf değil. Bu gerekçeyle Türk ordu birliklerinin geçtiğimiz haftalarda İran sınırına yığınak yapmalarından sonra İran sınırları içinde operasyon düzenleme niyeti, İran'ın sert tepkisiyle gerçekleşememişti. Ancak, İran'la ipleri germe yönünde böylesi operasyon girişimlerinin yine gündeme getirilebileceği ifade ediliyor.

İran-Türkiye ilişkilerinde ortamın ısınmasına potansiyel gerekçe ve 'Yumuşak karın'lardan sayılan sınır gelişmeleri kapsamında geçtiğimiz hafta yaşanan bir gelişme, kimilerine göre önemli ipuçları veriyordu. Türk medyasının yer vermediği ve yalnızca Yeni Politika'nın duyurduğu habere göre, 20 Temmuz'da İran'a sınır Hesingiran köyü koruculari, İran sınırlarındaki Gelireş Kürt köyünden 900 koyuna, "Bunlar PKK'ye ait" diyerek el koymaya çalıştılar. Gelireş köylülerinin bu girişime karşı çıkmaları üzerine çıkan çatışmaya, Hesingiran'daki Türk askeri güçleri ile İran kesiminde yakın civarlarda bulunan Pastarlar'ı da katıldı; karşılıklı top atışlarıyla büyüyen çatışmada Türk tarafının Kobra helikopterleri eşliğinde İran sınır köyü ile karakolunu bombaladığı haberleri yerel kaynaklarca ifade edildi. 3 Pastar'la İran sınırındaki Qesiriki köyü karakol komutanının ölümüyle sonuçlandığı bildirilen sınır çatışması ile ilgili İran ve Türkiye yetkililerinin hiçbir açıklama yapmamaları dikkat çekerken, sıcaklığın ileriki günlerde daha da artacağı tahminleri yapılıyor.

Öte yandan, ABD'nin Güney Kürt liderliklerine "İran'la ilişkiye girmeyin" uyarısını yaptığı yolundaki Arap kaynaklı haberler ile İran KDP yetkilileri ile Washington'da görüşmeler yapıldığı şeklindeki duyumlar da, sözkonusu topyekün gerilim ve İran'a yönelik girişim planının birer parçası olarak yorumlanıyor. Türkiye'nin ABD'den tanker uçakları alması ise bu politika kapsamında Türkiye'nin devreye aktif olarak sokulacağı yorumlarına hız kazandırmış durumda.

Öte yandan, CIA Başkanı John Deutsch'un, kiralanan iki tanker uçağının teslim töreninin yapıldığı gün Türkiye'de bulunması da 'anlamlı' bulundu. CIA Başkanı ile Türk yetkililer arasındaki görüşmelere ilişkin kapsamlı açıklama yapılmazken, Deutsch'un Başbakan Çiller'le "Köktendinci akımlar ile İran ve Çeçenistan'daki gelişmelerle; PKK, Kuzey Irak ve Suriye'nin teröre verdiği destek konularını" görüştüğü bildirildi.

Devlet erkanı, iki uçağın teslim töreninde protokol pozu vermeyi de ihmal etmedi.

Türkiye, uzaklara/uçaklara hevesli

Türk ordusu, silahlı kara birliklerinin yanı sıra, hava kuvvetlerini de gittikçe arttırıyor ve bölgede bu yönüyle de önemli bir güç olmaya çalışıyor. Özellikle AKKA Anlaşması'nın konvansiyonel silahlarda TC'nin güçlenmesi sonucunu doğuran süreci ile kara birlikleri alanında son 5 yıldır "Tehdit edici" boyutlarda silahlanan Türkiye, hava kuvvetleri açısından da ciddi gelişmeler içine giriyor ve her fırsatı kullanarak çok büyük paralar akıtıyor.

Türk ordusunun hava gücüne ilişkin, şu döküm yapılıyor:

616 adet çeşitli tip savaş uçağı; 55 adet keşif uçağı; 392 adet çeşitli tipte, kara birliklerine ait savaş helikopteri; 67 adet çeşitli tip nakliye uçağı. Ayrıca, bu yıl içinde 50 adet Blackhawk helikopterinin ortak üretimi ile 40 adet değişik tipte savaş helikopteri alımı gerçekleştirilecek. Türkiye'nin, zikredilen ve resmi bilgi mahiyetinde olan bu rakamlar üzerine çıkmış olabileceği de ifade ediliyor.

Bir ülke hava kuvvetleri envanterine girdiğinde, o ülke hava kuvvetlerinin 'Stratejik hava kuvveti' kapsamında değerlendirilmesine yol açan tanker uçakları ise, savaş uçaklarının menzilini üç kata kadar arttırabiliyor. 92 ton yakıt taşıyabilen bu uçaklar, savaş uçaklarına havada yakıt takviyesi yapıyor. Tanker uçaklara bu özelliği, teknolojisi şu ana kadar yalnızca ABD'de olan, kuyruk kısmındaki "Boom" adlı aparat kazandırıyor.

Tanker uçaklar şu anda ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, Rusya Federasyonu, İsrail ve İtalya ordularında bulunuyur. Ortadoğu ve Balkanlar bölgesinde bu "Uzaklara vurmayı kolaylaştırıcı" uçağa heveslenen ve hevesini gerçekleştiren ülke ise, İsrail'den sonra, Türkiye oldu.

Çekiç Güç İran'ı gözlüyor

ABD-İran ilişkilerindeki gerginlik ve bunun Türkiye-İran ilişkilerini gittikçe ısıtması, gözleri Çekiç Güç'ün faaliyetlerine de çevirdi. 'Uluslararası' hukuki statüsüne rağmen, fiilen ABD'nin ağırlığı altındaki Çekiç Güç'ün Türkiye'deki İncirlik üssünden yapılan keşif uçuşlarında asıl olarak İran'ın gözlemlendiği ifade ediliyor. "Irak ordu faaliyetlerini ve 36. paralelin kuzeyine yönelik niyetlerini gözlemlemek" amacıyla ve kağıt üzerinde Türk komutası altında yapılan, fakat Çekiç Güç'ün ABD'li komutanlarınca belirlenen gözlem uçuşlarında kullanılan uçakların hava fotoğrafı çeken aparatlarının, uçakların yan tarafında da bulunduğu öğrenildi. İrcirlik'e yakın kaynaklardan edindiğimiz bu bilgi, 36. paralel üzerindeki Çekiç Güç uçuşlarının sadece "uçakların altında kalan bölgeyi" yani Irak'ı gözlemlemediğini; yan taraftaki İran'ı da uçakların yanına monte edilmiş aparatla gözlemlediğini ortaya çıkarıyor.

Sızan bilgilere göre, Çekiç Güç faaliyetleri perdesiyle İran'ı gözlemleyen ABD'li komutanlar, "Zaten normalde uçakların altında olması gereken" aparatlarla ise, "Kuzey Irak'taki PKK hareketlenmeleri" hakkında Türkiye'ye gözlem fotoğrafları veriyorlar ve "Yardımcı" oluyorlar.

Anayasa değişikliği, manevralar ve sorgulamalar

Zeynel DURU

Anayasa değişikliklerinin neleri kapsadığı ve neleri kapsamadığı biliniyor. Değiştirilen başlangıç bölümü ile birlikte 14 maddeyi, esas olarak şöyle tasnif etmek mümkün: Bir bölümü fiilen aşılmış, bir bölümü rejim partilerinin ve kurumlarının ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gündeme getirilmiş, diğer bir bölümü de Gümrük Birliği kapısını aralamak için en göz boyama alanlardan derlenmiş maddeler... Hükümet, tüm bunları 'Demokratikleşme paketi' adı altında gündeme getirdi. Yıllarca gündeme getirilmeyenin üç ay içinde bitirilmesinin, Avrupa ile Eylül'de başlayacak görüşmeleri rahatlatmak amacını taşıdığı ise fazla saklanmıyordu.

Sorulması gereken ilk soru, 12 Eylül darbecilerini her türlü sorumluluk dışına çıkaran 15. maddeye bile dokunamamış; kamu emekçilerinin grevli toplu sözleşmeli sendika hakkını reddetmiş, gündemin yakıcı sorunu olan Kürt sorunuyla ilgili en küçük bir rahatlamayı getirememiş ve 12 Eylül'ün anayasasını veri alarak onu kalıcılaştırma amacını sergilemiş böylesi bir değişikliğin, Avrupa başkentlerinde ne derece kabul göreceği...

Anayasa değişiklikleri öncesinde Güneri Civaoğlu, Avrupa'nın bakışını, ismini vermediği bir büyükelçinin ağzından yazdı. Buna göre Avrupa, Türkiye'nin ev ödevini yapmasını istiyordu; ancak Türkiye bunu bir türlü yapmıyordu. Büyükelçi, "Vazgeçtik ev ödevini yapmasından; şimdi biz diyoruz ki, bize boş kağıt verme, yeter!" Evet, Avrupa, ev ödevi kağıdının isim-soy isim yazılıp verilmesine bile razı olduğunu söylüyordu; hiç değilse kendi kamuoylarının vicdanını bastırmak için "Çaba gösteriyormuşcasına davranmak" gerekiyordu ve bu yetiyordu...

★★★

Anayasa değişiklikleri üzerine düşülmesi gereken ikinci not, herhalde meşhur Türk taktiğinin yine sergilenmesi ile ilgili olmalıdır. Bu taktiğin özeti, binbir tabii ya da suni dengeyi işin içine katarak ve sık sık imkansızlıklar görüntüsünü perdeye yansıtarak, 'Şahin'i-'Güvercin'i bollaştırılan bir oyunla, gereklilikleri ve zorunlulukları en alt kaleme indirgemektir.

1991 seçimlerinden bugüne kadarki ilgili süreci anımsayın; aynı parlamento, aynı milletvekilleri, işi nereden nereye getirmişlerdir: Önce 12 Eylül anayasası yerine yeni anayasa beklentileri ve demeçleri... Sonra "Yüzlerce maddede değişiklik" lafları... En sonunda bile, ittifakla öngörülenlerden tırpanlamalar... Ve nihayet, "Artık bu imkansızlaştı" dedirterek, son güdük hali "En azından iyidir"ci bir toplum psikolojisinin yatağı üzerinde gerçekleştirmek... Taktik her zaman buydu. Hiçbir anlamı olmayan değişiklikleri 'Tarihi an' manşetleriyle duyurabilen gazeteler ise, bu taktiğin son süsleyicileri oldular.

★★★

Bir not da, böylesi demagojik ve toplum psikolojisi nezdinde "İlerleme var" duygusunu okşayacak adımlar sonrasına dair olmalı. İlk bakışta garip gelebilir: Son yıllarda ne zaman 'Demokratikleşme' benzeri laflar edildiyse, sonrası, savaşın ve devlet baskısının katmerleşmesi oldu...

Anımsayın: Özal, 'Daha çok özgürlük için' 141-142'yi kaldırdı; sonrası, bu maddeleri aratan TMY terörüyle çınladı... 'C-MUK'la Avrupa standartlarında hukuk' girişimlerinin sonrası, sayısı tutulamayan kayıplar ve yargısız infazlar oldu... Demirel, "Kürt realitesini tanıyoruz" dedikten sonra, realite daha çok topa tutulmaya başlandı...

Bunlar tesadüf mü?.. Elbette değil. "Adım" denilen her bir göz boyama, rejim tarafından daha üst boyutta yeni fiili ya da yasal baskı için, topluma sunulmuş birer hazım ilacı durumuna getiriliyor. "Adım"lar veya rahatlık verir gibi görünen girişimler, yeni saldırı planlarının at koşturacağı manevra alanları olarak değerlendiriliyor, tasarlanıyor.

Eğer bu doğruysa, şu gülünecek hali bile olmayan 'Demokratikleşme paketi'nin, yukarda zikredilen taktikle artık "Redaksiyon" derecesine indirilmiş '8. madde kutucuğu' da açıldıktan sonra, ulusal ve toplumsal muhalefete yeni saldırılar beklenmeli anlamı çıkar. Buna inanan şimdiden karşı girişimler tasarlar, inanmayanlar Konfüçyusvari bir deneyim daha kazanabilir... (Konfüçyus'un deneyim tarifi: "Yenilmiş kazıkların bileşkesi.")

★★★

DEP'li parlamenterlerin durumu bu yazıda sona kaldı ancak, herhalde anayasa değişiklikleri sonrası en ilk tartışılacak konu bu olacak.

Durumun özeti şu: 84. madde değişti ve böylece 'Partilerinin kapatılmasında sorumluluk taşımayan' parlamenterlerin dokunulmazlıklarının düşmeyeceğine dair yeni düzenlemenin hukuken 'makabline şamil' olması gerekir. Bunun da özeti, DEP'li parlamenterlerin dokunulmazlıklarını eski hükümler doğrultusunda kaldıran Anayasa Mahkemesi kararının düzeltilmesi gerekliliğidir.

Bu olacak mı?

'DEP olayı'nın seyrinde hukukun değil savaş gerçeğinin belirleyici olduğu anımsanırsa, şimdi de hukukun değil politik yönelimin konuya açıklık getireceği basit gerçeği ortaya çıkar. O zaman soru, "Rejim böylesi 'iyileştirmeler'i ister durumda mı?" şekline dönüşmelidir.

Kendi adıma, yanıtım, kocaman bir 'Hayır'dır... Ancak, özellikle Avrupa'ya giden DEP'lileri ve o halkadan da SKP'yi bir tür 'açmaza almak' için olayın hukuki(!) boyutuyla ele alınmasını isteyen rejim çevreleri de olacaktır. Bunlar, baskın bir erken seçim olmazsa bile, bir yıllık iadenin zararlı olmayacağını anlatacaklardır.

İyi mi olur, kötü mü?..

★★★

'Kendimize ilişkin' yanıtlarımızın, sorular ve sorgulamalar yağmurumuzdan daha az olması şeklindeki çoraklığımızı aşma ihtiyacını, yakında daha çok hissedeceğiz galiba...

Ya da yine 'deneyim' kazanacağız!..

Eren Keskin: Barış için bir şeyler yapın!

Salih BAL

Tanınmış insan hakları savunucusu avukat Eren Keskin, TMY'nin ünlü 8. maddesine muhalefetten aldığı ceza nedeniyle bulunduğu İstanbul Sağmalcılar Cezaevi'nde, sorularımızı yanıtladı.

Bir hukukçu olarak DGM'leri ve bu bağlamda tutuklanmanızı değerlendirir misiniz?

Devlet Güvenlik Mahkemeleri normal demokrasilerde olmayan, tabii hakim ilkesine aykırı, 'olağanüstü zamanların' mahkemeleri. Ancak 70 yıldır Türkiye'de ne zaman 'olağan' durum yaşandı ki? Bu anlamda, DGM'lerin kalkması ve yerine yeni bir şey konacak olması da hiç bir şey ifade etmeyecektir. Esas olan, Türkiye'de devletin yapılanmasında değişikliğin yaşanmasıdır. Bu olmadan 'kuvvetler ayrılığı' ,'yargının bağımsızlığı' gibi ilkeler bir hikaye olarak kalmaya mahkum olacaktır.

'Düşünce suçluları'nın cezaevine konmasının mantığı ve caydırıcı etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?

'Düşünce suçluları'nın cezaevine konmasında mantık aranamaz. Bu tamamıyla 'özel savaş'ın bir yöntemi. Hiç bir caydırıcı etkisi de olamaz. Düşünen insan, cezaevinde de düşünmeye devam eder.

Yaşamınızda cezaevinin etkilerinden biraz söz eder misiniz?

Ben her zaman, demokrasi mücadelesinin burada verilmesi gerektiğini savundum. Bu nedenle 'düşüncelerim' nedeniyle aldığım cezaya karşılık hapis yatmayı kendim tercih ettim. Ancak cezaevine girince, insan daha iyi anlıyor. Sadece, sizin düşünceleriniz birtakım insanların hoşuna gitmediği için, özgürlüğünüzden mahkum kalıyorsunuz. Kaldı ki dışarda ne kadar özgürüz; onu da düşünmek lazım. Ben 11 yıllık avukatım. Emek verdiğim ve severek yaptığım mesleğimi, büromu, davalarımı geride bırakarak, cezaevine geldim. Tabii kolay değil. Bir de demokratik mücadele alanını seçenler için, dışarıda olmak daha anlamlı. Ama biz her şeye hazırlıklı olmalıyız.

Türkiye'de 'Adalet' kavramını ve insan haklarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben Türkiye'de öncelikle 'insan hakları savunucuları'nın bulundukları yeri bir kez daha irdelemeleri gerektiğine inanıyorum. Ne kadar bir araya gelebiliyoruz? İnsan hakları mücadelesinde ne kadar etkimiz oluyor? Bunları sorgulamalıyız.

Bu savaş bitmeden, ne adalet, ne insan hakları; hiç bir şey beklenmemesi gerektiğine inanıyorum. Bu nedenle insan hakları savunucularının bu süreçte tüm çabalarını 'barış' için yoğunlaştırmaları gerektiğine inanıyorum.

Uzun bir süredir 8. madde ve demokratikleşme tartışmaları var. Niçin 8. madde odak durumunda? Siz demokratikleşmeden ne anlıyorsunuz?

8. madde belki biraz da insan hakları savunucuları tarafından bu denli 'odak' haline getirildi. Yoksa herkes biliyor ki 8. madde değişse de düşünce özgür olmayacak. Ancak 8. maddenin özel yanı, 'düşünce'yi suç saymanın yanı sıra, düşüneni de 'terörist' sayması. Aslında 8. madde artık fiilen kalkmıştır. Bizler düşüncelerimiz nedeni ile cezaevlerinde yatarken, artık Kürtler MED

Eren Keskin: Halkların yaşadığı acılar yetti

televizyonunu seyretmektedirler. 8. maddenin suç saydığı her şey MED televizyonunda konuşulmakta, ancak devletin elinden bir şey gelmemektedir. O nedenle artık içinde bulduğumuz durum son derece komiktir.

Kürt sorununun bu süreçte ulaştığı boyutu nasıl görüyorsunuz? Nasıl bir seyir izlenmeli?

Kürt sorunu bence artık çözülme aşamasındadır. Kitleler barış istemektedir. Savaştan geçinenlerin, savaşın sürmesinde çıkarı olanların direnci sonunda kırılacaktır. Tabii bu bir süre alacaktır, fakat ben umutluyum.

Son günlerde Kürt çevrelerinin "Özel Savaş'a son, Kürt sorununa siyasi çözüm" yönünde yoğun çabaları var. Bu çaba toplumdan nasıl bir cevap bulur?

Ben çocuğu gerillada olan aileden, çocuğu askerde olan aileye kadar; düşünceleri nedeni ile hapiste olan insanlardan, dışarıdaki aydınlara, işçiye, memura kadar, artık herkesin bu savaşın bitmesini istediğine inanıyor ve bu çabalarının sonuç getireceğini düşünüyorum.

'özel savaş'ın gelecekte toplumda ne gibi yaralar açması beklenebilir?

Bir insan hakları savunucusu olarak en büyük korkum, yaratılmak istendiği gibi, Türk ve Kürt halkının sokakta birbirini boğazlamaya başlaması. Zaten halkların yaşadığı acılar yetti. Artık bunları hiç konuşmadan tüm çabamızı barış için kanalize etmeliyiz diye düşünüyorum.

Uluslararası çapta başlatılan "Eren Keskin'e Özgürlük" kampanyası sizi nasıl etkiledi?

Uluslararası Af Örgütü'nün başlattığı Özgürlük Kampanyası, bana, uluslararası desteğin içerideki destekten daha fazla olduğunu öğretti. Etkileniyorum tabii. Dünyanın birçok ülkesinden hergün onlarca dayanışma mektubu, kartı geliyor. Açık söyleyeyim ki beni en çok İrlandalı'lardan gelen mesajlar etkiliyor. Çünkü en çok onların anladıklarını mesajlardan anlıyorum.

Özgürlüğünüzün gaspedildiği bu süre zarfında en çok özlemini duyduğunuz şey nedir?

Biraz duygusal olacak ama en çok anneme sarılmayı özlüyorum.

Roj gazetesi vasıtasıyla kamuoyuna iletmek istediğiniz başka mesajlarınız var mı?

Roj gazetesine yayın yaşamında başarılar dilerken, bana gösterdiği ilgiye teşekkür ediyorum ve diyorum ki, "Barış için bir şeyler yapın!"

Dağdan gelip bağdakini kovmak...

MHP'nin İstanbul ve diğer metropol örgütleri, "Ya sev ya terket" kampanyası açmışlar. Caddeleri şimdi bu pankart istila ediyor. İyice pervasızlaştığı görülen MHP, şimdi de 'memleket patronu' psikolojisiyle "Ya böyle, ya öyle..." diyebiliyor.

Caddelere asılan "Ya sev, ya terket" pankartı, "Ya da..." türünden bir tehdit mesajı vermeye de yönelik. İnsanın aklına, kırma kökenlilerin 'patron'luklarının komikliği ile, köpekli köyde ne yapmak gerektiğine dair halk öğüdünün ciddiyeti geliyor...

Kim bu "Ya sev"mek, ya da "terket"mek zorunda kalacak olanlar?.. Türkiye'nin muhalifleri mi? Eğer öyleyse, soy-sop hesabı dışında, tarzları ve işlevleri itibariyle "Dağdan gelmişlik"in tüm özelliklerini gösterenlerin bu tür lafları komik olmaz mı?..

Hem, neyi "Sev"mek zorundaymış insanlar? İş Türkiye haritasıyla bitmiyor ki; o haritada neyin nasıl "Sev"ileceği değil midir önemli olan?.. Bu anlamda MHP, bu haritada yaşanan ve dünya insanlığını iğrendiren zulümleri; işkenceleri, yargılı-yargısız infazları, dışkı yedirmeleri, kayıpları, açlığa varan milyonlarca emekçinin sefaletini... mi "Sev" diyor?..

Çok bekler!..

Ve tarihin çöplüğünden, üçüncü ve asıl seçeneğin ne anlama geldiğini seyrederler; mecalleri kalırsa...

Yoksa kastedilen metropollere sürülmüş, buralarda yaşamak durumunda olan Kürtler mi?..

Kürtler, kendi coğrafyasına 'gelmiş' olanlara bu tür sözleri etseydi, belki bunun mantığı anlaşılabilirdi... Ama bir yandan MHP dövmeli Rambo bozuntuları Kürt insanını metropollere sürecek, oralarda da MHP'nin kravatlıları "Ya sev ya terket" diyecekler!

Anlaşılan, bunlar ya sayı saymayı bilmiyor, ya da dayak yememişler...

İşin bir komik tarafı daha var. Bakanlar Kurulu gündemi incelendiğinde, TC vatandaşlığından çıkmak için binlerce insanın sırada olduğu görülür. Terketmek isteyen çok insan var, fakat vatandaşlıktan çıkmak o kadar kolay değil; bırakmıyorlar!.. Araştırmacılar, bırakılsa insan kalmayacağını ima ediyorlar...

Bunca komik boyutun dışında, sefil pankartların çağrıştırdığı çok ciddi bir duruma da değinerek sonlayalım: Yedikleri insan eti, içtikleri kan olanların böylesi 'cüret'lerinin kırılmaması, insanlığın ve insanlık değerlerinin kırılması anlamına gelecektir...

(Politika Servisi)

Yugoslavya: Nereden nereye

Saraybosna'da bir pazar yerinin bombalanması üzerine 68 kişi ölmüş ve 197 kişi yaralanmıştı.

Dış Haber Merkezi- Yugoslavya tarih boyunca sayısız savaşlara sahne oldu. 1. Dünya Savaşı'nın Saraybosna'da Sırp Prensi'ne yapılan bir suikastle başladığı hatırlardadır. 2. Dünya Savaşı da bu topraklarda büyük tahribatlar yarattı. Balkan harpleri de hesaba katılırsa, son bir asır boyunca savaşlardan en çok acı çekmiş halklar Balkanlar'da yaşadı. Yedinci yüzyılda buralara yerleşmiş olan Slav Sırplar ve Hırvatlar, dağılan Yugoslavya nüfusunun çoğunluğunu oluşturuyor. Her ikisi de Slav kökenli ve aynı dili konuşmakla beraber, Hırvatların yüzyıllar boyunca Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun egemenliğinde kalmaları ve Katolik olmalarına karşılık Sırpların beş yüz yıl Osmanlı egemenliğinde onlardan ayrı yaşamaları ve Ortodoks olmaları, ortak kökenden gelen bu iki halkın ayrı ayrı uluslaşmalarına neden oldu. Yugoslavya'da müslümanlaşmış Sırplar (Bosnalılar), Arnavutlar, Makedon, Sloven, Macar, Roman, Ulah (Polonyalı) ve az sayıda Türk azınlık (Makedoya'da) yaşıyor.

18. ve 19. yüzyıllar, tüm Balkan halklarında milli uyanışın geliştiği yıllardı. Sırplar, yüzyıllarca Osmanlı sultasında kaldıktan sonra 1878'de bağımsız bir prenslik oldular. 1. Dünya Savaşı'ndan sonra bu prenslik, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun egemenliği altındaki Hırvatistan'ı da içine alarak genişledi. 2. Dünya Savaşı'nda Almanya, Hırvatistan'ı Sırbistan'dan koparatarak burada kendine bağlı kukla bir Hırvat devleti kurdurdu. Ustaşi Partisi denilen faşist Hırvat partisinin yönetiminde Çingenelere, Yahudilere ve Sırplara karşı büyük katliamlar yaptırdı. Yugoslav toprakları üzerindeki Alman ve İtalyan işgaline karşı Sırplar arasında kısmen Çetnik burjuva milliyetçileri direnirken, asıl güçlü direnişi, partizan savaşı veren Tito'nun liderliğindeki komünistler gösterdi.

Partizan savaşı, ülkenin sanayileşmiş Kuzey bölgelerinde değil, güneyde ve daha çok bir köylü savaşı biçiminde gelişti. Kuzeydeki Slovenya'da ve Hırvatistan'daki sanayi proletaryası arasında zayıf ama köylülük arasında güçlü olan komünistler 1944'de Alman işgaline son verdiler **ve işbirlikçi Sırp ve Hırvat yönetimlerini devirdiler. Yugoslavya** Balkanlar'daki ilk devrim oldu. 1945'de Yugoslav devleti kuruldu. Arnavut ulusunun ise yarısı Arnavutluk'ta, diğer yarısı ise Yugolavya'nın Kosova bölgesinde kaldı. Böylece Kosova sorunu, Arnavutluk ile Yugoslavya'yı kanlı bıçaklı düşman haline getirdi. Makedonya meselesi de aynı şekilde Bulgaristan, Yunanistan ve Yugoslavya arasında daimi bir problem olageldi.

Yugoslavya, 1948'de uluslararası komünist hareketin dışında kaldı. SB Yugoslavya'ya ekonomik ambargo koydu. Ticaretinin hemen hemen tümünü sosyalist ülkelerle yapan Yugoslavya için büyük bir yıkım demekti bu. İlk beş yıllık ekonomik plan, bilhassa tarımda başarısızlıkla sonuçlandı. ABD ve Batı ise Yugoslavya üzerindeki ambargoyu kaldırdı. Yugoslavya Batı kapitalizmi ile ticari ve ekonomik ilişkiler geliştirmeye başladı. Tarımda kooperatifleşme istenen hızda gelişmedi ve sonuçta Yugoslavya tahılı bile dışardan ithal etmek zorunda kaldı.

Bir halklar federasyonu

"Güney Slavya" anlamına gelen Yugoslavya, altı cumhuriyetten oluşuyordu: Sırbistan, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Slovenya, Makedonya ve Karadağ. Ayrıca Sırbistan Cumhuriyeti'nin sınırları içinde Voyvodina (Macar azınlık) ve Kosova (Arnavutlar) özerk bölgeleri bulunuyordu. Bu cumhuriyet ve özerk bölgelerde, oraya ismini veren ulusal topluluk çoğunlukta olmakla birlikte diğer ulusal azınlıklar da yaşıyordu. Çingene, Türk, Yahudi, Alman, İtalyan, Ulah gibi irili ufaklı milliyetler de dahil edildiğinde sayısı 22'yi bulan farklı etnik topluluğun barış içinde bir arada yaşaması kolay değildi. Devletin üç ayrı resmi dili (Sırp-Hırvatça, Slovence, Makedonca) olmakla beraber tüm diğer toplululklar da kendi dil ve kültürlerini geliştirmekte özgürdü. Sloven ve Hırvatların kullandığı Latin ve Sırplarla diğer toplulukların kullandığı Kril alfabesi olmak üzere iki resmi alfabe vardı.

Bunlar dikkate alındığında şu sonuca varırız: Bu halkları bir arada tutan sosyalizmdi. Parçalanmanın nedeni de sosyalist uygulamadaki başarısızlıklar oldu.Emperyalizm ise sosyalizmin başarısızlıklarının peşi sıra tek tek Cumhuriyetlerde gelişen milliyetçiliği kullanarak parçalanmayı körükleyen yardımcı bir faktör olmuştur.

Başarısızlıklar elbette Yugoslav Komünistler Ligası'ndan bağımsız düşünülemez. Liga, her cumhuriyetin ayrı ayrı partilerinin federatif bir birliğiydi. Sanayileşmiş kuzeyde, bilhassa Slovenya ve Voyvodina'da zayıf, güneyde ise özellikle Sırplar arasında nispeten güçlüydü. 1960'larda Kosova'lı Arnavutlar yaşam koşullarındaki bozulmaya karşı tepki olarak ilk kitle gösterilerini düzenlediklerinde Tito yönetimi bu hareketi sert biçimde bastırdı. Aslında Kosova özerk bölgesi, bütün cumhuriyetlerde nispeten demokratik ilişkilerin yaşandığı dönemlerde de, yani Yugoslavya'nın kuruluşundan bugüne kadar hep olağanüstü hal yönetimi altında tutulmuştu. Federal hükümet, buradaki en ufak bir huzursuzluğun hemen Arnavutluk'la birleşme yönünde bir ulusal ayaklanmaya dönüşmesinden çekiniyordu.

Yugoslavya'nın önünde iki yol vardı. Ya etnik topluluklar arasındaki ilişkilerin demokratik ve sosyalist esasla yeniden düzenlenmesi temelinde merkezi-planlı bir ekonomiye yönelinecek ya da cumhuriyetler arası mevcut eşitsizlik kabullenilerek zengin cumhuriyetler lehine sonuç verecek bir özerkleşmeye yönelinecekti.

Tito yönetimi ikinci yolu tercih etti ve 1963'de cumhuriyetlere daha geniş özerklik tanıyan bir anayasa kabul edildi. 1974'de bu özerkleşmeyi daha da arttıran yeni anayasa değişiklikleri yapıldı. Artık ilgili cumhuriyet veto ettikçe onunla ilgili hiçbir karar alınamıyordu. Özerkleşme en fazla Slovenya ve Hırvatistan yönetimlerini güçlendirdi. Artık her cumhuriyet kendi demir-çelik tesisini, kendi kimya fabrikalarını kurmaya başladı.

Tito, Hırvat bir sanayi işçisiydi. Birleştirici bir kişiliğe sahipti. 1980'de ölünce, altı cumhuriyetin liderlerinin rotasyon usulüyle sırayla devlet başkanlığını üslenmesi kuralı getirildi.

İlk karışıklıklar başlıyor

Tito'nun ölümünden sonraki ilk **gösteriler 1981 yılında, yine Yugoslavya'nın yumuşak karnı** Kosova'da başladı. Arnavutlar arasında işsizlik oranı yüzde 50'yi bulmuştu ve halk, merkezi hükümetin atadığı üç Sırp yöneticiyi istemiyordu. Federal yönetim büyük bir hata yaparak en kolay ama en tehlikeli demagojiye sarıldı ve ayaklanmayı "milliyetçi bir karşı devrim" olarak niteledi. Böyle olunca, parti dışında zaten güçlü bir geleneğe sahip olan Ortodoks Sırp milliyetçisi akım da çok kolaylıkla kendini devrimin koruyucusu gibi güçlendirme şansına sahip oluyordu. Kosova'daki Sırp azınlık arasında bazı fanatik güçler silahlanmıştı bile. Bunlar Belgrat'ta gidip gelerek Sırbistan halkı arasında "Kosova'da Arnavutların Sırpları kestiği, kadınların ırzına geçtiği" yönünde abartılmış kışkırtıcı yalanlarla milliyetçi bir kamuoyu yaratma çabasına girdiler. Belgrat'ta parti dışı Sırp milliyetçileri Arnavut karşıtı gösteriler düzenlerken yönetim bunlara ses çıkarmadı. Federal başkan ve aynı zamanda Sırbistan'ın lideri olan Miloseviç, kriz ortamında Sırp halkının güçlü lider arayışını kullanmayı tercih etti. Kosova'da Arnavut madenciler başta olmak üzere işçi, emekçi gösterileri sürüyor ama Sırp milliyetçiliğine paralel olarak onlar arasında da sosyalizm karşıtı bir Arnavut milliyetçiliği gelişiyordu. Buna rağmen 1987-88 ayaklanmalarında Kosovalı işçiler hâlâ "Tito-Parti", "Tito-Kardelj" sloganları atarak eski birlik dönemlerine olan özlemlerini dile getiriyordu.

Ayrıştıran yeni ittifaklar

Bütün cumhuriyetlerde parti yöneticileri kendi milliyetçileriyle, Slovenya parti lideri Kucan ise kapitalizm yanlısı liberallerle ittifaka girdi.

Miloseviç, başlayan parçalanma sürecini dizgilemenin yolunu ulusalcı propagandaya başvurmakta buldu. Arkasına aldığı "Büyük Sırbistan" hayali kuran Sırp milliyetçiliği onu bu politikaya zorluyordu.

Aynı ekonomik kriz, kitle muhalefetini yatıştırmak ve hedef şaşırtmak için dış düşman arayan Hırvatistan parti liderlerini ve Franjo Tuşman'ı da "Büyük Hırvatistan" amaçlı milliyetçi gelenekle uzlaşmaya yöneltti. Sırbistan'da Çetnik, Hırvatistan'da Ustaşi geleneği yöneticiler tarafından müsamaha görerek canlanıyordu.

Yugoslavya'nın parçalanması, Komünist Parti'nin parçalanmasıyla başladı. YKL'den, önce Sloven, sonra Hırvat partileri çekildiler. Miloseviç ise daha önceden kendi partisini çekmekle diğer cumhuriyetleri tehdit ederek bir bakıma onları bu yola cesaretlendirmiş oldu. Sırbistan Partisi de, parti dışı bazı milliyetçileri de içine alarak Sırbistan Sosyalist Partisi adıyla yeniden kuruldu.

1991 yılında, Almanya'nın Slovenlerin ve Hırvatların bağımsızlığını tanıyacağını ve onlara destek olacağını açıklaması üzerine her iki cumhuriyet de bağımsızlık ilan etti. Ardından, Miloseviç'e bağlı resmi Yugoslav ordusu önce Slovenya'ya, sonra Hırvatistan'a girdi. Ama resmi Yugoslav ordusu gibi Sloven güçler de gerilla taktiğine başvurunca, savaştan bir sonuç alınamayacağı ortaya çıktı. Sonuçta Miloseviç başkanlığındaki resmi Yugoslav yönetimi Slovenya'nın bağımsızlığını tanıdı. Çatışmalar Hırvatistan'a kaydı, fazla sürmedi. Miloseviç yönetimi, Franjo Tujman liderliğindeki Hırvatistan'ın bağımsızlığını da tanıdı ve orduyu çatışmaların şiddetlendiği Bosna'ya kaydırdı.

İki "milliyetçi" dört ülke ve bir eylem

Fatin KANAT

Jirinovski "büyük ve etkin Rusya"yı savunur. Eski Çarlık sınırlarının ve dağılmış Sovyetler'in etki alanlarının Rusya'dan ve Ruslardan sorulması gerektiğini ileri sürer. Katıksız bir milliyetçidir, "Hira Dağı" kadar olmasa bile, "Kızıl Meydan"ı baştan sona haçla donatacak kadar hıristiyandır.

Türkeş de büyük ve etkin bir Türkiye düşler. Osmanlı'nın şimdi sararıp solmuş o muhteşem hakimiyetinin rüyasını görür sık sık. Ama bunun, gerçekleşmez bir düş olduğunun da bilincindedir. Asıl rüyası 'Turan'ı içine almış bir Türkiye'dir. Onun "kan kusturan" milliyetçiliğinden kimsenin şüphesi yoktur zaten. İdeolojisiyle de etkindir ve daha şimdiden gizli iktidar konumundadır.

Biri 21. asrın "Türklük asrı", diğeri "Rusluk asrı" olacağından dem vurur. Büyük rüyalarının etki alanları çakıştığından birbirlerini de hiç mi hiç sevmezler. Biri diğerine göre 'faşist ve ırkçı'dır.

Faşizmin en özlü tanımı da budur aslında. Kendi ırkını, ulusunu "en yüce" sayanlar, durmadan başka halkları aşağılarlar. Kendilerine hak gördüklerini bir başka halka asla reva görmezler ("Medeni milletler" dedikleri Batı'ya karşı ise komplekslidirler ve "daha aşağı" halklarla uğraşırlar). Bu yüzden Türkeş'lerle Jirinovski'ler, tüm benzerliklerine karşın aynı ava saldıran sırtlanlar gibidirler, didişmeden duramazlar, "düşman"sız edemezler. Dünyayı saran "milliyetçi boğazlaşma"ların altında onlar gibilerin parmağı vardır.

Fakat başka halkların acıları ve köleliği üzerine "büyüklük" hesabı yapanların tarihteki öyküleri pek iç açıcı değildir. Genellikle kendi trajik sonlarıyla birlikte kendi uluslarını da, ulusal sınırlarını da küçültürler.

Rusya Federasyonu'ndan bağımsızlık talep eden, yaptığı referandum sonucu bağımsızlığını ilan eden Çeçenya'nın başına gelenleri görüyor, ibretle izliyoruz. Rus süngüsü bir halkın iradesini, istemini hizaya getirmeye çalışıyor. Kozirev'in "olanlardan ve ölümlerden dolayı üzgünüz ama yasadışı bir çetenin bölücü faaliyetine izin veremezdik" deyişi de Rus süngüsünün hiç değilse 'nezaketini' henüz yitirmediğini belgeliyor!...

Çeçenya, yeni Çar Boris ve 'Rus ayısı' Jirinovski'lerin "Büyük ve Güçlü Rusya" politikası uğruna ezilirken, 'abi ve kardeş ülke' Türkiye, alışılagelmiş birkaç temenni dışında suskun kalmış, hatta Jirinovski'yle giriştiği muhtemel "alan çatışması"na rağmen Türkeş bile pek sesini çıkarmamıştır. Bu suskunluk ancak burjuva medyanın ruhlara yönelen "dokunaklı" yayınlarıyla bir parça giderilmiş ve Bosna benzeri bir "vicdan temizliği" de ihmal edilmemiştir.

Resmi suskunluğun anlamı bellidir. Türkiye'nin de bir 'Çeçenya'sı vardır ve de çap olarak aslını kat be kat aşmaktadır. "Real politika diplomasisi"nin gereği de budur aslında: Siz bizim Çeçenlerimizle uğraşırsanız biz de sizin Kürtlerinizle uğraşırız... Tıpkı Özal'ın sağlığında Türkiye'yi ziyaret eden İsrail Cumhurbaşkanı Herzog'un, Türk yetkililere, "siz bizim Filistinlilerimize karışmayın, biz de sizin Kürtlerinize karışmayalım" dediği gibi, yalın ve basittir her şey.

İlginç bir olay, başta Rusya'yı olmak üzere, Türkiye'yi de sarstı. Çeçen savaşçı Şamil BAŞAYEV'in "terörist" eylemi, ruhları incinmiş Çeçen azınlığın ve müslüman dünyanın moral ihtiyacı olarak yüceltilir ve çaresizliğin doğurduğu bir 'kahramanlık' örneği olarak sunulurken, burjuva-sömürgeci medyanın ikiyüzlülüğünü de açığa çıkardı. Bol bol "masumluk" haberi yapanlar, basılan yerin bir hastane olduğunu, esir alınanlar ve ölenlerin masum sivillerden öte hasta insanlar olduğunu es geçtiler.

Sartre, Cezayir'deki ulusalcı şiddeti tanımlarken, "bu, aynadan yansıyan kendi yüzümüzdür, bizim eserimizdir ve olmak zorundadır" diyordu. Başayev'in eylemi tartışılabilir. Onaylanabilecek bir yanı olmamasına rağmen aynen Türk medyasının da dediği gibi çaresizliğin "çare"sidir. İster kabul edilsin, ister edilmesin, aynı medya hergün "yüzlerce masumun kanına giren" onlarca PKK'linin ölü ele geçirildiğini bıkmaksızın tekrarlayıp duruyor. Oysa durdukları pozisyon Rusların pozisyonudur, Sırpların pozisyonudur. Jirinovki'nin "ezip geçelim" dediği pozisyondur. Türkeş'lerin "bu işi 1 yılda çözeriz", Çörekçi'lerin "insan hakları ve demokrasiyle bu iş olmuyor" dedikleri pozisyondur.

"Ezdik, çözdük, bitirdik" laflarının birer safsata olduğu her geçen gün biraz daha anlaşılmaktadır.

Amerika, Vietnam'da neredeyse köy bırakmamış, 3 milyonu aşkın Vietnamlı'yı katletmişti. Fransa da Cezayir'de aynı şeyi yapmış, 1 milyon Cezayirli'yi öldürdükten sonra, 2,5 milyon Cezayirli'yi kamplara doldurmuştu. Kürt köylerinin boşaltılması, 4 miyona yakın Kürdün yerinden, yurdundan edilmesi, Türkiye şehirlerinin Kürtleşmesi neyi çözecektir?

Ülkemizde savaşıp dönen "rambo"ların beraberinde getirdikleri şiddet, bumerang örneği, batı şehirlerini de vurmaktadır artık. Çevresindeki herkesi "düşman" gören, Kürtlerle boğuşan zihniyet, kendine olan güvensizliği arttıkça, "daha çok şiddet ve daha çok kan"ın hesabını yapmaktadır. "Demokratikleşme" maskaralığının acınası hali de bunun göstergesidir.

Sartre, Fanon'un kitabına yazdığı önsözde, Fanon'un "biz Fransız süngüsü altında mutlu olsaydık bile yine savaşırdık"demesine hak verirken, "daha da ileri gitmeli, Fransız süngüsü altında ancak mutsuz olunabilir" diyordu. Türk süngüsünün Fransız süngüsünden çok daha "yumuşak ve şefkatli" olduğunu ileri sürenler çıkacaktır elbet. Sorun şudur aslında: Hiçbir halk bir başka halkın süngüsü altında yaşamak zorunda bırakılamaz, yaşasa bile mutlu olamaz. Türkeş'in ve Türkeş'lerin dediği gibi "insan hakları ve demokrasi" olmaksızın (sanki varmış gibi!) 1 yılda Kürt sorununun çözümünde "çok büyük mesafeler" katedilebilir. Ama "çaresizliğin çaresi" olarak adlandırdıkları Şamil BAŞAYEV türü eylemlerle karşılaşmayacaklarını sanıyorlarsa fena aldanıyorlar. Halkımız yıllardır kendi topraklarında ve kendi toprakları için ölüyor. Ölüme yolladığınız halk çocuklarının cenazeleriyle vatanımızı çalamazsınız.

Tarih, sorunlarını uygarca çözmüş halkların hem kendileriyle, hem de komşularıyla ne kadar barışık yaşadığına tanıktır. Bu fırsat, her şeye rağmen henüz kaçmış değildir. Bu coğrafyayı, devleti yönetenlerin paranoyalarının eseri olacak -daha da- kanlı bir coğrafya haline getirmemek, halklarımızın elindedir ve yolu da devrimci mücadeleyi ortaklaşa yükselmekten geçmektedir.

Bosna-Hersek savaşı

Bosna-Hersek, eski Yugoslavya'nın altı federal devletinden biriydi. Osmanlı egemenliği döneminde dağlara çekilerek direnenler değil ama Bosna gibi düzlük alanlarda yaşayan halkın çoğunluğu müslümanlaştırılabilmişti. (4 milyonluk nüfusunun yüzde 40'ı Müslüman, yüzde 30'u Sırp, yüzde 20'si Hırvat). Müslümanlaştırılan Sırp ve Hırvatlar Boşnak (Bosnalı) diye adlandırıldı. Pek çok Hıristiyan da Katolik ya da Ortodoks olmayıp "sapkın" sayılan bir kiliseye bağlı bulunduğundan onlar da ayrımcı muamele gördü ve Bosnalı diye tanımlandı. Müslümanlık temelindeki bu dini farklılık zamanla ayrı bir kimlik haline geldi. Devrimden sonra Tito yönetimi, kökleşmiş dinsel ayrımcılığı telafi etmek için Bosna-Hersek'i ayrı bir cumhuriyet olarak tanıdı. (Boşnakların ana dili Sırp-Hırvatçadır. Türkçe bilmezler ve sanıldığı gibi Türk değildirler. Türkler Yugoslavya'da Osmanlı Türk kolonisinin kalıntıları olarak yalnızca Makedonya'da Üsküp cıvarında ufak bir azınlık olarak bulunuyor.)

Slovenya, Hırvatistan ve Makedonya bağımsızlık ilan edince onlar gibi kendi parasını basarak daha özerk, daha bağımsız bir statü edinmeye yöneldi Bosna Hersek. Ancak Sırpların bir bölümünün liderliğini yapan Radovan Karaciç, ırkçı, faşist bir politikayla Müslümanları Sırp bölgelerinden temizlemeye başladı. Merkezi Yugoslav ordusu, Karaciç kuvvetleriyle Müslümanlar arasındaki bu kanlı kıyımı durdurmak üzere cumhuriyete girdi. Ne var ki, nüfus bakımından değilse bile arazi bakımından Bosna topraklarının çoğunu - geniş kırsal alanları- kontrol eden Karaciç kuvvetleri çatışmayı kesmediği gibi tersine, zamanla savaşın gidişatına hakim oldu.

Karaciç'in yürüttüğü "etnik temizlik" politikasına göre, Sırpların çoğunlukta olduğu yörelerde Müslüman kalmamalı, etnik bakımdan saflaştırılmış bu Sırp bölgeleri Sırbistan ile birleşmeliydi. Bosna'daki Hırvat güçler de aynı etnik temizlik politikasıyla saf Hırvat toprakları yaratmaya yöneldiler. Etnik temizliğin başarıya ulaşması için, karşılıklı evliliklerle bir hayli kaynaşmış bulunan Bosna toplumunun toplumlararası korku ve dehşet duyguları yaratılarak bölünmesi gerekiyordu. Karaciç kuvvetleri bu amaçla Müslümanlara karşı yoğun bir terör uyguladılar.

Irkçı terör sonucunda çok-uluslu şehirler Saraybosna, Tuzla, Zenica bile sokak sokak, ev ev bölündü veya boşaldı. İşte bu süreçte Bosna direnişinin çok-uluslu ortak niteliği de sona erdi. İzzetbegoviç denilen Panislamist, Amerikancı bir faşistin eline geçti. Tıpkı Sırp ve Hırvat çeteleri gibi İzzetbegoviç'in Müslüman milisleri de benzeri metodlarla (ırza geçme, katliam vb.) etnik bakımdan temizlenmiş saf Müslüman toprakları yaratmaya yöneldi. Bunları genişleterek Bosna'yı saf bir İslam devleti yapma hedefiyle savaşı tırmandırdılar. Böylelikle "etnik temizlik", Bosna'daki çatışan tüm tarafların karşılıklı uyguladığı bir vahşet politikası halini aldı.

Radovan Karaciç: Bosna'daki büyük şehirlerin dışındaki geniş kırsal alanlarda bulunan Sırpları, diğer etnik grupların temizlendiği bölgelerde bir araya getirerek Sırbistan devletine bağlamak istiyor. "Büyük Sırbistan" hayaliyle vahşi, ırkçı bir savaş yürütüyor. Bosna topraklarının yüzde 70'ni kontrol ediyor.

Milan Martiç ve Krajina Sıplarları: Sırbistan'a katılmak üzere bağımsız Cumhuriyet ilan ettiler. Ancak Bosna'ya sınır oldukları için savaşa da yer yer Karaciç' in yanında katılıyorlar.

Miloseviç Liderliğindeki Resmi Yugoslav Ordusu: Yugoslavya'yı şu anda Sırbistan ve Karadağ Federasyonu sürdürüyor. Miloseviç, hem Sırbistan Cumhuriyeti'nin hem de Yugoslav devletinin lideri. Miloseviç güçleri, Bosna'daki etnik temizliği durdurmaya ve Bosna'nın çok uluslu karakterini korumaya çalışıyor.

Müslümanlar: Halen diğer cumhuriyetlerin başında eski yerel komünist parti liderleri bulunurken, Bosna yönetimin başında bulunan İzzetbegoviç kaşarlanmış bir anti-komünist. Etnik bakımdan temizlenmiş saf bir Müslüman Bosna peşinden koşuyor. 1970'lerde yayınladığı "İslami Manifesto" da Fas'tan Endonezya'ya kadar bir dünya islam imparatorluğunu savunuyor.

Fikret Abdiç liderliğindeki Müslümanlar: Bihaç yakınlarındaki Velika Kladusa'yı denetim altında tutuyor. Fikret Abdiç, Bosna'nın çok-uluslu yapısının devamından yana bir komünist. Bu nedenle TC ve İzzetbegoviç tarafından "Sırp işbirlikçisi" olmakla suçlanıyor. 1994 Aralık ayında Bihaç'ı Karaciç kuvetlerine karşı savunan en önemli güç.

Fransız mallarını boykot

Dış Haberler Servisi- Bombacı Chirac dünyada giderek yalnızlaşma yolunda. Almanya Başbakanı Helmut Kohl Fransız mallarını boykot edebileceklerini ifade ederken Japonlar daha hızlı davranarak boykotu başlattılar bile. Dünyayı yeni bir nükleer silahlanma yarışına sokma yolunda hızla koşturan Chirac'ın Türkiye'ye destek veren tek Avrupalı lider olmasının sebebi daha da iyi anlaşılıyor.

Japonya kamuoyu, Fransa'nın yeniden nükleer denemelere başlama kararı karşısında sert tepki gösterdi. Japonya, Fransa'nın aldığı nükleer deneme kararına karşı eylem hazırlığına başladı. Japonya tepkisini somutlama yolunda hızlı adımlar atıyor. İlk elden önümüzdeki günlerde Fransız mallarına boykot kararı beklenirken, 23 Temmuz'da yapılacak olan senato seçimleri öncesinde Japon muhalefet partileri, Fransız çıkarlarına karşı eyleme geçilmesini savunuyorlar. Nagazaki Belediye Başkanı AFP'ye yaptığı bir açıklamada "Biz kızgın olduğumuz zaman yüksek sesle tepki göstermeyiz, bu bizim kültürümüzdür. Ancak gerçekten bu konuda çok duyarlıyız" diyor. Yine Nagazaki'ye Atılan Atom Bombasının Kurbanları Derneği, şimdiden 60 bin üyesine başvurarak Fransız mallarını hemen boykota çağırıyor. Bu tür inisiyatifler Japonya'nın her tarafında artarak sürüyor.

İngiltere IRA ile gizli görüştü

Dış Haberler Servisi- IRA ile İngiltere yönetimi arasındaki görüşmeler ateşkes sürecinde zor da olsa sürüyor. Kuzey İrlanda barış görüşmelerini durma noktasına getiren İngiltere hükümetinin, IRA'nın siyasi kanadı Sinn Fein ile gizli bir görüşme gerçekleştirdiği bildirildi. Dublin'de yayınlanan *Sunday Tribune* gazetesi tarafından taraflar arasında Freedery'de gizli bir görüşme yapıldığı iddiası İngiliz hükümet yetkilileri tarafından da kabul edildi. Yetkililer, Kuzey İrlanda Bakanı Sir Patric Mayhew'in, birkaç gün önce İngiliz hükümetinin Sinn Fein ile "doğrudan görüşmeme" ambargosunu kırıp Sinn Fein lideri Gerry Adams ile bir araya geldiğini doğrularken, görüşmeyi, İngiltere hükümetinin konumunun yapıcı bir şekilde tekrar belirlenmesi, Sinn Fein'in süreçteki yerinin araştırılması ve barış görüşmelerine hız kazandırılması açısından önemli bir adım olarak değerlendirdiler.

İngiltere'ye bağlılık yanlıları ise toplantıyı tepkiyle karşıladılar. Ulster Birlikçi Parti milletvekillerinden William Ross "Bu gelişmeler, yasalara saygılı yurttaşlar tarafından şüpheyle karşılanacaktır, çünkü söz konusu olan sadece gizli bir görüşme değil aynı zamanda gizli bir anlaşmadır" dedi.

Rusya, Irak'a ambargonun kalkmasını istedi

Dış Haberler Servisi- Irak'a Körfez Savaşı'ndan sonra uygulanan BM ambargosunun devamına Türkiye gibi Rusya da karşı çıkıyor. Türkiye'nin derdi ticaret yapmak. Rusya'nın amacı ise daha çok stratejik. Yani Irak yönetimi ile ileriye dönük ilişkiler geliştirmek amacında. Irak Başbakanı Tarık Aziz'le Rusya Dışişleri Bakanı Posuvalyuk, Bağdat'ın Birleşmiş Milletler Özel Komisyonu (UNSCOM) ile ilişkilerini gözden geçirmek için bir araya geldiler. Bir ay içinde Irak'ı ikinci kez ziyaret eden Posuvalyuk, petrol ithalatı üzerindeki ambargonun kaldırılması ve Irak'la ilişkileri tekrar canlandırmak istediklerini söyledi. İki ülkenin petrol ve endüstri alanlarında işbirliğini geliştirmeyi öngören bir anlaşma imzalamasıyla Irak, yaptırımların kalmasıyla Moskova'ya, güneyde iki petrol platformu kurma yetkisi verdi.

Türkiye artık silah tüccarı

Yaklaşık 600 bin kişilik ordusuyla Türkiye NATO içinde 2. askeri güç durumunda. Bu sayıya 100 bini aşkın polis gücünü de eklediğinizde Türkiye'nin silah ihtiyacının ne denli hayati önemde olduğu ortaya çıkar. Türkiye bu nedenle şimdiye dek büyük bir silah ithalatçısıydı. Ancak gelişmeler onu da artık silah ihracatçısı yapma yolunda.

Dış Haberler Servisi- NATO üyesi Türkiye'nin, 480 bin askeri personel ve 70 bin jandarma gücüyle bu pakta bağlı ülkeler arasında militarist bağlamda ikinci güç olma konumunu koruduğu bildiriliyor.

Türkiye'de Kürt sorununun baş-göstermesiyle birlikte, devlet bütçesinde silah ithalatına ayrılan fonda, yüzde 58'lik bir artış görüldü. 1980'li yıllarda 2 milyar 500 milyon milyon dolar olan silahlanma harcamaları, 1991'de 3 milyar 950 milyon doları buldu.

Türkiye, hergün artan silah ihtiyacının belli bir kısmını satın alma yoluyla giderirken, önemli bir bölümünü ise NATO ülkeleri arasında imzalanan bazı anlaşmalar çerçevesinde karşılıyor. Kuzey Atlantik Paktı'na bağlı devletler arasında silah yardımını ve ortaklaşa üretimi hedefleyen 'Cascade' sözleşmesi gereği, ABD ve Avrupa'dan ikinci el silahları hibe olarak alan Türkiye, bugün silah pazarlayacak konuma geldi. Başta "insan hakları şampiyonu Pentagon" olmak üzere Almanya, Fransa ve İngiltere, "İnsan haklarının ihlal edildiği ülkelere silah satmama" kararlarına rağmen, bugün Türkiye'nin en fazla silah satın aldığı devletler arasında.

Batılı devletler ve Türkiye arasındaki silah ticareti ele alındığında, göze çarpan en ilginç noktanın, İngiltere ile bu ülke arasındaki ilişki olduğunu vurgulayan uzmanlar, elde edilen tüm resmi dökümanların ABD, Almanya ve Fransa'nın Türkiye'ye yaptığı askeri ticaretinde artışları gösterirken, İngiltere'de bunun tersi bir gelişme yaşandığını ileri sürüyorlar. Aynı kaynaklar, 1986-90 döneminde 123 milyon dolar olan İngiliz askeri net satışının, 1990-92 yıllarında yüzde 91.8'lik bir düşüşle, 10 milyon dolara indiğini belirtiyorlar.

İngiltere'nin 1983-84 yıllarında Türkiye'ye yaptığı 75 milyon dolarlık ithalatın tamamını askeri nitelikli satışlar oluştururken, 1984-85'de bu miktar 8 milyon dolara indi. 1985 yılı itibariyle yeniden canlanan İngiliz-Türkiye askeri-ekonomik ilişkileri 1986 yılı başında 70 milyon dolar olarak gerçekleşti ve bunun yüzde 42'sini askeri ticaret oluşturdu.

Yine Türkiye 1986-90 döneminde İngiltere'nin en fazla silah sattığı ülkeler arasında 12'inci sırada yer alırken, merkezi Londra'da bulunan Dünya Geliştirme Hareketi (WDM)'ne göre, "İngiltere-Türkiye askeri ilişkileri 1990'larda azaldı fakat devam etti."

'Üçüncü Dünya Ülkelerine Adalet' için çalışan kuruma göre, dünya silah satışının yüzde 20'lik kısmını elinde bulunduran Britanya devleti, bunu yüzde 80'lik kısmını azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere yapıyor.

Dünyanın dördüncü büyük silah satıcısı İngiltere'nin en çok silah sattığı ülkelerin Pakistan, Hindistan, Endonezya, Malezya, Suudi Arabistan, Türkiye ve diğer üçüncü dünya ülkeleri biçiminde sıralandığını belirten WDM, "1988/89 yıllarında 2. 067 milyar dolar olan İngiliz dış ticaretinin yüzde 29'unu silah satımının oluşturduğunu" belirtiyor ve ekliyor: "Bu oran, 1992/93'te yüzde 42'ye, 1993/94 tarihleri arasında ise yüzde 48'e yükseldi."

Bu arada, İngiltere'nin yaptığı silah satışlarını irdeleyen bir kitapçık yayınlayan Silah Satışına Karşı Kampanya Örgütü (CAAT), Türkiye'ye geniş yer vererek bu ülkeyi "demokratik maskeli diktatörlük" olarak niteledi. Türkiye'deki Kürt sorununa dikkati çeken CAAT, Türkiye'yi silah ticareti için potansiyel ülke olarak görüyor. İngiltere'nin bu ülkeye silah satmamasını, insan haklarına ve Kürtler üzerindeki baskılara değil, İngiliz askeri malzemelerinin pahalılığına bağlıyor. Yayınladıkları kitapçıkta, eski İngiliz Devlet Bakanı George Younger'in, "Türkler silah aldıktan sonra ne yapacaklarına kendileri karar verir" sözlerine yer veren CAAT, "Türkiye hükümeti, İngiltere'den en fazla silah sistemleri alan ülkeler arasında 12'inci sırada" şeklinde bir belirleme yaptı. CAAT, Almanya ve Norveç'in silahlarının Kürtlere karşı kullanılmasından sonra, Türkiye'ye silah satışını yasaklayan kararlarını memnunlukla karşıladıklarını belirtti. Silah ticaretini önlemeye çalışan kurum, İngiltere'nin böyle bir karar alması gerektiğini kaydetti.

Bu arada, Londra'da çalışmalarını sürdüren, insan hakları örgütleri ve üçüncü dünya ülkelerini destekleyen yardım kuruluşları, İngiliz hükümeti üzerindeki baskılarını arttırırken, insan haklarının ihlal edildiği ülkelere yapılan silah satışlarının durmasını istediler.

Türkiye 1986-90 döneminde İngiltere'den en fazla silah ithal eden ülkeler arasında yer alıyordu. Artık silah satan bir ülke.

Konuyla ilgili yorum yapmaktan kaçınan İngiliz Savunma Bakanlığı yetkilileri, Türkiye dahil olmak üzere silah ticaretinin yapıldığı tüm ülkelerde birtakım şartların arandığını ileri sürerek, insan haklarının da en önemli kriterlerden biri olduğunu belirtiyorlar.

Tarihsel iyimserlik ve Kürtler

Hasan ASGAR

Tarihsel perspektif yitirilmediği sürece, artık ulusal ve demokratik hakları için topyekün ayakta olan Kürtler'in geleceği açısından iyimser ve umut dolu olmak hem kaçınılmaz ve hem de mantıklı olandır. Çünkü, bütün olumsuz koşullarına ve kurtlar sofrasında dört bir yandan kuşatılmış olmasına karşın, özgürlük için mücadeleye soyunmuş bir halkın eninde sonunda başarılı olacağına tarih ve diğer halkların mücadele deneyimleri tanıktır. Ne var ki, belki de başka hiçbir halkın bu denli yaşamadığı tüm bu olumsuz koşullar ve tam da bu kuşatılmışlık yüzünden, Kürler'in bu tarihsel iyimserliğin güç ve yeni bir anlam katacak ve maddi temelini oluşturacak şekilde atak ve birlik ruhu içinde davranmaları bir zorunluluk olarak önlerindedir.

Bu, gerek uluslararası durumun yarattığı uygun koşullar ve gerekse, daha çok da, eşzamanlı olarak birbirleriyle kesişecek şekilde iç dinamiklerinini harekete geçmiş olmasıyla, Kürtler'in, ya bütün bir Kürdistan'da kendilerini gerçekleştirmiş olmak veya ulus olarak korkunç bir sona doğru gitme seçenekelriyle karşı karşıya olduğu bu tarihsel momentte daha da gereklidir. Bu momentte Kürtler, bir-yandan, ölümüne yürüttükleri görkemli mücadeleleriyle artık klasik sömürgeciliğni devamını imkansız kılar ve byölece, git gide emperyalizmin yeni sömürgeci politikaları dayatmasıyla sömürgeci devletlerle aralarındaki çelişmeleri derinleştirmektedirler. Diğer yandan, bölgesel güç dengeleri ve statükonun bir daha onulmaz bir biçimde bozulmasının ötesinde, stratejik konumu ve birçok siyasal, iktisadi ve askeri hesapların bizzat kendilerinde odaklanması nedeniyle düyadaki belli başlı bütün güçlerin dikkat merkezine oturmuş durumdadır. Bu nedenle, araç çözülerin git gide önemsizleşeceği ve bu türden her çözümün aslında bir özümsüzlük olarak yukarıdaki iki seçeneği hızla dayatacağı koşulları öngörebilen bütün gerici ve sömürgeci güçlerin, Kürtleri boğmak için akbalaar gibi izlemekte olduklarını söylemek katiyyen bir abartma değildir.

Bu bakımdan, bölgeyle ilişkili bütün emperyalist güçlerin, sömürgecilerin ve Arap gericiliğinin şimdi bir yandan kendi aralarındaki hesapları ve diğer yadan da Kürtleri nasıl kısıtlar ve statükoyu nasıl koruruz kaygıları ve sinsice hesaplar içinde olduğunu bilmek hayati önem taşımaktadır. Dolayısıyla, bugün Kürtler'in yükselmekte olan mücadelelerinin bir sonucu olarak daha büyük bir kuşatma altında ve her zaman olduğundan daha çok engeller karşısında olduğunu söylemek kötümser bir bakış açısı olarak değerlendirilemez. Aksine, bütün bunların Kürtler'in bağımsılık ve bütünlük taleplerini boğmak ve olmuyorsa bunu bizzat ulus olarak varlıklarına son vermekle birleştirmek amacı taşıdığnıı bilmek hiç olmazsa daha büykü hayal kırıklıkları yaşmamak için öenmlidir. Tarihin Kürtler'le bir kez daha ve çok acımasızca oyun oynamasına izin vermemek için şarttır bu.

Tarih, en çok da kendisin anlamayan ve yeterli dersleri çıkaramayan uluslara karşı bizzat kendi süreçlerinin uğursuz sonuçlarını tekrarlatarak acımasız davranır. Bu bakımdan, on yıllara dayanan mücadelelerinin bir sonucu ve bunun o anki uygun konjonktürle birleşmesiyle Güney Kürdistan'da tam bu kuşatmanın kalktığınnın sanıldığı ve bunun diğer parçaların mücadeleleri için taze bir kan olacağı düşünülüyorken, daha sonra yaşanmakta olanlar, Kürtler'in ne halk ve ne de öncü güçleri olarak bu gerçeği yeterince algıladığını gösterdi. Bunun ise, hiç olmazsa, bugün tarihte hiçbir zaman görülmediği kadar yoğun bir **biçimde kısıtlanmak ve adeta tarih dışına atılmak istenen Kürdistan halkı ve onun mücadelesini yürüten devrimci,** yurtsever ve komünistleri için uyarıcı olması zorunludur. Çünkü, sömürgecilerin bütün yönlerden Kürdistanı kuşatmış ve nefes alamaz bir hale sokmuş olmaları ve bugün, Küridstan'daki federe devleti boğmak için pusuda beklemleri bir yana, aslolarak, KÜrtler'in özgürlük ve bağımsızlık hayallerini Kürdistan'da gömmek hesapları içindedirler.

İnsansızlaşmış ve dünyanın dört bir yanına dağıtılmış halkından soyutlanmış K.Kürdistan'ın, genelde, Kürtler'in ulusal özlemlerinin bir çekim merkezi olmaktan çıkarılması ve onsuz bütün bunların asla gerçekleşemiyecek bir hayal olarak Kürtler'in bilincine soulması, bu denele sömürgecilerin ve emperyalistlerin şimdi en çok istedikleri şeydir. İçinde bulunduğumuz yüzyılın bu bakımdan anlamına ve tarihsel muhtevasına en çok yaklaşan isyanını sürdürmekte ve bunda giderek derinleşmekte olan halkımızın yok edilmesi için başlatılan her türden emperyalist-sömürgeci operasyon işte bu nedenledir.

TC'nin, emperyalistler ve diğer sömürgecilerin yardımlarıyla halkımızı sadece kendi coğrafyasında değil, aynı zamanda, nerelerde yaşıyorlar ve kedileri nerelere kadar uzanabiliyorlarsa oralarda maddi ve manevi olarak bitirmek istemesinin ibaşta gelen anlamı budur. Bu nedenle, yeni sömürgeci siyasetlerin başlatılması gerektiğini düşünenleri de aksine ikna etmeye çalışarak, ulusal hareketi ve halkımızı nefes alamaz bir hale sokmak istiyor ve bunun için binbir entrika, kompol ve ödünler verme yollarını izlemekten çekinmiyorlar.

Bu yüzden,tarihse iyimserliğimizi yersiz hayallere indgirmeke gerekiz olduğu gibi çok da tehlikeli olur. Kısaca, ünya ve bölge ölçekli belli değişimlerden sonra, bir yandan sahip olduğu zenginlikler, diğer yandan Ortadoğu'yu kontrol etmekteki stratejik konumu ve emperyalistlerin bizzat bölge üzerinden gerçekleştirmeye çalıştıkları global ölçekli çıkarları ortadayken, kimsenin, Kürdistan'ın belirsizlik içinde ve denetimsiz kalmasına kolayca izin verileceği düşünülemez. Bu nedenle, artık Kürtler'in de öyle yarım yamalak ödünler ve haklarla durdurulamayacağı bilindiinden esasta ulusa olarak etkisiz kılınması ve yok edilmesi gibi çılgınca bir düşünce ve uygulamalar içine girmekten çekinmemektedirler.

Ancak, tüm bunların tarihsel olarak kanıtlanmış ve böyle düşünenleri her zaman hüsrana uğratmış panzehiri olarak, halkımızın gücünü ve buradan hereketle ülkemizin tümüne asıl sahiplerinin denetim kurması gerektiğin hiç unutmamak gerekir. Bunu başarmanın da artık topyekün ileri atılmaktan geçtiğini bilmek, aynı zamanda, tarihsel iyimserliğimizin üzerinde yükseleceği temeli bilmek demektir.

'Yabancılar dışarı!'

Dış Haberler Servisi- Fransa'da geçen hafta bir Charter uçağı Paris'ten Zaire'nin başkenti Kinshasa'ya 60 Zaireliyi götürdü. Önceki hafta da 51 Rumen, Bükreş'e aynı yöntemle gönderilmişti. 60 Zaireli oturma hakları olmadığı için, 50 polis refakatinde uçakla ülkelerine **gönderildi.**

Zaireliler polis eşliğinde uçağa zorla bindirilirken, uçağın kaptanı "uçağımızın müreettebatı hoş geldiğiniz der, iyi yolculuklar diler" derken gülüşmelere yol açıyordu. Sınırdışı edilen 60 kişi arasında 5 kadın, biri 8 aylık diğerleri 8 ile 3 yaşları arasında 4 çocuk da bulunuyordu.

Geçen hafta 51 Rumen'in gönderileceği önceden bildirilmesine karşın bu defa Zaire'ye gönderilen uçağın, yeri ve saati çok gizli tutuldu. Paris dışında, Lille ve Lyon'dan da getirilen oturumsuz Zairelilere ek olarak bu sefer 5 tane de Hollanda'dan getirildi. Böylece önümüzdeki dönemde, Avrupa Birliği ülkelerinin ortak davranarak bu tür yurtdışı işlemleri yapacağı ortaya çıktı.

Polis kaynakları bu hafta da bir uçağın Zaire'ye, bir uçağın da Cezayir'e oturumu bulunmayanları götüreceğini belirtirken, birçok dernek ve uluslararası af örgütü durumu vahim olarak nitelendirerek, polisin uçağı doldurmak için birçok durumda yasaları çiğneyeceğini, bu durumun insanların itiraz hakkını kısıtlayacağını, bu duruma sessiz kalmayacaklarını **açıkladılar.**

Af Örgütü, Zaire'de birçok faili meçhul cinayetin işlenmekte olduğunu, insanların kaybedildiğini, onlarca silahsız sivilin askerlerce kurşuna dizildiğini belirterek, böyle bir ülkeye zorla insan iade etmenin, hiçbir şeyle bağdaşmadığını söyledi. *Liberation* gazetesindeki bir habere göre, martta yapılan bu tür bir sevkte, insanların ellerinin ve ayaklarının skoçla bantlanıp bir paket gibi uçağa bindirildiklerini, sınırdışı edilmeyi bekleyen bir Zairelinin ise "biliyoruz ki, sürü hayvanları gibi tanımadığımız bir ülkeye gönderileceğiz" dediği belirtiliyor.

Fransa İçişleri Bakanlığı ise bu uygulamaları hızlandıracağa benzerken, yabancı haklarını savunan dernekler ve insani kurumlar bu duruma seyirci kalmayacaklarını eyleme geçeceklerini açıklıyorlar.

Yunanistan Türkiye'den sürekli toprak alıyormuş

Dış Haberler Servisi- Türkiye ile Yunanistan arasında Ege konusunda gerginlik sürerken bir de Birleşmiş Milletler'de mektup savaşı **başladı.**

Türkiye, BM belgesi olarak yayınlanmak üzere, BM Genel Sekreteri'ne yolladığı bir mektupta, Yunanistan'ın kurulduğu tarihten bu yana yayılmacı bir politika izlediğini ve Türkiye aleyhine kazandığı topraklarla yüzölçümünü üç katına çıkarttığını iddia etti.

Türkiye'nin BM Daimi Temsilcisi Büyükelçi İnal Batu imzasıyla Genel Sekreter Butros Gali'ye gönderilen ve "Yunanistan'ın 1920 ve 1970'li yıllarda yapmış olduğu dördüncü ve beşinci yayılma girişimlerinin Türkiye tarafından püskürtüldüğü" vurgulanan mektupta, Türkiye'nin son 160 yıllık süre içerisinde, Yunanistan'dan bir karış toprak almadığı kaydedildi.

Mektup savaşı olarak nitelenen gelişmelerde, Yunanistan ilk önce Türkiye'yi, "Deniz Hukuku Sözleşmesi'nden doğan 12 mil hakkını kullanmasını tehdide başvurarak engellemekle" suçlarken, Türkiye buna verdiği cevapta "Ege'nin kapalı bir deniz olduğunu, bu **tür denizlerde ayrı bir uygulama yapılmasının Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde de öngörüldüğünü"** iddia etti. Türkiye cevabında, "Yunanistan'ın Ege konusundaki niyetlerinden duyduğu kaygıyı da dile getirdi, Ege'de statükonun muhafazası dahil, hak ve çıkarlarını oldubittilere karşı korumakta kararlı olduğunu ve gelişmelere göre gerekli önlemleri almaktan kaçınmayacağını" BM'ye bildirdi.

Büyükelçi Batu'nun bu cevabına Yunan Büyükelçisi Hristo Zaharidis, ikinci bir cevap vererek, Türkiye'yi yeniden suçlayınca, Türkiye de genel sekretere yeni bir mektup yollama gereğini hissetti.

Bu ikinci mektupta Türkiye, "ulusal sınırlarının ötesinde herhangi bir toprak talebi bulunmadığını, Yunanistan dahil, tüm komşularının toprak bütünlüklerine saygı gösterdiğini" tekrar iddia etti.

Güney'de ABD'den yeni girişim

Dış Haberler Servisi - ABD'nin, Güney Kürdistan'da Mesut Barzani liderliğindeki Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ve Celal Talabani liderliğindeki Kürdistan Yurtseverler Birliği (YNK) arasında devam eden savaşta "arabuluculuk" yapmayı planladığı öğrenildi.

ABD'nin ortak çıkarlar nedeniyle Türkiye'nin PKK'ye karşı KDP ve YNK ile işbirliği yapmasından yana olduğu belirtildi.

Çeşitli Amerikalı kaynaklardan edinilen bilgilere göre, Washington, şimdilik iki parti arasındaki çatışmaların kesilmesini bekliyor. "Çatışmalar sona erdikten sonra tarafları biraraya getirmeye çalışacağız" diyen kaynaklar, Bağdat yönetimi ile Güney Kürdistan'daki Kürt liderler arasında bir diyaloğun kurulabileceğine inanmadıklarını da ifade ettiler.

Bu kaynaklar, "Saddam iktidarda olduğu sürece diyalog mümkün değil" diye konuştular.

Aynı kaynaklar, tarafların biraraya getirilmesi için Barzani'ye "şu sırada biraz daha fazla baskı" yapılması gerektiği düşüncesinde olduklarını da ifade ettiler.

Taraflar arasında giderek artan güvensizlik sonucu, Mesut Barzani ve Celal Talabani yanlıları arasında çıkan çatışmalarda, 3 bin kişinin öldüğü tahmin ediliyor. Son iki hafta içindeki çatışmalarda ise yüzlerce kişinin öldüğü kaydediliyor.

ABD ve Türk Dışişleri Bakanlığı'ndan yetkililer geçen şubat ayında Güney Kürdistan'a giderek çatışan grupların liderleri ile görüşmüşlerdi.

Bölgede temaslarda bulunan Amerikalı bir yetkili, Washington'a döndükten sonra, "bunun siyasi çözüm için son fırsat olduğunu, başarısız olunursa yeni girişimlerde bulunmayacağımızı tarafların liderlerine ilettik" demişti.

Bu yetkili, çatışmaların durmaması halinde "Saddam gelir" mesajını ilettiklerini de söylemişti.

Almanya'nın tavrı rezalet

1995 yılının şubat ayında Bonn'daki Uluslararası İnsan Hakları Derneği'nin açılışında Aşağı Saksonya Eyaleti Adalet Bakanı Heidi Alm-Merk ile bir söyleşi gerçekleştirilmişti. Bu söyleşi, "Dengê Kurdan Lı Duısbugê" radyosunda Almanca olarak yayınlanmıştı. Arkadaşımız Seyidxan Kurîj'in yaptığı bu söyleşinin Türkçe çevirisini sunuyoruz.

Seyidxan KURIJ

Sizi Kürt sorunuyla ilgilenmeye iten nedenler neydi?

- 1973 yılında, eski Doğu Almanya'da üniversiteyi bitirdikten sonra Batı Almanya'ya gelmiş Iraklı bir Kürt ile tanıştım. Bu hayatımda tanıdığım ilk Kürt oldu. Ayrıca çocukluk yıllarımda Özellikle Irak ve İran Kürdistanı'ndaki Kürt halkının mücadelesi üzerine izlediğim Televizyon programlarını, Radyo ve gazete haberlerini çok iyi hatırlıyorum.

Yine bir savaş makinasına karşı hiçbir zaman kazanılamıyacak bir savaş yürüten, fakat benim için bir cesaret örneği olan Mustafa Barzani'yi çok iyi hatırlıyorum.

Annemin "Kürtleri tanımak lazım acaba nasıl bir halktırlar" dediğini hatırlıyorum. 16-17 yaşlarımdan beri Kürtlerin durumu ile ilgileniyorum. Böylece sesini duyuramayan bu halk için, özellikle düşündüğümüzü söyleyebildiğimiz bir ülkede yaşayanlar olarak bizlerin seslerimizi yüksetlmemiz gerektiği kararına vardım.

Kürtlerin Almanya'dan sınırdışı edilmeleri karşısında tavrınız nedir ve Türkiye'nin Kürt politikası karşısında Almanya'nın tavrını nasıl buluyorsunuz?

-Türkiye hergün insan haklarının çiğnendiği, fakat işkencecilere karşı hiçbir soruşturmanın açılmadığı ve yargılanmanın olmadığı bir ülkedir.

Bu durumda Kürtlerin Türkiye'ye gönderilmelerine kesinlikle karşıyım. Türkiye sürekli göçmen üreten bir ülke olmaya devam ettiği sürece Kürtlerin geri gönderilmemeleri için çalışacağım. Almanya'nın tavrı rezalettir, çünkü Almanya Türkiye'de 2 milyon Kürdün göçmen olduğunu (iç göçmen), Kürtlere karşı kışkırtma politikalarının sürdürüldüğünü, Kürtlerin kendi ülkelerinde Türk vatandaşlar tarafından saldırıya uğradıklarını biliyor.

Uluslararası anlaşmalara uymayan bir ülke olan Türkiye ile Almanya'nın Kürt mültecileri için yeni anlaşmalar yapmasının hiçbir anlamı yoktur.

Türkiye'nin bu anlaşmalara uyacağının hiçbir garantisi yoktur. Neler olabileceğini çok iyi tahmin ediyorum. Türkiye'nin devlet görevlileri, geri gönderilen Kürtlere Alman memurlarının yanında ilk gün iyi davranabilirler. Fakat Alman memurlar döndükten sonra şehirlerine ve köylerine dönen Kürtleri orada tekrar izlemeye başlarlar.

Sizin Almanya'da okullarda Kürtçe dil dersini savunduğunuz biliniyor. Bu nasıl gerçekleşebilir?

-Gayet basit; Kültür Bakanlığı'nın çıkaracağı bir kararname ile bunu gerçekleşmek mümkündür. Aşağı Saksonya Kültür Bakanlığı bunu gerçekleştirdi. Almanya'da Kürt çocuklarına da ana dil derslerinin verilmesi gerektiğine inanıyorum.

Çünkü Kürtçe bir lehçe değil, kendi başına bir kültür dilidir. Almanya Kürt coğrafyasını egemenliklerinde bulunduran ülkeler gibi Kürtçe'yi yasaklama yoluna gitmemeli. Dilin insanların kişiliklerinin oluşmasında önemli bir rolü vardır; ayrıca kültürü taşımanın en önemli aracı dildir.

Bunun için Kürt çocukları kendi dillerini unutmamalıdırlar. Entegrasyon iyidir, fakat çok dilli olarak yetişmek çok daha iyidir. Ayrıca Kürt çocuklarının kendi anne-babaları ile iletişimi sürdürebilmeleri ve onları kaybetmemeleri de çok önemlidir.

Türkiye'de demokratik değişmelerin olabilmesi için Almanya neler yapmalıdır?

-Almanya konuyu sürekli gündemde tutmalıdır. Almanya diplomatik yollarla ve diğer yollarla sürekli Türkiye'yi uyarmalıdır. Almanya ancak tam demokratik bir ülkenin Gümrük Birliği'ne, ve Avrupa Birliği'ne girebileceğini dayatmalıdır.

Kendi halkına karşı savaşan bir ülkenin bu tür kuruluşlara giremeyeceği konusunda ağırlığını koymalıdır. Türkiye İnsan haklarına saygılı olduktan sonra bu tür kurumlara girebilir. Ama demokrasiyi tam uygulamayan bir ülke bu kurumlarda olmamalıdır.

G. Afrika'dan Türkiye'ye silah ambargosu

Dış Haberler Servisi - Eskiden ırkçı beyaz yönetimiyle gericilerin dostu Güney Afrika Cumhuriyeti, şimdi Nelson Mandela yönetimiyle ilerici kararlarından birini daha alarak, Türkiye'ye silah satışını yasakladı. Demokrasi, insan hakları temelinde Güney Afrika'nın dış politikasını belirlemeye çalışan Mandela, "Yeni politikamız uluslararası barışa ve demokrasiye hizmet etmelidir" dedi.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin eski ticari, siyasi ve askeri ilişkilerini komisyonlar kurarak irdeleyen ve sonuç raporları yayınlayarak politik değişime gitme kararı alan Mandela yönetimi, ülkenin "ırkçı beyaz yönetim"den kalma ilişkileri reddediyor ve doğru bir temele indirgemeye çalışıyor. Ülkenin eski askeri ilişkilerini araştıran bir komisyon, geçen cuma günü ilk raporunu açıkladı. Ülkede silah ticaretinin beyazların elinde olduğunu belgeleyen komisyon, bu ilişkilerin ülkenin politikasına ters olduğuna karar verdi.

Destê bitenê deng jê nayê

Bi humermend û dengbêj Seîd Yusif re hevpeyvîn

MOSKOVA /Rojen Adar

ROJ: Tu dikarî xwe bi xewendevanên me bidî naskirin?

Seîd Yusif: Ez hunermendekî gelerî me, Ez ji Qamişloyê me. Ew 28 salê min e ez litembûrê dixim, helbesta dinivîsim, awaza çêdikim.

ROJ: Te çawa dest bi xebatên xwe yên li ser muzikê kir?

S.Y: Taliya sala 1965 an de cîranekî me hebû, tembûra wî hebû. Ew jî ne tembûrvaneke bi nav û deng bû; lê ji xwe re caran li tembûrê dixist. Ez bi dengê tembûrê diçûm mala wan. Min yek caran tembûra wan dibir lê dida, wilo nezanebûn yanî.

Dema min li mektebê dixwend, digotin dengête xweş e. Min carna sirûdên Erebî digotin. Wê çaxê kurmancî qedexe bu. Wêca ew tembûrvanê ez diçûm mala wî, carna dixeyidî, carna nedixeyidî, cara min destê wî dîgirt, Wilo nêzîkî saklekê ez çûm mal wî, ez li ber destê wî hin bûm. Paşê ez bi xwe hesiyam ku ez hinekî fêr bûme, ez dizanim tiştekî lêxîm.

Min ji xwe re tembûrek biçûk kirî û dest pê kir. Salekê, duduyan heta sala 67'an min lêxist, ecele pêşwe diçûm. Di sala 76'de min plak çêkirin, di sala 68'tan çûm radyoya Kurdî li Bexdayê. Helbesta mi a yekem "Rewşenê" bû, ji wir û wêde navê min derket û ez hatim naskirin.

ROJ: Wan salan ve komek bi navê Newroz saz kiribû. Tê bikarî hinekî behsa wê grubê bikî?

S.Y: Gruba Newrozê di sala 70 yî de me sazkir. Ez di sala 67 an de çûm Bêyrûdê. Wan salan min plak çêdikirin û ew plak di televizyon û radyoyan derdihatin. Min hinek nav dabû, ez hatibûm naskirin. Li Bêyrûdê azadî bêtir hebû, Hurriyet bêtir hebû. Hingê Kurd jî netewekî bê xwedî bûn. Hatin dora min, li min kom bûn. Ji min dipirsîn, huner çawaye? Min jî ji wan re got: Hûn Kurdên ku li Lubnanê dijîn azadiya we pirr e, keç û xortên we hene, ciye we heye. Mîrov dikare helbestan, stranan û folklorê fêr bibe. EZ amade me ku, we fêr bikim. Paşê xort hatin, keç hatin gellek hevalan alîkarî kîr. Çibigre heft-heşt mehan, min wan fêrî reqsê, stran û muzîkê kir. Grubeke mezin çêbû. Min navê wê kir Newroz. Wê çaxê Mehemed Şêxo ji di nava grubêde bû, tembûrvan bû, ne distirand.

ROJ:Gelo ew kesên ku di nava grubê de cî digirtin hemû Kurd bûn?

S.Y: Belê gişt Kurd bûn lê carna em mecbûrê keçan dibûn. Kurdan keçê xwe nedidan ku ji bo li ser sehnê bireqisin, dîlanê bikin. Me karîbû keçkên Lubnaniyan bi aniyan. Madem ne di axvîn, bes wê bireqisiyana ne girift bû . Bi peran me keçkên Lubnaniyan di anîn. Wê çaxê rê vebû,mesela Şêrîn hat . Şêrîn suxta min e. Paşê hevalên xwe anîn, rê vebû keç hatin bû tiştekî normal. Berê dikirin eyb, dikirin paşverûtî. Yê ku keça xwe hinartiba sehnê, reqasê ev tiştekî kiret bû, eyb bû, niha ev îştê waha nemaye.

Paş wê grûbê re, min izin ji hukûmeta Lubnanê stand û me grûb kire Ciwata Kurdi ya Hunerê Milî. Navê wê jî me newroz danî. Me şevek çêkir, serokwezîrê Lubnanê di şewa me ya yekem de hazirbû. Rojnameyan gişan li ser vê yekê nivîsin.

ROJ: Ev kom çawa belav bu?

S.Y: Wê komê heta sala 75 an berdewam kir. Dema destpêka şerê li Lubnanê çêbûyî, em hemû ji Lubnanê derketin. Ez wegeriyam Sûriye. Em giş belav bûn. Hinek çûn welatên Ewrûpayê. Hinek wek Grub çûn Essen (Li Almanyayê). Şêrîn Li Emrîkayê çû mêr kir. Ev cîyê ku me ji xwe re kiribu navend, hîn niha jî heye, li ciyê xwe ye. Fersend çêbibîn em dê disan dest bi karê xwe yê hunerî bikin.

ROJ: Dengbêjên me, pirraniya wan muzikê bi hawayekî ilmî fêr nabin. Gelek ji wan bê nota fêrdibin. Tu li ser wê rastiyê çi difikirî?

S.Y: Tiştekî pirr xelet e. Eger hunermend ne li ser esasên ilmî dest pê bike, ilim tiştekî pirr pêwist e nabe. Wek meleyê bes qur'an ezber kiribe û li pêşiya cemeetê nimej bike . Ne elifba zanibe, ne jî zanibe xelkê bi elimîne. Muzîk jî wilo ye, ilim ji bo muzîkê jî çebûye û pêşketiye. Nota henin, deng henin, îşaretên taybetî henin. Ev hemû bi ilim hatiye naskirin. Lê mixabin, xortên me yên ku piçekî li tembûrê dixin, dibejin, xelas ez bûme muzîkalîst. Ne rast e, xelet e, bi rastî tiştekî pirr kêmanîye.

ROJ: Dema ji wan jî tê pirsin, dibejin dezgehên me yên milî tunene. Gelo ev hecetek di cîde ye?

S.Y: Eleqe pê tuneye. Ji ber nota tişteke alemîye, Enternasyonel e. Ev nota, li cem Tirkan jî, Ereban jî, Farisan jî heye, wek heve. Tê ji xwe re helbestekê dirust bikî û awazekê pêk bînî bişînî Iraqê,ew wê ji te re lêbidin. Yê Iraqî dikare wê helbestê yan bi ûdê, yan jî bi bilûrê... hazir bike bişîne Tirkiyê.

ROJ: Li her çar aliyên Kurdistanê uslûb di warê Muzîkê de ne wek hewe. Ev ji çi çêdibe?

S.Y: Ev tiştekî normel e. Ew kesên ku li bakûrê Kurdistanê dijin ji axaftina wan tama Tirkî tê. Yên ku li rojhilat dijîn tama farisî û yên ku li nav Ereban dijîn tama Erebî ji axavtina wan tê. Eynî ev tesîr li ser Muzîkê ji wiha ye, li ser dengbêjan jî ev tesîr bûye. Bes hunermend dikarin xwe ji wê xelas bikin. Ew ji dibê yekî/ê jîr be, ew ji mixabin di naw me de kêmin di warê muzîkê de jî whaye.

ROJ: Uslûba te uda ye. Tu ji helbestên xwe re çawa awazan çêdikî?

S.Y: A min hunermendiye. Kurdên Surîyê bêtir dizanin, min di naw ereban deng daye. Ez wê tembûrê bi serbestî bi kar tînim. Ereb ji itiraf dikin û dibêjin; wek wî tune ye. Li gor wê jî awaza ez bi xwe çêdikim, helbeste ez bi xwe dinivîsim. Gelek dengbêj ji Enedolê, ji Azerbaycanê muzîkê tînin jê re gotinan çedikim. Ez ne muhtacê wê me, min gelek hunermend xuliqandine. Dizanim gel çi dixwaze. Madem helbestan ez bi xwe dinivîsim, bi xwe awazan çêdikim û bi xwe dibejim; ez dizanim sala bê wê xelk çi ji min bixwaze. EZ nêzîkî dilê wan im. Ji bo berdewam bikim, ez wek hunemend dizanim alem li tiştên nû digere. Alem pêşwe diçe, ne paşwedigere.

Berê, xelk rûdinişitin, qala şerê Ehmed û Mihemed dikirin. Axa, xwe qure dikir, qelûna xwe dixist devê xwe û digot: Ka ji min re şerê Ehmed û Mihemed bêjin. Ehmed û Mihemed hev kuştin e, yan ji bo zebeşekî, yan jî ji bo mirîşkekê... Folklora me ye, rast e, bes folklora me ya paqiştir heye. Weke Xecê û Siyabend, weke fatma salîh Axa, weke Ferhad û Şêrin... Ev tiştên xweş hene. Çi eleqa me ji şerê Ehmed û Mihemed heye. Ev kûltûr ji mere nelazim e.

ROJ: Gelo, muzika Kurdî wê çawa pêş bikeve?

S.Y: Muzîka kurdî, niha muzîkalistên Kurd tembûrekê bizanibê lê bixe dibeje temam, min mûzîk gedand, ez bûm muzîkalist. Pirr xelet e. Yeke weke Bethowen çend senfonî çekirine, hin jê re pêwîşte. Ger sax bûya, we hindi jî çêkiribûya. Şêx bi jiberkirina quranekê nabe şêx, çiga bixawîne jê re pêwist e. Diwê bîxwînin, diwê zanyariya muzîkê hebe û bê bikaranîn. Lê mixabin hinek dengbej nikarin li tembûrê bixin. Ma ne eybe?

Em tu tiştî bi zanyarî fêr nabin. Keçkên me di her warî de kemîn. Keçên Kurd, di dengbejîyê de jî kêmin, li ser sehnê kêmin, di qada huner de kêmin. Li her derê Unîversite hene, cemiyet hene, li her derê mecal heye ku mirov bixwîne. Mirov dikare ji xwe re mamostan bigire, malbendên Kurdî de rûnê û bixwîne; ebet ne zahmet e. Eger nekin wê çibe? Eger grubên mezin awa nekin; ew grub jî ne li ser nota, kûltûr û rewşenbîriya Kurdî fêr bibin, wê çawa pêşwe herin?

Li aliye din jî filozofê mezin yê Çînî Konfiçyus gotîye; "Ger tu pêşketina miletan bixwazî zanibe heta çi radeyê muzîka wan guhdarî dikî dê zanîbî ew milet çendî pêşwe çûye."

ROJ: Li Bakûrê Kurdistanê talanek pirr mezin li ser muzika Kurdî heye, wê çawa rê li ber vê talanê bê girtin?

S.Y: Stranên Kurdî yê folklorîk dizine û birine. Eger rê bidana zimanê Kurdî yê hunerî, em wek hunermed, me dikaribû wek hunermend em li ser wê problemê rawestin û xwedî li muzîka Kurdî derkevin. Lê mixabin rê li me hatiye girtin. Ew jî helwêtek polîtîk e.

ROJ: Heta niha te çend kaset çêkirin û berhemên te yên nû li ser çine?

S.Y: Min 25 kaset çêkirine. Yek jî niha hazir e. Ez dixwazim li Ewrupayê tomar(qeyd) bikim. Kasetek min a din jî amadeye ku, ev ji helbestên mamoste Cîgerxwîn pêkhatiye. Ez dê jê re awazan deynim. Ji alîyê din ve helbestên min pirr in, niha min pirtûk ek derxistiye "Gowenda dilan", Ez dixwzim her şeş mehan carekê pirtûkekê çap bikim. Min nêzîkî hezar helbestî nivîsiye.

ROJ: Helbesta te ya herî bi nav û deng kîjan e?

S.Y: Helbesta min a herî kevn û bi nav û deng Rewşen e.

Rewşê rewşe rêwşenê
Pepûkê li te rebenê
Qîz û xort tew zewicîn,
Ez û te man e bi tenê.
Tu bisî hisna xwe bi nav û dengî
Tu sosina benda te, kengî
Ew gul bigihe wê sosinê.
Rojekê karê min bike
Ez hatim ber mirinê
Hez ji te dikim bê qedar
Bi wî dilê birîndar
Te hinav li min anîn xwar
Te ez berdam ser rûkê dinê
Benda te mam çendîn sal
Bav te nade ji ber mal
Xwe ji bo te dikim evdal
Ji eşqa dinya mi bi kene.

ROJ: Tu daxwazek te ji rojname û ji xwendekarên me heye?

S.Y: Ez serkevtinê ji bo rojnama we dixwazim û hevîdarim ku rojname û kovarên kurdan alîkî guhê xwe bidin huner û henmendan. Rewşa wan gihaştiye ku û çima pêşwe naçin. Bila binivîsin, hunermend diwê çi bikin û çawa pêşwe biçin. Dengbêjên me, keçên me û xortên me hene. Lê her kesek bi tenê ye; destê bi tenê dengî jê nayê. Divê alîkarî hebe.Dawîyê dixwazim bêjim; diwê mirov ji kîsê xwe dewlemend be, perên xelkê nabin yê mirov. Muzîka xelkê jî nabe ya mirov.

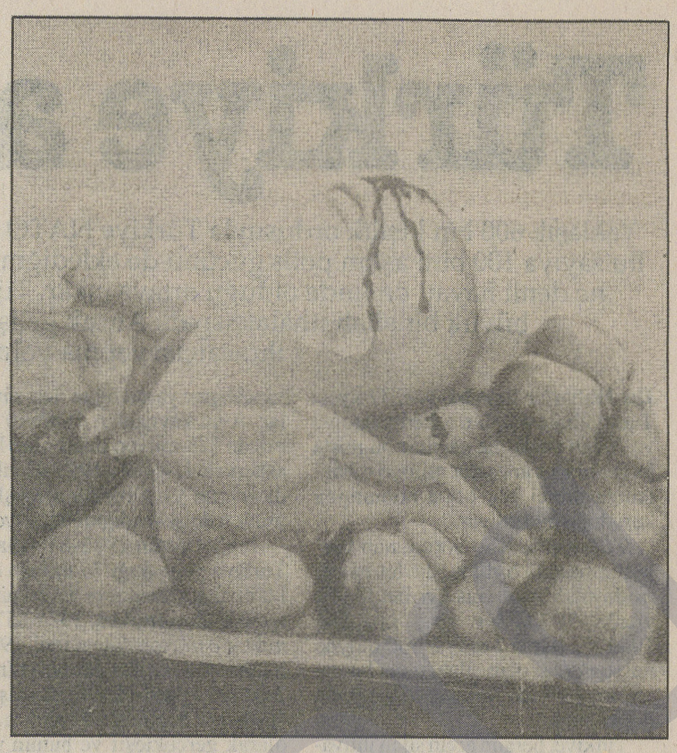

"Kevirbarankirin"/ Xazî Mihemed Emîn

Li Farqînê, kevirbarankirin

S.CÎHAN

Ahmed Xaranzî, mirovekî çil salî, bêdeng, bêzerar, pazde sale ji xwe re çayxanekî di xebitand, debara jin û zarokên xwe pê dikir. Mirovekî di halê xwe de, bê sûc, bê guneh bû.

Ew wê rojê(19.07.1995) wek her roj, dîsa bi lîmêja sîbê re diçe çayxana xwe vedike, tifikê (ocaxê) vêdîxe, der û dora çayxanê, dide hev ku kiriyar (bikir) werin li wê rûnên, çayê û qehwê vexwin, Ahmed jî nanê zaroka karke.

Ahmed hêj sivnik(melkes) di desta de hundur paqij dike, sê-çar "kiriyar" bi hev re dikevin hunduro, hema li wê derê bê pirs û xeber, bi dar û keviran şipiya Ahmed linc dikin. Zêdeyî sed darî li ser û canê Ahmed dixin. Çayxana bê mirad ji Ahmed re dibe goristan...

Gelo kî bûn, ji bona çi? Ahmed çi bi wan kirbû, çi ji Ahmed dixwestin? Sûcê Ahmed çi bû? Çima bi "dar û keviran", ne bi awakî din? Qatil çima xwe vedişêr in? Çima kesî nedî?! Ku hina bidîna wê çi bibu-**ya?**

Ev pirs û sewal her wiha dikarin dûvrêz bibin, lê wê çi bê guhertin! Ahmed, ne bûyera "nepenî" ya ewil bû. Ev serê sê sala ye ku bi sedan kes li Farqînê bi rengê kuştina Ahmed çûne û "çem û çem çûne"!Ne qatil hatine dîtin û ne jî bi kesî re hesab hatiye dîtin. Curm bê ceza ye, li Farqînê! Li Farqînê bêdadîyê serî hilaniye. Bikuj/mêrkuj nayê ceza kirin. Ev yek mêzîna "curm û ceza"di lehê bikuj de xera dike. Tawanbar(sûcdar) xwe perûkirî di dibêne û tawanbariya xwe berdewam dike!

Ev mêzîna navbera "curm û ceza" wisa xera bûye ku cenazê ketî (mexdûr) li erdê dimîne, bê tore û eded tê veşartin, serxweşî li mala mirî nayê kirin, Şînkirin di dilê dayîk û bavan de dimîne, dibe kul û keser ku bi wî derdî diçin, dimrin.

Mirovatî nemaye! Însanetî miriye li Farqînê. Bijişkeki ku bi hezaran Farqînî tedawî kirbû, bûbû derman ji êş û brînê wan re, yek ji wan, ji nav wan, ji Farqînê, Dr.Zekî Tanrikulu li nexweşxanê, li ser kar, ew bi bêbextî, bi bê bêbavî kuştin, termê wî li ortê ma, bist kesên Farqînî li ser gora wi ne civîyan. Di mala dayika wî de şîn nehat danîn, kes û dostên wî neçûn serxweşiyê.

Dîsa bi deha nimûne tên dayîn ku, bi ser ketina xwe de, malbatên kuştiyan ji Farqînê koçebar bûne û mal û milkên wan ji xelkê re maye, ketiye destê bikujên wan...

Dîroka hiqûqnasiyê hete niha salix ji bûyereke wiha nedaye! Ne di zagonên Hamûrabî de (2100 sal berî isa), ne di dema pîrîmîtîf, ne di hiqûqa Romayê û ne jî di hiqûqa Îslamê de kuştina mirovan ewçend bi rihetî û bi hovîtî pêknehatiye û cirmkar di tû demê de û di nav tu "qebîle"yan de evçend bê ceza nemaye.

Ciyê ku dadmendî (edalet) lê tune be /nema be, tu rûmet û wate ji jiyane meriv re jî namîne. îro Farqîn di vî halî de ye. Du sal e ku li Farqînê tu instrûman (zurna, saz, def) lê neketine û şayî çênebûne. Farqînî çi-**qas li ber kuştina xwe dîkevin, hew-**qas jî bi "tol" negirtina 'bikuj' dimrin, di helin. Başe wê çewabe?

Hîn ku Farqîn nebûye "Rûwanda", civata Kurd xwe bi xwe qirnekirye pêwîst e tedbîr werin sitandin. Bi "teoriyên" erzan divê ev yek neyê îhmalkirin. Dewleta Romê ne ji îro ve "hakîmê" vî xakî ye û ne ji îro ve Krudan bera pêxêla hev dide... Belê ev hovîtî, ev bê xwedayî û wehşet du-sê sel e û li çar aliya destpêkirî, helbet xwe sedemên arizî hene. Divê ev sedem ji dervayî "teoriyên komplo"yî werin diyarkirin û çi tevdîr pêwîst be were girtin.

Ey mirovahî! Kes û mirovên xwe nas, xwedî dê û bav, xwişk û bira, zarok nebêjin dûrî me ye; ji me re çi! Sibê ku dor hate we ji xwe kesî ku we bi parêze jî wê nemîne!

Rewşa tevgera Kurdistanê ya beriya şerê cîhanê yê yekem

Komele û rêxistinên Kurdî (1900-1918)

Zinar Soran

Berî Şerê Cîhanê yê Yekem, "Rojavayê Kurdistanê" yek perçe bû û di bin nîrê Împeratoriya Osmanî de bû. "Rojhilatê Kurdistanê" jî, di bin destê împeratotiraya Îranê de bû. Di dawiya sedsala 19 yî de, paytextê îmeratoriya osmanî Stenbol, ji bo tevgera Kurdî jî bûbû navendek siyasî ya taybetî û zor girîng. Gelek zane, ronakbîr û xwendekarên Kurd, ji ber sedemên cihê li wê derê civiyabûn. Di nava wan de, kesên ji malbatên malmezin û feodalên Kurd jî hebûn. Hinek ji wan malmezinan, piştî serhildanên ku li Kurdistanê bi ser neketibûn sirgûnî Stenbolê bûbûn. Lê gelek kesên dewlemend û zarokên serokeşîrên Kurdan jî, ji bona xwendinê li wê derê diman. Di wê demê de, hejmarek hêja ya Kurd jî ji bona kar û xebatê li Stenbolê cîwar bûbûn.

sultan Evdulhemîd ji bona sultaniya xwe biparêzê û piştgiriya xwe di nava kurdan de xurt bike, di sala l891ê de, di bin serokatiya hinek serokeşîran de ku bi navê "Alayên Siwariyên Hemîdîyê"tên nasîn, 36 alayên taybetî hatibûn sazkirin. Armanca sazkirina "Alayên Siwariyên Hemîdîyê" ji bo dewleta Osmanî piralî bû. Sultan Evdulhemîd bi vî awayî dixwast ku di şerê nava Osmanî û Rûsan de, hêzên Kurdan bi kar bîne; serokeşîrên Kurdan bêtir bi xwe ve girêbide; nakokî û berberîyên di nava eşîrên Kurdan de kûrtir bike û nehêle tovê yekitî û tifaqê di nava kurdan de zîl bidin. Her wiha dixwest vê hêze li hemberî tevgerên Ermenî û Kurd bi kar bîne û Kurdan bi Kurda bide kuştin (1)

Ji bona perwedekirina zarokên malmezin û serokeşîran jî, bi navê "Dibistana Eşîran" du dibistan hatibûn vekirin. Yek ji wan li Stenbolê û ya din jî li Bexdayê bû. "Dibistana Eşîran" ya li Stenbolê, di sala l892 yan de hatibû vekirin û di wê dibistanê de, ligel zarokên malmezin, xanedan û serokeşîrên Arnevut û Ereban, gelek zarokên beg û serokeşîrên Kurdan jî dest bi xwendinê kiribûn. Wan, dersên dînî û şer dixwendin.

Bi vekirina "Dibistana Eşîran", sultan Evdulhemîd dixwest ku zarokên serokeşîr û malmezinên Kurdan jî li gor armancên xwe perwerde bike û wan di bin destê xwe de weke rehîn bigre. Lê di "Dibistana Eşîran" de, bûyerên ku ne li gor hêvî û armancên Sultan evdulhemîd jî rû didan dibûn. Zarokên Kurdan ji hedîseyên ku li Dinyê û yên di nav deweleta Osmanî de derdiketin holê bêtir haydar dibûn û ew bûyer di warê şiyarbûna neteweyî de li ser wan tesîr dikirin. Peywendiyên zarokên Kurdan yên bi welatparêz, rewşenbîr û navdarên Kurdan re ku li Stenbolê bûn, bîr û baweriyên wan ên ji bo mafên neteweyî û daxwaza azadiyê xurtir dikir. Ji ber vê yekê jî, Sultan Evdulhemîd di sala l906 an de ev mekteb da girtin.(2)

Neteweperweriya ku bi şoreşa fransayê ya di sala l789 an de dest pê kiribû, di dawiya sedsala l9 yî de xwe gihandibû nav gelên di bin nîrê împeratoriya Osmanî de jî. Bîr û baweriyên neteweyî û nîştîmanperwerî di nava wan gelan de û bi taybetî jî di nava zana û ronakbîrên wan de roj bi roj geştir û xurtir dibûn. Ew bîrûbawerî, di nava rewşenbîr û zanayên Tirkan de jî belav dibûn. Gelek rewşenbîrên Tirk, li di jî sultanê Osmanî dixebitîn û dixwestin ku dewletek xwerû ji Tirkan pêkhatî pêk bînin. Heta hinek ji wan li dû xewn û xeyala "Pantirkîzmê" bûn ku hemû Tirkên li Dinyê, di nava yek dewletê de bicivînin.

Li gor agahariyên ku M.Kalman dinivîsîne, di sala l860 î de, Ermenniyan cara pêşîn, li Stenbolê bi navê "Hayirsever Cemîyetî" (Komelleya Xêrxwazan) dest bi avakirina rêxistinî kirin. Ev cemîyêt ji bo pêşdebirina Kilikyayê hatibû danîn. Di nav danêrên vê komeleyê de gelek navdarên Ermeniyan hebûn. Di serîhildana Zeytunê de, hinek endamên vê komeleyê jî rol leyîstibûn. Ermeniyan li Erziromê, Wanê, Mûşê û Kilikyayê jî bi navên cihê gelek komele avakiribûn. Ji bilî "Komeleya Jinên Neteweperwer" komeleyên din yên Ermeniyan, di sala l880 yî de, di bin navê "Komeleya Ermeniyan ya Yekbûyî" de bûn yek.

Ermeniyan di sala l872 yan de, li Wanê bi navê "Yekîtiya Rizgarî" rêxistina xwe ya pêşîn ya şoreşger damezrandin. Di sala l882 yan de, li Wanê "Komeleya Xaçê Reş" hate avakirin Ji derveyî wan rêxistin û komeleyan, gelek komeleyên din ên Ermeniyan hatin ava kirin. Li ser vanhewldan û xebatan, sultan Evdulhemîd di sala l882 yan de, 40 endamên rêxistina "Parêzgerên Welêt" girtin. Ew kesên hatibûn girtin di sala 1883 yan de li Erziromê natin mahkeme kirin. Lê di sala 1886 an de ji alîyê Sultan ve hatin efûkirin.

Di payşiza l885 an de, di pêşengiya Migirdiç û Girîgor Terlemezyan de, Rûpên Şatavaryan, Grîgor Adiyan, Grîgor Acemyan, M.Barutçiyan, Gevord Hanciyan, Grîgor Beozzikyan û Garêxîn Manukyan bi navê "Partiya Armenekan" rêxistineke xwedî programeke siyasî damezrandin. Ev rêxistin li Wanê hatibû damezrandin û dildarê şerê çekdarî bû. Programa vê partiyê bi dest hatibû nivîsandin û li pey Şerê Cîhanê ye Yekem hate weşandin. Armanca partiyê, bi riya serîhildanê bidestxistina mafê çarenûsî bû. Tenê kesên Ermenî dikarîbûn bibana endamên vê partiyê. "Partiya Armenekan"ê dixwest ku Ermeniyan li dora xwe bicivîne, baweriya serîhildanê di nav wan de belav bike, pêwîstiyên mercên şerê gerîla pêk bîne, şerê gerîlayê li dar xîne, xelkê ji bo şerekî tevayî amade bike û dagirkeran ji welatê xwe derxîne. Vê partiyê li derdora Wanê dest bi hinek çalakiyan jî kir. Lê wan çalakiyên wê yên piçûk dengekî zêde dernexist. Teva ku tê gotin, ev partiya bi dûrê bûye "Partiya Ramgavar" jî, di vî warî de agahdariyên misoger nehatine bi destxistin.

Piştî wan komele û rêxistinan, Ermeniyan bi navê "Hinçak" (Zengil) rêxistineke nû damezrandin. Li Qafqasyayê vê partiyê berdevkiya sosyalîzmê dikir. Programa wê ya nêzîk, rizgarikirina Ermenîstana di bin destê dewleta Osmanî de bû. Piştî serxwebûna Ermenîsta Osmanî wê şoreş li Ermenîstana Rûsya û îranê wê bihata li darxistin û ERmenîstanek Federal bihata ava kirin. Armanca wan ya dawî jî, damezrandina çivateke bêçînî bû. Daxwazên "Hinçak" yên pêşîn azadiya siyasî, demokrasî û serxwebûna neteweyî bû. Ev partî, ji aliyê zarokên dewlemend yên Ermeniyan ve, weke partiyeke marksist hatibû ava kirin.

Danêrên "Hinçak"ê Avetis Nazarbekyan, xanima wî Maro Vardanyan, Gabriel Kafyan, Gevork Haraciyan, Rûpên Khanazatyann û Mauelyan bûn. Di sala l886 an de Avetis Nazarbekyan, xanima wî Maro Vardanyan û Haraciyan weke komîte dest bi kar kirin û programek ji 9 xalan pêkhatî dabûn pêşiya xwe. Rêxistina "Xinçak"ê, rêxistinike demokratîk û şoreşger bû. Piştî programa wan ji aliyê gelek kesen ve hate pejirandin, êdî xwe bi awakî resmî di Tebaxa l887 an de eşkere kir. Vê partiyê, bi navê "Hinçak" rojnameyek derdixist. Ev rojname li Rûsyayê û îranê jî dihate belav kirin.(3)

Bê guman piştî partiya "Hinçak" jî, Ermeniyan xebatên xwe yên rêxistinî domandin û rêxistin û komeleyenê din jî ava kirin. Lê armanca min ne ev e, ku ez bi dûr û dirêjayî li ser rêxistin û komeleyên Ermeniyan rajestim. Ev bi serê xwe mijarê xebateke cihê ye. Lê bi van çend nimûneyan min xwast ku rewşa milletekî din ya rêxistinî ku li tenişta milletê Kurd dijiya, bînim ber çavan. Ji van agahdariyên kurt jî diyar dibe ku di wê dema ku Ermeni di warê damezrandina komele û rêxistinan de ewqas pêşvê çûbûn, Kurdan hîn dest bi xebata damezrandina komele û rêxistinan jî nekiribûn.

Di 3 yê hezîrana l889 an de jî, li dibistana "Tibbiye-î Şahane" bi navê "Ittihad-î Osmmani Cemiyeti" (Komeleya Yekitiya Osmanî) rêxistinek hatibû saz kirin .(4) Ji pênc danêrên vê rêxistinê îbrahîm Temo, Arnawit; Muhemed Reşîd Çerkez;Maxmûmî, Ereb; Abdullah Cewdet û îshaq Skutî jî kurd bûn. Lê gava Rojnameya Osmanî bahsa wan dike; Ishaq Sukûtî weke Tirk nîşan dide.(5) Ev Rêxistin ne li ser bingehên neteweyiya tirk, li ser esasê Osmanîtiyê hatibû avakirin û damezranêrên wê, li ser bingeha ji holê rakirina zilm û zordariya Sultan Evdulhemîd hatibûn cem hevdû. Rêxistin ne xwediyê programek siyasî û civakî ya zelal bû. Herweha di destpêkê de, "Komeleya Yekitiya Osmanî" cûdayî nexistibû nava neteweyan û baweriyên dînî.

"Ittîhad-i Osmani Cemiyetî" di eynê salê de, têkiliyê bi serokekî "Tirkên Ciwan" Ahmed Riza Beg re datîne û navê rêxistinê dibe "Osmanli Ittihad ve terakki Cemiyeti" (Komeleya Yekitî û Pêşketina Osmanî). Armanca vê rêxistinê, di xala duyem ya programa wê de weha hatiye nivîsandin:

"Armanca komeleyê pêkanîna menfaetên giştî ye. Cihêtiyê naxîne nava netewe, netewetî, cinsiyet û mezheban. Endam di baweriya xwe de azad û serbixwe ye. Ji derveyî menfaetên giştî bi tu fermanan ve ne girêdayî ye"(6)

Lê gava "tirkên Ciwan" piştî îlankirina "Meşrûtiyeta Duyem" hatin ser hukum, li gor wê armanca xwe ya li jor nemeşiyan. Her ku çû bêtir siyasetek nîjadperestî û pantirkîzmî meşandin. Ev siyaseta wan bû sedemê ku neteweyên din û herweha zana û ronakbîrên Kurdan jî, ji wan dûr bikevin. Di vê derheqê de, O.L.Viliçivski weha dinivîsîne;

"Di sala l908 an de, wextê Tirkên Ciwan hatin ser kirdayetiyê, siyaseta wan a nijadperestî riyek wisa danî ber wan ku Kurd ji wan dûr bikevin. Di wê dûrketinê de, wezîfeke din ket ser milên tevgera Kurd; di kurdistanê de wezîfa xebat kirin li dijî desthilata Tirk û ji bo peydakirina azadî û serxwebûnî, ji împeratoriya Osmanî qetandin".(7)

Ronakbîr û nîştimanperwerên Kurdan, piştî Meşrutiyetê bêtir hewldan ku komeleyên xwe yên kurdî saz bikin. Berî îlankirina Meşrûtiyetê jî, hinek ronakbîrên Kurdan di bin teşîra bîrûbaweriyên neteweyî û nîştimanperwerî de mabûn û di wi warî de, dest bi xebatên siyasî û kulturî kiribûn. Rojnameya "Kurdistan"

Rojnameya yekem ya Kurdî, bi navê "Kurdistan" di 22 yê Nîsana l898 an de, ji aliyê Miqdad Mîthat Bedirxan ve, li Misrê hate weşandin.

Ew rojname bi kurdî û tirkî derdiket. Danêrê rojnameyê Mîqdat Mîthat Bedirxan, armanca rojnameya "Kurdistan"ê, di hejmara yekem de, weha nivîsandiye:

"Vê cerîdê de, ezê bahsa qenciya ilm û marifetê bikim; li kû derê mirov dielime, li kû derê medrese û mektebên qenc hene, ezê nîşa Kurda bikim; li kû derê çi şer dibe, dewletên mezin çi dikin, çawa şer dikin, tîcaret çawa dibe; ezê hemiya bîkar kiribim.(8)

Bêguman derxistina rojnameya "Kurdistan"ê, di dîroka kurdistanê de xwedî cihekî taybetî û zor girîng e. Weşandina wê rojnameyê, di nava Kurdan de kêfxweşî û dilşahiyek mezin çêkiriye, nav û dengê wê di nava Kurdistanê de gelekî belav bûye. Lê rejîma Sultan Evdulhemîd di destpêkê de, bi dijwarî li dijî vê rojnameyê rawestiyaye û qedexe kiriye ku ew di nava sînorên dewleta Osmanî de neyê belav kirin. Di vê warî de, M.Emîn Bozarslan weha dinivîsîne:

"Wezîrên Karên Hundirîn belavokeka resmî ji karmendên dewletê ra şandîye û bi wan daye zanîn ku rojname "Kurdîstan" di nava sînorên dewleta Osmanî da hatiye qedexekirin, ji wan xwestîye ku wê biryara qedexekirinê pêkbînin".(9)

Ji ber zilm û zordariya dewleta Osmanî, Miqdad Mîthat Bedirxan, piştî hejmara 5 an, rojnameyê teslîmî birayê xwe Ebdurahman Bedirxan dike û ew vedigere Stenbolê. Ebdurahman Bedirxan, ji bo weşandina wê rojnameyê bidomîne, neçar dimîne ku cihê rojnameyê ji Misrê rake û wê li Swîsre, li bajarê Cenevreyê derxîne.

Lê guherandina cihê rojnameyê jî, zilm û zordariya rejîma Sultan Evdulhemîd ya li ser rojnameya "Kurdistan"ê û malbata Bedirxaniyan kêm nekiriye. Ji hejmara 20 î û pê ve rojname dîsa vegeriyaye Misrê. Ji hejmara 24 an û pê ve rojname li îngîlîstan, li bajarên Londra û Folkstanê derketiye. Hejmarên 30 û 31ê dîsa li Cenevreyê derketine. Bi kurtayî, rojnameya "Kurdistan"ê ji ber zilm û zordariya rejîma Ebvdulhemîd, li tu derê bi awayekî dirêj cîwar nebûye.

Di sala l972 an de, Kemal Fuat û di sala l991 ê de jî, M.Emîn Bozarslan hejmarên rojnama Kurdistanê yên ku peyda kirine ji nû ve çap kirine. Lê di wan çapên nû de hejmarên 1l0, 12, 17, 18, û 19 an, nehatine çap kirin. Piştî wan herdu çapan, Malmisanij jî, hejmarên 17 û 19 an ji nû ve çap kirin.

XAÇEPIRS

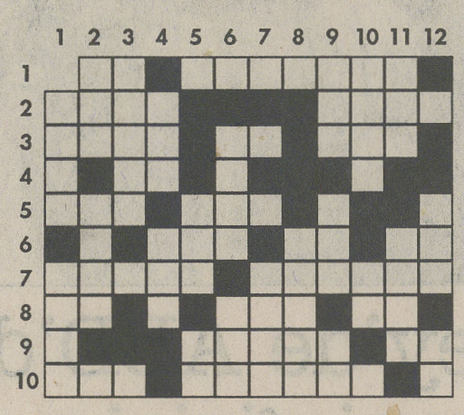

Çeperast:
I- a) Kurt, b) Kesê tirsek, bê cesaret, bê wêrîn. 2-a) Navê Diyarbekir b) Eksa deng, dengveger c) Bi soranî "êvar" (berevajî). 3- a) Kesê ku diçe dereke jê re tê gotin an jî kesê ku ji xwe re bi rê ve diçe b) Ta, jan, tajan, nexweşî c)Evîndarê Zin'ê (Pirtûka wê ji alî Ahmedê Xanî ve hatiye nivîsin) 4- a) Beyrak, alem 5- a) Rengdêrek ku li hinek ciyan "wek", "mîna" jî tê gotin. b) Xuşka bavê me. 6- a)Alawî ya agir. b) Nig, ling. c) lî hinek ciyan ji guh re dibêjin.7- a) Xirabe, wêran hilweşiyayî (berepaş) b) Lawirek gelek piçûk ku li hinek ciyan jê re "pêşû" jî tê gotin. 8- a) Ne kevn, cedîd (berepaş). b) Dêm. c-) Em timî li ser diçin lê ew qet naqede (berepaş) 9- a) Rêya çêkirî, şose, cadde. b) Pronevê kesemînê yekjimara yekem. l0-a) Bêdrok, elbik an satil a darîn. b) Li Kurdistana Tirkiyê eşîrek ku li ser vê eşîrê ji alî Dr.İsmalî Beşîkçî pirtukek jî hatibû nivîsîn.

Serejêr:
I- a)Kirdayetî, hukim, muqtedîrbûn. b)Xeber, hehs.
2- a)Drûvê xwedîtî ya pronavê kesemîn ê yekejimara

Bersîva jmara bihurî
Çaperast: 1-a) Bijîşk b) Jakaw 2-a)Al b)Al b) Ro 3-No b)Wa c)Do 4- a)Şîa b)Meda 5-) a)Usa b)Qedexe 6-) a)Nê b)Dedîw 7- Lorî 8-Aram 9- a)îro b)ban c)rî 10- a)Leylan b)Herîr
Serejêr: I- a) Beybûn b)Dîl 2- a)Sêl b) Re 3-) a)Jan b)Oy 4- a)îloş b)Ere 5- a) îd b)Ba 6- a)Kawa b) Gan 7- a)La b)Qet 8- a)Med 9- a)Ar b)Edî 10- a)Ko b) Dew 11- a) Dax b)Arî 12- a)Ew b) Mîr

yekem. b) Kesê ku bêyî xwarin û vexwarinê ji ti tiştî re kêrneyê, ji wan re tê gotin (berepaş). 3- a) Di nav çivan de fetlok an jî ciyên kûr. 4- a) Kole, bende, êsîr. b) Mûyê serê mirovan. 5- a) Li hinek ciyan di maneya "kon" de tê bi karanîn, lê eslê wê bi Erebî ye (berepaş) b) Di elfabê de xwendina herfek (tîpekpîtek) bêdeng. 6- a) Bi serêxwe, bêkes (berepaş) b) Nîvê peyvika "galgal"ê. 7-Li hinek ciyan ji "poz"re dibêjin, bi piranî jî li hêla Çolemêrgê (Hekkarî) tê bi karanîn 8- a) Çiwîkek (çûkek) ku çîroka wê bi nav û deng e û di nava gelê Kurd de gelek belav bûye. 9- a) Berê li Kurdistanê ji Tirkan re digotin. b) Elementek (navê wî yê bi Kurdî) ku gelek buhaye. c)Li Misirê berê ji xwedayê rojê re digoton.10- a) Li Kurdistanê xoce an jî ji îmaman re tê gtin (berepaş) b) Ne niyêr (nêr), femînin. 11- a) Li pirê ciyan ji bo dayika lawiran tê bi karanîn. b)Kurmorî, morî, morîstang. 12- a) xwarin ku pir bi xwê be, tê gtin (berepaş) b) Ne fer, cot.

Rahmetlik Nedim de 'bölücü' imiş!

Mirkan DOĞU

8. yüzyılın o şaşaalı "Lale Devri" döneminde yaşayan Padişahlara, sadrazamlara ve vezirlere düzdüğü övgülerle "Saray şairi" ünvanıyla anılan Urfalı Nedim'in oldukça renkli bir hayatı vardı. Burada Nedim'in bizi ilgilendiren iki yönü var; birisi polis için yazdıkları, diğeri 'Drefş-i Gâvyânî'yi anmasıdır.

Lisede okuyup da Divân edebiyatından illallah etmeyeniniz yoktur sanırım. Ses, ritm, melodi ve uyak zenginliği bakımından günümüz edebiyatına ulaşan etkisiyle Türk şiirine temel olmuş bir şiir biçimidir; ancak çarpık eğitim ve dilinin anlaşılamaması, gerici öğretmenlerin "anti–halk edebiyatçı" tutumu ve abartılı Arapça hayranlığı yüzünden işlevini yeterince yerine getirememiştir Divân Edebiyatı... Hep yanlış anlaşılmış, anlatılmış ve edebiyata "Osmanlı" mantığıyla bakan "İslamcı" yazarların keyfiyetine teslim edilmiştir. Neyse konumuz bu dönem edebiyatını tahlil etmek dağıl. Ben Divân Edebiyatı içinde yer alan bir şairden, Nedim'den söz etmek istiyorum.

18. yüzyılın o şaşaalı "Lale Devri" döneminde yaşayan Padişahlara, sadrazamlara ve vezirlere düzdüğü övgülerle "Saray şairi" ünvanıyla anılan Urfalı Nedim'in oldukça renkli bir hayatı vardı. Özellikle İbrahim Paşa'ya yazdığı kasidelerin, bilhassa "nesib" veya "teşbih"lerinde "çok sevdiği paşasının ellerini, ayaklarını dizelerin ve beyitlerin riyasız dudaklarıyla öpüyor", arta kalan zamanlarda ise gazeller, şarkılar yazıyordu. Ancak 13 yıl süren zevk devrinin sonu hüsranla bitmiş, Patrona Halil İsyanı'nda bir rivayete göre damdan dama kaçarken düşerek, bir rivayete göre de "illet-i vâhime"den yani bir çeşit sinir ve akıl rahatsızlığı olan evham ve korkudan ölmüştür.

Burada Nedim'in bizi ilgilendiren iki yönü var; birisi polis için yazdıkları, diğeri 'Drefş-i Gâvyânî'yi anmasıdır. Eee doğrusu bu... Polis her devirde polis; Lale Devri'ymiş, Saray'ın şairiymiş anlamaz. Nedim Farsça Rubâî'sinde sevgilisinin ağzından şunları yazar:

"Sevgiliyi, elinde kadeh, dudaklarında 'Tenenni tenenâ' nağmeleriyle bir içki meclisinde görünce 'Aman dikkat et, dışarıda yasakçı (polis) var!' dedim de *'Yasakçının anasını satayım, toprak dolsun onun ağzına!'* diye *cevap verdi.'*

Tabii düzenin şairi olmak kolay değil. Ama iş yasaklara dayanınca bu çeşit sitemler de engellenemiyor.

Nedim, Damat İbrahim Paşa'ya yazdığı kasidede şöyle diyor: *"Kaametin ham-geşte kalmakdâ Drefş-i Gâviyan/ Râyet-i mansûrunun pişinde dâim râ gibi."* Burada Kawa'nın bayrağını Osmanlıca bir terkib olarak kullanmıştır. Açıklaması şöyle: *"Muzaffer bayrağının önünde Gâve (Kawa)'nin bayrağı Arap alfabesindeki "R" harfi gibi daima belini bükerek eğilir."* Burada Paşa'ya övgü amacıyla Kawa'nın bayrağını emsal almıştır. Her ne kadar Paşa'yı o bayraktan üstün görse de Drefş-i Gâviyan da (asıl yazılışı şiirdeki gibi değil metindeki olanlardır) dediği 'Drefş-i Kawa, onun gözünde bütün diğer bayraklardan üstündür. Çünkü bu tür kıyaslamalarda hep en üstün olanlar örneklenir.

'Drefş-i Gâvyânî', Demirci Kawa'nın önlüğüdür. Ve sonra kırmızı, yeşil, sarı renkleriyle zalim Dehak'a karşı açılan bayrağın simgesi olmuştur

Bundan üç yüz yıl önce kendi edebiyatlarının besleme şairleri bile bir ulusun varlığının sembolü olan "Bayrağı" yüceltirken ve böylece o ulusu tanırken, bugün 2000'e beş kala "Kürdistan" adını telaffuz etmek bile suç.

Bu suçu kendileri de işliyorlar farkında olmadan. İşte Drefş-i Gâvyanî'nin anıldığı suç unsuru: *Nedim Divânı'ndan Seçmeler/ Hazırlayan Şevket KUTKAN/ Kültür Bakanlığı Yayınları/ Haziran 1981.*

Kültürün tanımları ve işlevi

Safa FERSAL

İçinde bulunduğumuz süreci sağlıklı bir şekilde değerlendirmek için bazı kavramların yeniden ve somut temellere oturtularak irdelenmesi gerekmektedir. Bilim insanlarınca yüzyıllardır tartışılan ve aşağı-yukarı bir şeması oluşturulan "kültür" bunlardan en önemlisidir. Bu kavramın tahlili sırasında ortaya çıkacak sonuçlar bilimsel literatürde doğal sayılsa da ülkemizdeki alışılmış sosyalist söyleme göre paradoks sayılabilir.

Örneğin, "Proleter veya burjuva kültürü", "Sosyalist kültür", "Ulusal veya evrensel kültür" gibi ideolojik tanımların tabulaşan alanlarına girip, eksiklikleri tamamlama, hatalı bulguları telafi etme ve çelişkileri ortaya koyabilmeliyiz.

Onun için 'kültür'ün ifade ettiği veya ifadesini bulduğu anlamları çözümlemek durumundayız.

Günümüzde toplumbilimlerin başlıca konularından biri olan kültür, sözlüklerde ve ansiklopedilerde en çok tanıma sahip sözcükler arasındadır. Ve öylesine geniş bir ufku vardır ki kendi arasında sınıflamalara gitmiştir: Siyasal kültür, kültür sosyolojisi, kültür felsefesi, kültür antropolojisi... Hatta, bakteriyoloji, fizyoloji, ruhbilimi ve hukuk gibi alanlarda da "kültür" sözcüğüyle ve onun ayrı ayrı işlevleriyle karşılaşabiliyoruz.

Kültür tanımları

Bugünkü teknik anlamıyla ilk olarak antropolojide kullanılan kültür kavramı, Taylor tarafından şöyle tanımlanmıştır: "Kültür, insanın bir toplum üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk ve törelerle her türlü beceri ve alışkanlıklarını içeren karmaşık bir bütündür."

"Kültür"ü bir felsefe terimi olarak kullanan ilk filozof J. G. Herder'dir. Herder, kültürü toplumların doğal durumundan çıkarıp, kendileri için yararlı ve kendilerine göre iyi ve doğru bildikleri amaçlara ulaşma ve bunları gerçekleştirme yolunda göstedikleri tüm etkinlerin ve bu etkinlikler sonucu meydana getirdikleri tüm ürün ve yaratımların evrensel adı olarak kullanmıştır. Doğan Özlem, Herder'in *"insanlık'ın çeşitli tarihsel dönemler veya çeşitli toplumlarda özelleşen duyuş, seziş, düşünüş tarzlarının dil, din, teknik, sanat, ekonomi, mitos, bilim ve felsefe formları içinde kendini dışa vurmasıdır. Bunlar kültürün öğeleri ve dışlaşma formlarıdır"* tanımından yola çıkar ve ekler: *"Gazetelerimizde ve dergilerimizde bazı sayfalara 'Kültür ve Sanat' başlığının konulduğu görülür. Sanat kültürün bir öğesidir. Kültürün içinde yer alır. Dolayısıyla sanatı kültürden farklı veya kültürden bağımsız bir şey olarak anlamaya yol açabilecek 'Kültür ve Sanat' başlığını kullanmamak gerekir."*

Marx kültürü, "doğa'nın yarattıklarına karşı, insanoğlu'nun yarattığı her şey" olarak tanımlar. Bozkurt Güvenç, antropolog Murdock'tan esinlenerek kültürü bazı başlıklar altında toplar: Kültür öğrenilir, kültür tarihidir ve süreklidir, kültür toplumsaldır, kültür ideal **ya da idealleştirilmiş kurallar sistemidir, kültür ihtiyaç**ları karşılayıcı ve doyum sağlayıcıdır, kültür değişir, kültür bütünleştiricidir, kültür bir soyutlamadır... Görüldüğü üzre, kavram olarak kültürü kesin bir tanımla değil de ancak çeşitli başlıklar halinde açımlayabiliyoruz.

Bu yazı bir yorum değildir. Sadece bir öneri "paketidir." Bugün resmi ideoloji bir "ulusal kültür"den söz etmektedir. Doğaldır Misak-ı Milli sınırları içerisinde... Yani "Milli"lik çok değişik kültürleri olan Kürtleri de içeriyor. İşte burada kültürün ulusallığı, evrenselliği tartışılmalı; kültürün milliyeti olup olmadığı irdelenmelidir. Özellikle bir platformda birleşen sosyalistler, kültürü her açılımıyla incelemelidirler. Bundan sonraki haftalarda "kültür" kavramıyla ilgili önerilerimi yazacağım.

Müziğin büyüsü, kalbini vatanına gömmek ve 'Miro'

Mehmet MUTLU

Sürgünsünüz... Vatanınızdan uzakta yaşamaya mahkum edilmişsiniz.

Topraklarınızda talan iklimi kavuruyor bağırları. Her yanda alevler... Tank paletleri altında ezilen halk; kurşun yınlamalarına soluk veren halk; vahşete karşı yeni bir direnişin türküsünü haykıran halk... Usta şair Neruda'nın dizelerini ay gecelere, zifiri işkence odalarına kanıyla yazan halk: "Biz halkız, yeniden doğarız ölümlerden." Özgürlük çatlamış dudaklarınızda bir özlem çığlığı; yüreğinize bıçak gibi saplanmış bir sancı; derken kulağınızı okşayan bir memleket ezgisi alıp sizi yurdunuza götürüyor. Kâh bir dağın erişilmez doruğunda, sizden çok uzakta duran özgürlüğün ortasında **buluyorsunuz kendinizi, kâh kan kırmızı güllerle bezeli bir** dere kenarında suyun hışırtısına kuş sesleri karışıyor. Ya da özgürlüğe delicesine akan coşkulu ırmaklarda bir damla su olmanın dayanılmaz hafifliğini yaşıyorsunuz. Bir özgürlük savaşçısı gerillasınız yüce dağlarda; dondurucu kış soğuğunda yaralısınız, sıcacık kanlarınız bembeyaz karlara kızıl izler bırakmakta; tutkunu olduğunuz özgürlüğe ulaşmak üzereyken kahpe bir kurşuna yenik düşmenin hüznü kaplamış içinizi ve annenize sarılmak, onun şefkatli ellerini yaralarınıza bastırmak istiyorsunuz. İşte, bu tür duyguları ezgilerle özümlemiş Nilüfer Akbal ve bu coşku selini son kaseti "Miro"ya başarılı bir çalışmayla yansıtmış. Vatanına olan özlemini yine vatanının otantik ezgileriyle taçlandırmış. Yurt özlemi Nilüfer Akbal'ın sıcacık sesiyle bir rüzgar olup dağlara, yaylalara ve kentlerin varoşlarına doğru dolu dolu mesajlar estiriyor.

Diline ve beynine sağlık sevgili Nilüfer.

Şiir tartışmasına bir giriş

Ali BİÇER

Yılmaz Odabaşı'nın *Evrensel Kültür* dergisinin 42. sayısında "Şiirin Kürt sorunu: Yeniden 'Türk Şiiri' değil 'Türkiye şiiri' " başlıklı yazısıyla başlayan tartışma, Fırat Ceweri'nin *Y.Politika* gazetesinde yayınlanan "Kürt Şairi Kimdir?"başlıklı makalesiyle yeni bir boyut kazandı. Yılmaz Odabaşı makalesinde, Ahmet Necdet'in şahsında, Türk edebiyat bilimindeki ırkçı ve şoven yapılarına yönelerek Türk edebiyatçı ve aydınlarını tartışmaya çekmeyi hedeflediği halde, iş daha çok Kürt yazarların makaleleriyle kimin Kürt yazarı olup olmadığına dönüştü. Oysa kimin Kürt yazarı olup olmadığını bilmek Y.Odabaşı'nın değindiği soruna pek çözüm getirmiyordu. Y.Odabaşı'nın sorunu"Türkiye şiiri mi", yoksa "Türk şiiri"miydi?

Deniz Çelik'in *Y.Politika*'da bu konuyla ilgili düşüncelerini aldığı Cevat Çapan, Afşar Timuçin, Murathan Mungan gibi Türk yazarlarının kesiştiği ortak nokta, "Şair hangi dilde yazıyorsa o dilin şairidir" değerlendirmeleri idi. *Roj*'un 3. sayısında ise Harun Cengiz *Y.Politika*'da çıkan demeçlerin özetini yaparak ürkekçe de olsa ağırlığını Mehmed Uzun'dan yana koydu. Bu tartışmaların daha da uzayacağı açık.

Bizi şaşırtan şey bu sorun bugün çıkmış ya da sadece bize özgü bir sorunmuş gibi ele alınması ve doğru dürüst araştırılmadan ilk akla gelenin söyleniyor olmasıdır. Gerçi biz Y.Odabaşı'nın *Evrensel Kültür*'deki yazısında bu araştırmanın izlerine pek rastlamadık. H.Cengiz'in yazdığına göre Y.Odabaşı bu konuya nokta koymuş değil, değinmelerine devam edecek... Bizce de bu konunun ayrıntılı bir şekilde tartışılmasında fayda var.

Çağdaş Kürt tarihi, Kürt sosyolojisi gibi Kürt sanat'ının yazımı da emekleme aşamasında olduğu bir gerçek. Bazı kavramlar, nitelemeler, ya hiç tartışılmamış ya da tartışılsa bile doyurucu bir kıvama ulaşamamıştır. Biz de meslekten tarihçi, felsefeci, ekonomist, yeterince olmadığı gibi sanat araştırmacısı da yoktur. Bunun için bu tartışma en azından şimdilik Kürt sanatçılarının omuzuna binmiş durumda. 15-20 yıllık şiir üretkenliğimizin verdiği **cesaretle biz de bu konuda düş**üncelerimizi açıklama gereğini duyduk. Bu konuyla ilgili hiçbir kişi ve düşünceye karşı önyargılı olmadığımızı da hemen belirtelim. Ama düşüncelerimizi açıklarken kaçak dövüşmemiz, birileri alınır kaygısına düşmemiz, aka ak karaya kara dememiz gerekir. Ve tezlerimizde bilimsel olmak için özel bir çaba harcamalıyız.

Sanatçı da herkes gibi bir insan... Bunun için hem kendisi hem de yarattığı sanat yapıtı yaşadığı ülkenin coğrafyasından, ekonomisinden, tarihinden, politikasından vb. etkenlerden bağımsız olamaz, bu etki ve etkenlerle doğrudan ya da dolaylı olarak ilintilidir. "Toplum, yalnız sanatçıyı değil, sanatçının içindeki benini de kuşattığ için sanatçının kişiliği, bütün o yinelenmezliğiyle, 'toplumsal ilişkilerin bir toplamı" (Marks) olduğu için sanatçı, önünde sonunda yani bilerek ya da bilmeyerek, isteyerek ya da istemeyerek kendi kişisel, gizli yanlarını ifade ettiği zaman, toplumsal önemi olan şeyleri de ifade etmiş olur. "Böylelikle 'Kişinin kendini ifadesi' olarak bir sanat yaratımı aynı zamanda, toplumun kensinin de ifadesi olmaktadır."(M. Kagan)

Demek ki sanat yapıtı sadece sanatçının sanatını yaratırken kullandığı dilin değil, sanatçının yaşadığı toplumun da ifadesidir. Sanat yapıtını yazılan dile göre bir yere koyduğumuz zaman sanat yapıtının ortaya çıkmasında rol oynayan diğer toplumsal değerleri yok saymış oluruz. Bir sanatçıyı gerek kişilik gerekse ulusal yapısı itibarıyla değerlendirmek için onu gnoseolojik, bilgi-kuramsal, aksiyolojik, yaratıcı, iletişimsel ve sanatsal potansiyel yönleriyle ele almak gerekir.

Bir sanat yapıtını değerlendirirken de nasıl ki o sanat yapıtının içerik-biçim, fikir-tema, biçim ve içerik ilişkisi gibi özelliklerini çözümlemek gerekiyorsa bir sanat yapatının hangi ulusa ait olup olmadığını değerlendirmek için de o sanat yapıtının ulusal biçimini, ulusal değerlerine, ulusallık ve halka bağlılık olgusunu, ulusallık ve evrensellik ilişkisini çözümlemek gerekiyor.

İşte bütün bu ayrıntılara girmeden, bir sanatçının ya da sanat yapıtının hangi ulusa ait olduğunun ölçütü olarak sadece dili almak son derece sığ bir yaklaşım olur. Çünkü nasıl ki Kürtçe ile yazılan her şiir, öykü ya da roman Kürt edebiyatının içinde sayılmazsa, bir Kürt sanatçısının eseri de sırf Kürtçe dışında bir dille yazıldı diye Kürt edebiyatının dışında değerlendirilemez.

Bir edebiyat nasıl ki sadece yazıldığı dile göre kimlik kazanmazsa üzerinde yazıldığı coğrafyaya göre de ad taşımaz. "Türkiye şiiri" nitelemesi oldukça muğlak ve temelsizdir. Türkiye neresi? Mısak-i Milli mi?...

Bu bir giriş yazısıdır. İleriki **makalelerimizde bu konulara** çeşitli başlıklar altında ayrıntılı bir şekilde sağlıklı çözümler bulmaya çalışacağız. Bu sorun tek bir makalenin sınırları içinde çözülecek kadar basit değildir. Ayrıca bu sorun yeni olmadığı gibi sadece bize ait bir sorun da değil. Ezen-ezilen ulus olgusunun bulunduğu her yerde yaşanmıştır. Bu, sömürgeciliğin sanat ve kültür alanındaki bir yasımasıdır. Ulusal Kurtuluş mücadelesinin yükseldiği dönemlerde de sorun da hep gündemde yer almıştır

SORUŞTURMA | **KÜRT MÜZİĞİNDE YENİLİK ARAYIŞLARI**

Haydar Bayar: Önce var olan ortaya konmalı

Sanatçılar özverilerini ve üretimlerini sürdürürlerken, yapıtını üreten ile tüketen arasındaki ilişkinin alabildiğine sığlaştığı, tüketen potansiyelin sanatçılarına yeteri kadar eleştirel bakmadığı, tartışmadığı, yazmadığı bu kuraklıkta "Kürt Müziğinde Yenilik Arayışları" konulu bir soruşturma dosyası açmıştık. Kürt sanatına entellektüel katkı sunma çabasının bir adımı olan bu soruşturma dosyasına Haydar Bayar'la devam ediyoruz.

Kürt müziğinde bir yenilik arayışının son yıllarda bir ivme kazandığından söz edilebilir mi?

-Kürt halkının folklorik değerleri Anadolu coğrafyasında sürekli etkinliğini sağlamak çabasında olan resmi kültür değerleriyle baskı altında tutuldu. Öyle ki; Kürt halkının türküleri, melodileri alınıp Türkçe sözler yazılarak yıllarca devletin TV'sinden insanlara deforme edilerek ulaştırıldı. Ve resmi iletişim araçları eliyle özgün bir kültür yağmalandı. Asimile edilmeye çalışıldı.

Ben Kürdüm diyebilmenin meşrulaştığı yerde türküleriyle, ritüelleriyle kısacası kültürel ve siyasal değerleri ile Kürt halkı ayaklarının üzerinde doğrulmaya yeniden başladı.

Bu nedenle Kürt müziğinde yenilik arayışlarından önce, varolanı ortaya çıkarma ve sahiplenme kimlik savaşımının bir parçası olarak ve ulusal dili işlevsel bir tarzda kullanma çabasıyla bir adım öne çıktı.

Hızla ilerleyen değişim sürecinde Kürt müziğinin otantizmini yücelten anlayışlar yerini müzik piyasası içinde pazar yaratmayı hedefleyen yaklaşımlara da yol açtı.

İşte bu noktada olumlu ya da olumsuz bir yenilikçilik-beste ve yorum-formel (selibel) arayışlar da başladı. Pek çok nitelikli Kürt müzisyen/grupların yanında ticari kaygılarla üretim arttı. Bugün sevinerek belirtmek gerek olumsuz örnekler ayıklanmaya başladı. Hem de Kürt müziği dinleyicileri tarafından. Bunun en güzel ayıracı da Kürt müziklerinin bu dili bilmeyen imzalar tarafından zevkle dinlendiğini gözlemlemek sanırım.

Kürt müziğinin de yenilik arayışlarına bir gereksinimi var mıdır, varsa niçin?

Yenilik arayışına gereksinim doğaldır ki her zaman var. Çünkü, insanlar yalıtılmış ortamlarda yaşamıyorlar. Talepleri gün geçtikçe çeşitleniyor. Önemli olan popülist bir çizgiye koymamaya özen göstererek düzeyli yenilikçi çalışmaların yapılması. Hiçbir şey kendini sürekli tekrar ederek yaşamaz. Müzikte de, tekrar ilkesel, ayırıcı özellikler dışında olası görünmüyor.

Siz ürettiğiniz müziği bu yenilik yarayışının neresine koyuyorsunuz? Dinleyicilerinizin yargıları dışında, siz, Kürt müziğinin yenileşmesi için ne gibi çaba ve serüvenlerden geçtiniz?

-Müzik yapmaya başladığımdan beri Kürtçe söyledim. Bu konuda bireysel eksikliklerimin farkında olarak dil düzeyinde öğrenme, beste ve yorum çalışmalarımı sürdürüyorum. Bu çabalar hiçbir zaman bitmemeli zaten.

Müzik piyasasında ticari kaygılarla Kürtçe'nin manüpile edildiği dönemde tepkisel olarak salt bu yüzden Kürtçe kaset çalışması yapmadım. Ve son çalışmam Koî Nalanê'de bu isteğimi gerçekleştirdim. En çok özen gösterdiğim şey kullandığım dili duru yalın ve bilinçli bir şekilde kullanmak oldu. Ve bestelerimi Kürt müziğinin temel formlarına uygun olarak yapmaya çalıştım. Yine bir ulusal kültürün dili olarak katı slogancı bir yaklaşıma kapılmamaya mesajları daha doğal olarak vermeyi amaçladım. Arayışlar ve yenilenme bitmeyecek kuşkusuz. Temel kaygının bir halkın varolmasının, yaşamasının temel kültürel öğesi olan diline saygı duymak olması gerektiğini düşünüyorum.

Türkçe anlamlarıyla bazı Kürtçe deyimler

Mustafa GAZî

A ji te ra ha: Hoppala! Buyur bakalım!

Av û av: Tümden, hiç gelmemecesine.

Berde binê te ered e: (Biri aşırı yalan söylediğinde).

Ha söyle ha söyle kimsenin inandığı yok zaten.

Pêçya xwe di her qulikê (qulî) ra kirin: Burnunu her işe sokmak.

Bi cina ketin: Cin çarpmak

Bi erdê ve zeliqîn: Çok utanmak, utancından yerin dibine geçmek.

Bi galgala daketın: Lafa dalmak, konuşmaya dalmak.

Bı kerr û lalî: Kimsenin ruhu bile duymadan, sessiz sedasız.

Binê xwe şil kirin: Altını ıslatmak.

Bîna xwe teng kirin: Kızmak, öfkelenmek, sinirlenmek.

Çav berdan: Göz koymak, göz dikmek.

Çav kirin: Göz etmek.

Çenge avêtin, îskdan: Can çekişmek, azraille pençeleşmek.

Çiv û çenga: Yağ çekmek, pohpohlamak, kaytarmak.

Di bin deyna de mayin: Borca batmak.

Dîwar bi guh in: Yerin kulağı var.

Dû li rojinê buhurî: İş işten geçti.

Ev ji me kêm bû: Bir bu eksikti!

Guhdarîkirin, guh beliqandin, guh dirêjkirin: Kulak kabartmak.

Hewente ye: Yağma yok! Öyle yapamazsın! Öyle şey olmaz!

Hundur lê qetandin: Ödünü koparmak.

Ji afil û safil da, bi cahnim û bêsilmesîr kirî: Cehenneme kadar yolu var.

Ji canê xwe aciz bûn: Canından bezmek.

Ji kena hişk bûn, ji kena ketin: Gülmekten kırılmak.

Ji kîsî diya xwe çûn: Bok yoluna gitmek.

Ji rê derxistin, ji rê birin: Yoldan çıkarmak, baştan çıkarmak, aklını çelmek.

Ji ruyê xwe avêtın, ji ruyê xwe kirin: Başından savmak.

Ketin qirika hev, ketin kirrê hev: Hırlaşmak, birbiriyle münakaşa etmek, zıtlaşmak.

Kew li darê ket, kîloşk û dartelaqî li hev rasthat:Kuş taşa değdi.

Kurmê xwe rijandin, kurmê xwe şikandin: Kurdunu dökmek, rahatlamak, tatmin olmak.

Merezdari kirin: Hasta etmek, deli etmek, fittırtmak.

Mîna xewnê şeva: Hayal meyal.

Pêda rîyin: İçine etmek, bombok etmek.

Pişo pişo kirin, lawa kirin: Yağ çekmek, yaltaklanmak.

Qubla xwe şaş kirin: Şaşkına dönmek, şaşırmak.

Ruyê xwe reş kirin, ruwê xwe tenî kirin: Yalan yere konuşmak, yüzünü kara etmek.

Salê mehê carê: Ayda yılda bir.

Serî lê gerandin: Oyalamak, başına iş açmak.

Tam jê dîyin: Hayrını görmek, bir faydasını görmek.

Tê bîra min nayê bîra min: Kendimi bildim bileli, bildim bileli beri.

Tira ser mîkut, badîlhewa: Hiç bir yarar sağlamayan, sonucu olmayan iş, havanda su dövmek.

Wech (ê wî) qelibîn: Renk atmak, yüzünün rengi değişmek.

Wech (ê xu) tal kirin, madê xwe tirşkirin: Surat asmak, yüzünü ekşitmek.

Xwe Xam kirin: Kendini saflığa vurmak.

Xwede ji min û te ra mezin e: Alacağın olsun!

Xwedike bi nanê xwe berde canê xwe: Besle kargayı oysun gözünü.

Ya ji kerê ya jı perê: Ya candan ya maldan.

Berfin Bahar Temmuz-Ağustos sayısı

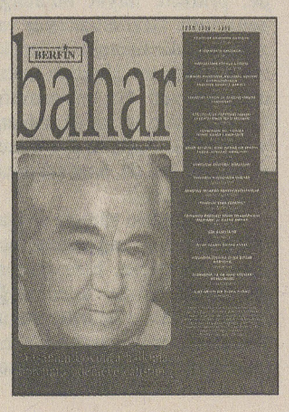

Aylık kültür, sanat ve edebiyat dergisi Berfin Bahar'ın 6-7 sayısı bir arada çıktı. Derginin kapak konusu Aziz Nesin. Yılmaz Yeşildağ, Orhan Kemal'in oyun yazarlığını ele almış. Muzaffer İzgü ve Sennur Sezer'le söyleşilerin yer aldığı Berfin Bahar'ın bu sayılarında yer verilen diğer yazılardan bazıları şöyle: 2 Temmuz'u unutmak.../Öner Yağcı, Gerçekliğin Utkusu Üzerine/Jan Myrdal, Tarihsel Ekonomik Kütürel Gelişim Doğrultusunda Sanata Bakış-1/Yılmaz Arslan, Sanatsal Yaratı ve Sanatçı Kimliği Tartışması/Uğur Yıldırım, Hisar Çocuğu Kırk Ambar Bir Ermeni Yazar: Yervant Gobelyan/Hüseyin Şimşek, Anadolu İnsanını Sünepeleştiriyorlar/Abdullah Rıza Ergüven.

Armanc
Rojnameya Mehane
Xwerû bı Kurdî bı kadro û naverora xwe ya bewlemend derdıkeve!
Armanc
Aylık Kürtçe Gazete
Deneyimli kadro ve zengin içereğiyle çıkıyor.

Halklar bahçesi Mezopotamya'nın en eski halkı: Asuriler*

Mezopotamya bir halklar mozayiğidir. Sayısız halka vatan olmuş yeryüzü cennetidir. Fakat yabancı işgalci güçlerin cehenneme çevirdikleri bir belde haline gelmiştir. Bu halklar içinde yaşantımızda Asurların önemli bir yeri vardır. Kürt coğrafyasının Lozan'la parçalanmasıya Asurlar da bölge ülkeleri arasında dağıldılar. Arkadaşımız H. Hüseyin YILDIRIM'ın Asurlu politikacı Yakop GARBO ile yaptığı röportajın buna hizmet etmesi dileğiyle...

Sizi tanıyabilir miyiz?

-1953'te Suriye'nin Kamışlı ilçesinde doğdum. Ortaokulu bitirdikten sonra Türkiye'ye göç ettim. 4 sene İstanbul'da Asuri Demokratik Örgütü'nde faaliyette bulundum (1971-1974). Daha sonra Suriye'ye dönüp askerliği bitirdikten sonra Lübnan'a göç ettim. Lübnan'da da ADO'da faaliyette bulundum. 1985'ten beri de Almanya'da göçmen olarak bulunuyorum. Burada da Mezopotamien Assyrische Verein Derneği'nde aktif bir üyeyim.

Keldani, Asuri ve Süryanilerin aralarındaki çelişkiler ve ilişkileri hakkında ne düşünüyorunuz?

-Keldani, Asuri ve Süryaniler birer halktır. Bu isimler tarihsel gelişmeden ötürü ortaya çıkmıştır. Süryani olarak adlandırılan kesim Batı Mezopotamya'da yaşadığından dolayı zamanla kendine özgü olan bir halk diline (lehçe, Süryanice) sahip oldu. Keldaniler Hıristiyanlığın bir mezhebi olan Katolikliği kabul ettikleri için öteki Asurlardan izole oldular. Siyasette bütün Asurlar beraber çalışırlar ve kendilerini bir halk olarak kabul ederler.

Tarihinizi kısaca anlatabilir misiniz?

-Bütün dünyanın bildiği gibi, aslımız Sümerlerden gelmektedir. Biz şimdi 6745 Asuri senesinde yaşıyoruz. Dünya tarihinde okunacağı gibi, bilimsel tüm dallarda ilk temeli atan Asurlardır. Örneğin bugünkü dünya kanunlarının temeli olan Hammurabi Kanunları M.Ö.1750 senesinde yazılmıştır. Sene'nin 365 gün, 52 hafta, 12 ay ve 4 mevsim olduğu, müziğin notaları, biranın icadı ve şehir düzeni, kanallar vs. Asurlar tarafından bulunmuştur.

"Bed Nahrin" olarak tanımladığınız ülkenizde ne kadar insanınız yaşamaktadır? Ve aynı bölgede yaşayan Kürt ve diğer azınlık milliyetlerle bir karşılaştırma yapabilir misiniz?

-"Bed Nahrin"de 1.5 milyon Asurlu yaşamaktadır.

Şu an yoğunluk olarak insanlarınız nerelerde yaşıyorlar?

-Asurların çoğunluğu bugün halen Bed Nahrin'de yaşamaktadırlar. Göçmenlerin çoğunluğu Almanya, İsveç ve Amerika'dırlar.

Yoğunluk olarak yaşadığınız bölgelerde diğer ulus ve azınlıklarla ilişki ve çelişkilerinizi biraz açıklayabilir misiniz?

-Güney Mezopotamya'da (Güney Kürdistan) Kürtlerle beraber rejime karşı savaşıyoruz. Fakat bazı yörelerde Kürt yönetimi ile çelişkiler ortaya çıkmıştır. Körfez krizi döneminde Asurlar tarafından terkedilmiş olan köyler, daha sonra Kürtler tarafından işgal edilmiş ve Asurlara geri verilmemiştir. İşgalci devletler, halkımızı hala sistematik bir şekilde yok etmektedirler (Türkiye, Irak, İran).

Türkiye, Suriye, İran ve Irak rejimlerine yaklaşımınız nasıl?

-Fundamentalistlerin Ortadoğu'da kuvvetlenmesi, bizim halkımızın (Asurların), bu sözkonusu olan devletlerden siyasetin dışında, ayrıca dinsel alanda büyük bir baskı görmektedirler. Nisbeten vaziyetimiz Suriye'de öteki ülkelere göre daha iyidir.

Tarihte Kürt-Asuri ilişki ve çelişkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?

-Tarihte bazı Kürt kesimleri bölge devletlerinin aleti olup halklarımız arasında derin yaralar açmışlardır. Bu nedenle Asurlar arasında hâlâ Kürtlere güveni olmayan büyük bir kesim vardır.

Halkınızın özellikle Kürt ağa ve şeyhlerinden baskı ve zulüm gördükleri bilinmektedir. Devrimci mücadelenin gelişimi ile ne gibi değişiklikler oldu? Özellikle 1970 sonrası ilişkiler ne düzeydedir?

Bu gelişmeler halkımızın Kürt ağa ve şeyhlerinden gördüğü baskı ve zulmü ortadan kaldırmamıştır. Devrimci hareketin İstanbul'da gösterdiği etki, Doğu'da kendini gösterememiştir.

Katliamlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

-Kürt ve Asur halkları arasında **olan iyi ilişkiler bu katliamlar yüzünden kopmuştur. Asur Örgütleri**, Kürtlere güvenini kaybetmiş olan çoğunluğun güvenini tekrar kazandırabilmek için gösterdikleri çabalarda büyük zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bütün bunlara rağmen en üzücü olay Kürt örgütlerinin tarihi değiştirmeleri ve olduğu gibi kabul etmemeleridir.

Sizce şu anki ilişkiler yeterli düzeyde midir?

-İlişkilerimiz bizi memnun edecek düzeyde değildir. İlişkilerimizin gereken düzeye ulaşması için Asurilerin Kürtler tarafından azınlık değil, bilhassa Kürtlerle aynı seviyede bir halk olarak kabul edilmesi gerekir.

-Tarihte Kürt-Asuri ilişkilerinde olumlu ve olumsuz olaylar yaşandı. Olumsuzlukları birlikte lanetleyelim, mahkum edelim. Kürtler, buna hazırız diyorlar. Siz ne diyorsunuz?

-Sizler tarafından dile getirilen bu barışçı tutum iyidir. Biz de bunu isteriz. Fakat şimdiye kadar henüz bir netice alamamaktayız.

Tarihsel olumsuzlukları ikide bir tekrarlamakla, güvensizliği ön plana almakla bir yere varamayacağımızı düşünüyoruz. Ne dersiniz?

-Biz de aynı fikirdeyiz. Fakat tarihin sürekli kendini tekrarlamasına da gerek yoktur.

Tarihi haksızlıkları bir yana bırakalım. Bugün istesek de istemesek de aynı topraklar üstünde birlikte yaşıyoruz. Ülkelerimiz, düşmanlarımız, hedef ve amaçlarımız aynı. Bize göre birlikte etmek zorundayız. Başka bir yol da görünmüyor. Siz ne dersiniz?

-Bu soruyu ben değil, Asur ve Kürt politikacıları cevaplandırmalıdır.

İşgal altındaki topraklarda birlikte neler yapılabilinir?

-Halkların el ele verip, mücadele etmesi gerekir.

Ülkelerimiz bir. Ülkemizin bir parçası, yani güney parçası bugün özgür. İnsanlarımız arasında sıcak bir diyalog var. Olumlu bir işbirliği var. KFD (Kürt Federe Devleti) Parlamentosu'na kontenjandan 5 insanınız alındı. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

-ADO, bu gelişmeyi eleştirmiştir. 5 üye çok azdır. Başbakan Vekili Asur halkından olmalıydı. Çünkü Irak'taki ikinci azınlık Asurlardır. En az 20-30 parlamenter Asurlardan olmalıydı.

Fransis Yusuf ŞABO öldürüldü. Katiller hala bulunamadı. Sizce kimler tarafından öldürülmüş olabilir?

-Fransis YUSUF, Kürt Federe Devleti'nde öldürülmüştür. Ve bu soruyu KFD mensuplarının cevaplandırması gerekir. Ayrıca Miha Lazer, Yonadım ve öteki katledilenlerin sorumluluğunu bizce Talabani ve Barzani partileri taşıyorlar. Nasıl beraber çalışabiliriz?

Özellikle son yıllarda insanlarınızın ülkelerinde göç ve kaçışlar söz konusu. Nedenleri?-Dinsel/siyasal baskı ve zulüm. Azınlık haklarının olmaması.

Göç ve kaçışları engellemek için bir plan-programınız var mı?

-Şimdiye kadar birçok plan ve program denenmiştir. Belirli sonuçlara ulaşılmıştır. Diaspora'da bir lobi oluşturulmuş ve bunun aracılığıyla anavatandaki nüfusumuzun hakları ve yapılan baskılara karşı uluslararası bir mücadele verilmektedir.

Topraklarınıza dönme talepleriniz var mı? Nasıl?

-Evet topraklarımıza dönmek istiyoruz. Anavatanda barış ve insan hakları olduğu zaman.

Bağımsızlık ve demokrasi bedel ister. Kürtler bunu fazlasıyla ödüyorlar. Sizin bu mücadeledeki yeriniz; mücadele yol, yöntem ve araçlarınız nedir?

-Tarihten aldığımız tecrübelerden ve nüfusumuzun azlığından dolayı biz henüz kanlı savaşa girmemekteyiz. Şimdilik diplomatik ve demokratik yollarla haklarımıza ulaşmağa çalışıyoruz. Ayrıca Diaspora'da kurduğumuz lobi aracılığıyla halkımızın ulusal bilince varmasına çaba gösteriyoruz.

Kürt siyasal çevreleri Keldani, Asuri ve Süryanileri azınlık bir milliyet olarak değerlendiriyorlar. Kürdistan Sosyalist Birlik Platformu, program taslağında azınlıklar sorununu şöyle değerlendiriyor: "Osmanlı ve TC döneminde baskı, zulüm ve katliamlara uğrayan ve bu nedenle topraklarını terk etmek zorunda kalan Ermeni, Asuri, Yahudi ve diğerlerinden geri dönmek isteyenlere kolaylık sağlanacak. Bugün Kürt coğrafyasında yaşayan Arap, Ermeni, Asuri, Türk vb. azınlıkların ulusal ve demokratik hakları güvence altına alınacak; dil, kültür, sanat ve folklorlarını geliştirmeleri için ortam ve olanak sağlanacak, bunun siyasi, ekonomik ve toplumsal koşulları yaratılacak. Çoğunluk teşkil etikleri yerlerde bölgesel özerklik hakkı tanınacak" Bu çözüm biçimine ne diyorsunuz?

-Keldaniler, Asuriler, ve Süryaniler hepsi birer ulustur. Her defasında birer azınlık olarak ele alınmamalıdırlar. Ve alınan bu kararlara göre Asurlar bir ulus olarak kabul edilmemektedirler.

Kilisenin mücadelenizdeki rolünü biraz açıklayabilir misiniz?

-Kilise halkımızı din ve siyaset alanında temsil etmek ve idare etmek niyetindedir. Biz Asur milliyetçileri olarak kilisenin bu niyetini kabul etmiyoruz. Din ve devlet işi bizce ayrı tutulmalıdır.

Dini motif bugüne dek varlığınızı korumada önemli bir rol oynadı. Ortadoğu'da Kürt, Arap, Türk ve Fars gibi müslüman olan toplumlarla içiçe yaşıyorsunuz. Hıristiyan oluşunuz bu toplumlar tarafından asimilasyona uğramanızı engelledi. Fakat şu an yurtdışında büyük bir göç ve kaçış var. Gittiğiniz ülkeler sizin gibi Hıristiyan ve sizden her yönüyle ileri. Bu koşullarda kendinizi nasıl koruyacaksınız?

-Varlığımızı din yoluyla korumadık. Öz dil, kültür ve adetlerimiz olduğu için beraber yaşadık. Öteki kültürler bizi tabii ki etkiledi. Kilise tabii ki varlığımızı korumamıza yardımcı oldu. Çünkü sadece kilisede Süryanice yazılırdı. Kilise de kültürümüzün bir parçasıdır. Avrupa'da kilise bizim için bir tehlike değildir ve bu ülkeler demokratik oldukları için biz daha fazla siyasi alanda çalışıyoruz. Dilimizi, adetlerimizi ve geleneklerimizi burada korumaya çalışıyoruz.

Bu ülkelerden istek ve talepleriniz , siyasal ve sosyal faaliyetleriniz nelerdir?

-Diaspora'da yaşadığımız ülkelerden isteğimiz, anavatanımızda yaşayan halkımızın bulunduğu ülkelerden uğradığı baskıların karşısında durmaları ve insan haklarına yaraşır bir şekilde yaşamaları için söz konusu ülke yönetimlerine baskı yapmaları, bu ülkelere silah satmamalarıdır. Ayrıca bu ülkelerde her türlü siyasi, sosyal ve kültürel etkinliklerimiz sürmektedir.

Sonuç olarak asgari ve azami hedefleriniz nelerdir?

-Biz Asur halkı olarak anavatana dönmek ve orada Asur olarak yaşamak istiyoruz. Ulusal kültürümüzü, geleneklerimizi ve tarihimizi korumak istiyoruz. Ulusal bilincimizi herbir ferdimize ulaştırmak istiyoruz. Özellikle dilimizi korumak istiyoruz.

Son bir mesajınız var mı?

-Ortadoğu'da ve bütün dünyada bütün azınlıklara ve baskı altında yaşayan uluslara bağımsızlık ve hürriyet dilerim. Kürt halkından biz Asurları Süryani, Keldani ve Asuri olarak değil de, bizi Asur olarak kabul etmelerini istiyoruz

resimaltı

Ulusal Birlik Programı ulusal birlik, ulusal temsil ve muhatap sorunu (1)

Vildan TANRIKULU

Halkımızın ulusal ve demokratik hakları için yıllardır yürüttüğü mücadele hem ülke hem de uluslararası düzlemde önemli boyutlara ulaşmıştır. Tabular aşılmış, "Kürt sorunu" gerek bölge düzeyinde gerekse uluslararası platformlarda politik yaşamın vazgeçilmez gündem maddesi durumuna gelmiştir. Bu boyutları birkaç nokta ile tesbit edip, bu durumun ulusal demokratik harekete hem bir bütün olarak hem de bu hareketin tarafları olarak Kuzeyli siyasal örgütlere yüklediği güncel sorumlulukları gündem durumuna yükseltmek gerekiyor.

Bugün, TC devletinin hem içte ve hem uluslararası platformlarda farklı isimlerle adlandırılsa bile, karşı karşıya olduğu en önemli sorun ve çıkmaz Kürt sorunudur. Bunu kabullenmeyen hiç bir kesim yoktur. Sorunlar hem ekonomik, hem siyasal ve hem de sosyal boyutları ile Kürt sorununa endekslenmiş, dolayısıyla bu sorunların çözümü de Kürt ve Kürdistan sorununun şu ya da bu biçimde çözümüne endekslenmiştir. Enflasyon, siyasal istikrarsızlık, hak ve özgürlüklere saldırılar, göç ve sonuçları, işsizlik vb. hem muhteva hem de sonuçları Kürt ve Kürdistan sorununda ve bu sorunun çözümünde düğümlenmektedir. Bu durum, TC devletinin hemen hemen tüm uluslarve devletlerarası ilişki ve platformlarındaki çabaları için de böyledir. Bu tesbitler, sorunun bir boyutudur.

Diğer boyutu ise, Kürt toplumu ve Kürdistan ulusal-siyasal güçlerini ilgilendirmektedir. Kürt halkına dayatılacak bir "çözüm"ün boynu bükük onaylayıcıları olma durumuna düşmemek ile ilgili olan bu boyut, ulusal-siyasal güçlerin ve bu anlamda da Kürt halkının ulusal demokratik haklarını elde etme mücadelesinin kendisi ile ilgili konularda söz ve karar sahibi olabilmesini sağlayacak düzey ve araçların yaratılması sorunu ve bu konuda içinde bulunduğumuz gerçek durumdur.

Bu kısa ve öz tesbitler temelinde, tesbit ile yetinmeyerek, yapılması gerekenleri ortaya koymamız ve buna uygun davranışları isimlendirmek ve yerine getirmek sorumluluğu ile karşı karşıyayız. Bu sorumluluğun başlangıcı, bizim cephemizi ilgilendiren kavramlara açıklık getirmemizdir. Tesbit ve düşüncelerimizde ortak paydayı yakalamak ve giderek bu ortak paydayı ortak kurum ve davranışlara dönüştürmek istiyorsak bu gereklidir. Düşünce ve tutum farklılığını kronikleştirmek istemiyorsak bu gereklidir. Sağırlar diyaloğu geliştirmek istemiyorsak bu gereklidir.

Ulusal demokratik mücadelemizin bugün açıklık kazandırmak zorunda olduğu kavramların başında ULUSAL BİRLİK PROGRAMI, ULUSAL BİRLİK, ULUSAL ve MUHATAP kavramları gelmektedir. Kavramlar, ulusal hareketin değişik alan ve biçimlerindeki çalışmalarında sıkça kullanılmasına rağmen, kavramlara yüklenen anlamlardaki farklılıklar ve giderek bu farklılıkların temel alındığı tutumlar, ulusal demokratik hareketin bir bütün olarak ve tek tek siyasal örgütler düzeyinde asli güncel sorumluluklarını yerine getirememesinin de nedeni olmaktadır. O halde, konuya ilişkin tartışmadan ve konuya açıklık kazandırma çabalarından vazgeçmemek ve yorulmamak gerekiyor. Bu gereklilik her şeyden önce, söz konusu kavramların, yüklenen anlamlar ne olursa olsun "Kürt ve Kürdistan sorunu" olarak ifade edilen ulusal demokratik haklarımızı elde etme mücadelesinde başarının anahtarı olmalarından kaynaklanmaktadır.

Ulusal birlik programı iktidara yolunu açmalıdır

Kuzey Kürdistan'da çalışmalarını yürüten ulusal-siyasal güçler arasında ortak bir ulusal birlik programı veya persfektifi ne yazık ki henüz yaratılabilmiş değil. Ulusal Birlik Programı kavramına yüklenen anlamda farklılıklar varlığını sürdürüyor. Haziran 1993 ve Şubat 1995 arasında yürütülen Cephe çalışmalarında, bu konuya ilişkin görüşler somut örneklerden sadece birini oluşturmaktadır. Ulusal Birlik Programı her şeyden önce, Kürt halkının kendi toprakları üzerinde kendi içinde uzlaşmaya dayanan ortak bir siyasal iktidar, Kuzey Kürdistan'a ortak bir siyasal statü kazandırmayı öngörmektedir. Programın ulusal olması da, toplumumuzun tüm örgütlü siyasal kesimlerinin konuya ilişkin çözüm öneri ve programlarında asgari ortak paydanın yakalanabilmesi ile mümkündür. Aksi durum, önerilen program ve perspektiflerin tüm ulusal kesimleri bir araya getirebilecek, Kürt ulusal hareketi açısından kendi ülkemizde siyasal iktidar olmanın ortak düşünsel ve kurumsal zemini olabilecek topyekün direnme hareketinin de yaratılmasından uzaklaşmak anlamına gelmektedir. Bu konuda gerçek durum ise, siyasal meşruiyetini ilgili örgütlerin en yetkili karar organları olarak kongrelerinde somutlaştıran bazı istisnalar dışında, bir bütün olarak ulusal demokratik harekette tarafların kendi belirsizliklerini tüm ulusal, siyasal hareket mal etme eğilimi olarak belirmektedir. Hatta PKK şahsında somutlaşan bazı örnekler, bu belirsizliği adeta kurumlaştırma eğilimindedirler. Birgün "bir memurlarını bile gönderseler görüşmeye hazırım", "TC devlet sınırları içinde tüm çözümlere Kürt halkının tek temsilcisi olarak hazır olduğum konusunda güvence veriyorum" denmekte ve hemen ertesi gün Federasyon ya da benzeri çözümleri program düzeyinde ileri sürenler "işbirlikçi, teslimiyetçi vb." sıfatlar ile imkanları ve yarattığı toplumsal-siyasal psikoloji ile bütünleştirildiğinde, ulusal hareketin bir bütün olarak ortak bir siyasal program yaratabilmesi çabalarını kösteklemek ve konuya ilişkin belirsizliği kronikleştirmekten öte bir fonksiyona sahip olmamaktadır. Bu noktada, belirtilmesi gereken önemli bir konu da bu tür söylemlerin ikide bir "taktik, reel politika" vb. kavramlar ile izah edilmeye çalışılmasıdır. Açıktır ki, tüm siyasal çalışmalarda taktik hedef ve çalışma biçimleri gerekli bir durumdur. Ancak, ileri sürülen "taktik" hedef ve çalışmaların da nihayet temel hedefler ile uyumlu ve onları düşünsel ve pratik anlamda aşındırıcı ve belirsizleştirici nitelikte olmamasına dikkat edilmelidir. Bazı yanları ile ifade etmeye çalıştığım, konuya ilişkin bu gerçek durum, eli kolu bağlı ve çaresiz durmayı ve beklemeyi de gerektirmemektedir. Eğer, ulusal program olarak bir ortak perspektif yaratılamıyorsa, en azından iki farklı yol daha vardır. Biri, aralarında "Yekbûn" 2. Kongre belgeleri de olmak üzere, bazı Kuzey Kürdistan siyasi örgütlerinin kongre kararlarında dile getirildiği gibi, "Kürt halkının kendi kimliği ile düşünme ve örgütlenme özgürlüğünü elde etme" perspektifinin çözüme gidecek yolda ortak hedef durumuna getirilmesidir. Öte yandan, izlenebilecek diğer bir yol da, ulusal birlik programı ve giderek bunun doğal sonuçları olacak kurum ve tutumlar için özlenen genişliği yerine, mümkün ile şimdilik yetinerek, giderek bunun özlenen ve gerekli olan genişlikte bir katılım ve ulusal birlik programı yaratma çabalarına esas yapılmasıdır.

Özetlersek, ulusal birlik programı için temel alınması gereken iki önemli koşul vardır. Bunların ilki, hangi biçimde olursa olsun, federasyon, otonomi, bağımsızlık vb. ama bunlardan biri esas alınarak Kürt halkını kendi coğrafyasında siyasal iktidarının öngürülmesidir. İkinci önemli koşul da, ulusal demokratik hareket içinde, olanaklı en geniş mutabakata dayanan bir iktidar programı olmasıdır. Bu iki koşul yerine getirilmeden, hiçbir programın ulusal birlik programı sıfatı ile nitelenmesi mümkün olmadığı gibi, temsil yeteneğinin olması da mümkün değildir. Elbette özlenen ve gerekli olan, ulusal birlik programının sadece bu iki koşulu değil daha birçok ortak paydayı yakalayabilmesidir. Ancak burada dile getirilen, kavrama açıklık kazandırma çabasıdır ve bu nedenle de, ulusal birlik programı sıfatının olmazsa olmaz koşullarıdır.

Önderlik, strateji ve atılım

Bizde devlet mekanizması, erişilmez bir tabu olarak görünür. Çünkü, devlet denilince; cezaevleri, zulüm, kan ve ölümü hatırlar insanımız. Bunu değiştirmek ise, başkaldırı ve mücadelenin yükselmesini sağlamakla mümkündür. Millet olarak kahramanlıklarla da ilgileniriz. "Falanca tarihte böyle biri vardı, şöyle büyüktü, adalet dağıtırdı, zalimin zulmüne karşı mazlumu korurdu..." denilir çoğu zaman.

Orhan PALA

Ülkemizde, uzun zamandan bu yana, sosyalizm adına çok şeyler yazıldı ve söylendi. Ama, bir türlü bu söylenenlerin, pratikte yaşam bulması sağlanamadı. Sosyalizm mücadelesinin en kitleselleştiği dönem, 1980'lerin son aylarına denk gelir. 12 Eylül darbesinden sonra, büyük bir dağınıklık yaşandı ve hala toparlanabilinmiş denilemez.

Mücadelenin marjinal konuma düşmesini, sömürgeci güçlerin saldırılarına bağlamak geçerli bir neden olarak kabul edelemez. Çünkü, sömürgeciliğin ve kapitalizmin yönetim biçimi faşizmdir. Ülkede yaşamın tamamen felce uğramasına rağmen, toplum bir türlü kendi sorunlarına sahip çıkabilecek koşulları yakalayamıyor.

Birçok kez, askeri darbenin yaşanması; ülke insanını hem ürkekleştirmiş, hem de kaypak bir kişilik yapısına bürünmesine neden olmuştur. Her darbe dönemi kapandığında, gerisinde yüzlerce sahipsiz kadro, binlerce düzenle bağı kopan aile ve binlerce devrim taciri bırakmıştır.

İçinde bulunduğumuz bugünkü koşullara gelince; insanım diyen hiçbir kişinin kabullenemeyeceği bir yaşam biçimiyle karşı karşıyayız. Akla gelebilecek tüm olumsuzlukları yaşamamıza rağmen, bir türlü karşı koyabilecek bir duruşun gösterilememesinin nedenlerinden bir kısmı da, öncü güçlerde aranmalıdır.

Uzun zamandan bu yana; *Medya Güneşi*, *Jîyana Nû* ve şimdi de *Roj* gazetesinde, sosyalistlerin birliği adına çok şeyler tartışıldı. Bazan on beş yıl öncelerinin düşünceleri savunuldu, bazan, uzaydan dünyanın tahlili yapıldı, bazan da yerinde şeyler savunuldu.

Tabii ki bu, bir tartışma sürecidir. Bütün düşünceler ve bakış acıları tartışılmalıdır. Bu tartışmalarda iyi niyet esas alındığında, yararlı sonuçlar alınacağından kuşkumuz yoktur.

Biraz irdelediğimizde; hem Kürt halkında, hem de Türk halkında Ortadoğu insan tipinin özellikleri görülür. Yani, diktatörlüğe en yakın olan insan tipi... Eğer toplumu değiştirmek, dönüştürmek ve kendi kurtuluşunu sağlaması yönünde, topluma önderlik edecek öncü bir güç olarak kendimizi görüyorsak, içinde bulunduğumuz toplumun yaşam biçimini ve kişilik yapısını iyi çözümlemek zorundayız.

Bizde devlet mekanizması, erişilmez bir tabu olarak görünür. Çünkü, devlet denilince; cezaevleri, zulüm, kan ve ölümü hatırlar insanımız. Bunu değiştirmek ise, başkaldırı ve mücadelenin yükselmesini sağlamakla mümkündür. Millet olarak kahramanlıklarla da ilgileniriz. "Falanca tarihte böyle biri vardı, şöyle büyüktü, adalet dağıtırdı, zalimin zulmüne karşı mazlumu korurdu..." denilir çoğu zaman.

Bizim toplumumuzda önderlik, başı çeken kişi olarak algılanır. Hükümet denildiğinde; başbakan, askeri derbelerde genel kurmay başkanları, Osmanlı'nın yıkılışından sonra Mustafa Kemal görülür. Şeyh Sait Hareketi deriz adına. Bizim toplumumuzun gerçekliğidir tüm bunlar. Oysa, toplumsal hareketlerde herkesin katkısı ve fedakarlığı vardır.

Böyle olan bir toplumda, kollektif önderliği oturtmak doğru olmasına rağmen, pek de, pratikte hayat bulacağa benzemez. Bazı arkadaşlar yazılarında dönüşümlü önderlikten söz ediyor. Şimdiye kadar denenmeyen bir yöntemdir. Örneğin, tam işi kavramışken, yeniden bir değişim söz konusu olacak. Bu da, bazı sakıncalara yol açabilir.

Önümüzdeki süreçte sosyalistlerin birliği sağlanırsa, beş tane önderliğin, bire inmesi gerekecek. Herkes kendi doğrultusunda bazı öneriler sunuyor ama, uzun zamandan bu yana kendisini bir türlü kabul ettirme olanağı bulamayan beş tane önderlik, ülke zemininde tek önderliğe dönüşebilecek mi? Yoksa, bir tane parti sekreteri ve elli tane MK üyesi mi seçilecek? Tabii ki, ne kadar bunu gelişmelere de bıraksak, sakıncaları yavaş yavaş yaşanmaya başlanacak.

Aslında önderlik olayı ele alınınca, strateji ve dinamizm ile birlikte düşünülmelidir. Sosyalist kişilik yapısına sahip olan bir kişi öne çıkarılmalı. Ayrıca demokratik merkeziyetçiliği, pratikte yaşatabilecek bir merkez komitesi ile bu iş çözülebilir.

Strateji ve dinamizm ise, önderliğin pratikte mücadeledeki ön açıcılığı olarak algılanmalıdır. Buna, bir anlamda, kendisini yenileyen bir anlayış da diyebiliriz.

Çünkü partiyi (kurumu) geliştirecek ve önünü açacak olan önderliktir. Parti kadroları, önderliğin doğrultusunda şekillenir. Atılımcı, radikal ve ettirgen bir ruh yapısına sahip olabilecek bir kadro, ancak savaşçı ve mücadele eden bir önderlik geleneğinin ürünü olabilir.

Sosyalistlerin birliği de, yeni bir ruhla ortaya çıkmalıdır. Bu yeni ruhu, daha dinamik olan kadrolarla, oluşacak önderliklerle ülke zemininde yakalayabilir. Yılların eksikliğini üzerinde taşıyan, bir türlü ülke zemininde mücadeleyi oturtmayan önderliklerin yan yana gelseler de, çok büyük atılımları yapmalarını beklemek, insanların beklentilerinde büyük bir hayal kırıklığı yaratmamalıdır.

Kendisini yenileyen kurumların yaşam hakları olabilir. Bir işi başlatanın, sonuna kadar götüreceği hayaline kapılınmamalıdır. Önemli olan, uzun vadeli bakış açısıdır, devrimin stratejisidir. Önderlik ise güdüleyecidir ve ön açıcıdır.

DÜZELTME

Geçen sayı bu sütunlarda tam sayfa olarak yer alan ve yazarımız Sait Çiya'nın Prof. M. Şehmus Güzel ile yaptığı söyleşinin son üç sözcüğü, teknik bir hata sonucu düşmüştür. Çıkmayan son cümle şöyledir:

"Bu ve daha birçok etken barışçıl çözümü dayatıyor: Artık çok geç olmadan.

Düzeltir özür dileriz.

Roj

Vahşete tepki!

Baştarafı 1'de

Gazetemize, matbaadan çıkar çıkmaz dağıtım şirketinde polisce el konulması nedeniyle, arşiv için ayrılabilenlerin kısıtlı zamanda kimi çevrelere ulaştırılması bile önemli yankılar yarattı. Bu arada, böylesi tüyler ürpertici bir belgeyi duymamızlıktan ve görmemezlikten gelen medya organlarıyla yetkililerin tavrı, dikkati çekti.

Sözkonusu belge fotoğrafın renkli yayımına bu sayımızda da devam ederek, savaşın boyutları ve resmi güçlerin niteliği ile ilgili olarak, gerçekleri bütün çıplaklığıyla yansıtma görevimizi sürdürüyoruz.

Gazetemizi edinerek, vahşet resmini yakından görenlerin ilk tepkisi, "Bunlar insan olamaz!" şeklindeydi. Aşağıda aktardığımız tepkiler dışında, fotoğraftan ilanımız sonucu haberdar olan ve gazetemize gelerek yakından gözlemleyen çok sayıda okurumuz, bir yandan savaşçı resmi politikaya dair öfke dolu tepkilerini dile getirirken, diğer yandan da bu belgeyi edinebilmemizi ve yayımlamamızı "Büyük takdirle karşıladıklarını" ifade ettiler.

Gelen tepkilerden derlediğimiz bir özeti sunuyoruz.

İHD Genel Başkan Yrd. Nazmi Gür:

Gazetenizi okuduğumda tüylerim diken diken oldu. Bu haber ABD'nin Vietnam'da uyguladığı vahşetin boyutlarını bile aşmış durumda. ABD'nin uyguladığı yöntemlerin bölgede de uygulandığı görülmektedir. O fotoğraf tek başına bile Kirli savaşın boyutlarını göstermektedir. Kelle avcıları ve kulak kolleksiyoncularının bu savaştaki hoyratlıklarının en belirgin özeliğidir. Bosna-Hersek'te insanları yok edeneler, 'bölge'de savaşı yürütenlerin yanında hiç kalmaktadır. O fotoğrafı gördükten sonra insanlık adına söyliyecek hiç bir şey bulamadım, söylenecek bir tek şey de yoktur. Bu durum insanlığın ötesinde bir şeydir.

Deri İş Sendikası Genel Başkanı Munzur Pekgüleç:

Fotoğraf tek kelimeyle vahşet. İnsanoğlunun yaşamında asla kabul edemeyeceği insanlık dışı uygulamalar, medyanın gizli eliyle gündelik olaylar gibi gösteriliyor. İnsanlık vahşeti kanıksıyor, gündelik yaşamın bir parçası gibi görüyor. Dünyada savaşın gelişimine baktığımızda yüzyıl ve daha önceki dönemlerdeki savaşların 'kuralları' bambaşkadır. 21. yüzyıla girerken, 'kuralsız savaş' her yanıyla insanlığı kasıp kavurmaktadır. Olaylar gerçek diline, örgütlendiğimiz ve o ölçüde karşı koyuşlar ortaya koyduğumuz zaman kavuşacaktır. Yüzyılımız, bu vaheştlerin 'resimlerinin' yer aldığı bir dünya sergisi gibidir. Şimdi, bu sergiye Türkiye'den de yayımladığınız örneklere benzer resimler hediye edilmektedir!

Tüm Bel-Sen 6 No'lu Şube Başkanı Hüseyin Ayyıldız:

Herşey meydanda, fazla birşey söylemenin anlamı yok. İnsanım diyen herkes buna sessiz kalmamalı. Tepkilerini göstermelidir. Devletin Kürt halkına karşı sürdürdüğü kirli savaşın uygulamalarından biridir. Kürt halkına karşı sürdürülen savaşın bitmesi için duyarlı olmak gerekiyor.

Gazeteci-Yazar Oral Çalışlar:

Fotoğrafı görünce korkunç bir manzara ile karşılaştım ve 'bu Türkiye'de mi oluyor?' diye düşündüm. Günde 25-30 insanın öldüğü vahşi bir savaş yaşıyoruz. Böyle manzaralar bu savaşın sonucu. İnanılmaz birşey bu fotoğraf. Bu fotoğrafın Türkiye'de çekildiği kanıtlanırsa, hesabı zor verilecek bir gerçekle yüzyüze gelinir.

Tunceliler Dayanışma Yardımlaşma Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Fakir Yeşil:

Bu gerçekten bir vahşettir. İnsanlık dışı bir olay ve görüntüdür. Bu durum egemen faşist zihniyetin bir ürünüdür. TC'nin marifetidir. Bütün dünyaya Dersimli biri olarak sesleniyorum: İşte bu, Dersim'de yaşananın ibret belgesidir.

Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı Genel Sekreteri Yılmaz Çamlıbel:

Savaş insanı katilleştiren bir olay. İnsan keyfi istediği için yıkıcı olmaz. İnsanı belirleyen, İçinde bulunduğu nesnel durumdur. Burada askerin farklı yönleri öne çıkıyor; hatta kanını bile içebilir ve bunu severek yapar. Bu olayların bıraktığı izler yıllarca sürüyor. Ben şaşmıyorum. İçinde bulunduğumuz durum insanın hümanist yönünü de, vahşi yönünü de ortaya çıkarıyor.

HADEP İstanbul İl Sekreteri Cemal Coşkun:

Savaş kurallarına göre yürütülmeli. Kulak kesilmesi, bayan gerillaların göğüslerinin kesilmesi olaylarına karşı tavrımız yine bu temeldedir: Savaşıyorsanız, savaşı kurallarına göre yürütün!

Evrensel Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni İhsan Çaralan:

Böyle bir konuda fikir beyan etmek bile zor. Çünkü fikir bildirmek karmaşık durumda oluyor. Ama gayet açık birşey. Yani kötü bir şey demek yetmiyor; bu, olayı açıklamıyor. "Vahşet" sözcüğü bile yetersiz kalıyor. Savaşı kelimelerle açıklamak mümkün değil.

MKM yöneticilerinden Nuray Şen:

Kuralsız, haksız bir savaş yaşanıyor. Bunu protesto ediyoruz. Hiç kimsenin bir halka bu vahşeti yaşatmaya hakkı yoktur. Bu vahşeti belirlemek, ifade etmek mümkün değil.

Dersim'e abluka ve tecrit

Baştarafı 1'de

Geçtiğimiz yıl kasım ayında, Demokrasi Platformu'ndan bir heyet ve uluslararası basın da aynı gerekçeyle engellenmişti.

Dersim Halkıyla Dayanışma Komisyonu'nun oluşturduğu heyet, 21 Temmuz'da Dersim'deki durumu yerinde incelemek için yola çıkmış ve Kırşehir'den başlayarak Dersim il sınırına gidene kadar birçok fiziki engellere maruz kalmış ve tehdit edilmişti.

Dersim Halkıyla Dayanışma Komisyonu zor kullanılarak asker ve polis nezaretinde Malatya il sınırına kadar getirilmiş, 23 Temmuz'da Ankara'ya geri dönmek zorunda bırakılmıştı.

Dersim için açlık grevi yaygınlaşıyor

Heyet, Dersim'e bırakılmamasından sonra Dersim'deki operasyonları, yiyecek ambargosunu, köy boşaltmaları, keyfi gözaltıları ve bölgede uygulanan yoğun baskıyı protesto etmek için, 23 Temmuz'da kamuoyuna bir basın açıklaması yaparak, Ankara'da açlık grevine başladı.

İstanbul, Avcılar, Kartal ve Adana'daki Tunceliler Derneği'nde de aynı gün kitlesel bir katılımla açlık grevine gidildi. Mersin ve İzmir Şubeleri ise eyleme katılma hazırlığı içinde olduklarını açıkladı.

Eylemlerin devam edeceğini açıklayan komisyon, katılımın 300-400 kişi olduğunu ve greve dönüşümlü devam edileceğini ifade etti.

Son gelişmeler

Dersim kent merkezi Dağ Mahallesi'nde 27 Temmuz günü bir eve sığınan PKK gerilllarıyla devlet güçleri arasında çatışma çıktı. Çatışma sonucu 7 gerilla ile 3 Özel Tim görevlisi öldü. Gerillalaların sığındığı ve lav silahı, roket atışıyla yakılan evin altında sığınak bulunduğu ileri sürüldü. Olayın şehirde gerginlik yarattığı gelen haberler arasında.

Öte yandan Dersim'e bağlı Guri mezrasında daha önce kaybolan bir köylü kadının cesedi, üzeri taş ve ağaçlarla örtülü bir şekilde bulundu. Köpekler tarafından bulunan kadının cesedinde, çok sayıda kurşun izine rastlandı. İki olayın da aynı gün yaşanması Dersim'deki gerginliği tırmandırdı.

Van Valisi nasıl 'Örnek Vali' oldu?

Ali ACAR

VAN-Temmuz ayı başlarında Ankara'da yapılan valiler toplantısında Van Valisi, Başbakan tarafından 'Örnek Vali' olarak lanse edildi. Valinin 'örnek' olmasına gerekçe olarak da ilde verdiği hizmetler gösterildi. Hakkari Valisi ise milletvekili Mustafa Zeydan'ın şikayeti üzerine hükümet tarafından 'istenmeyen kişi' ilan edildi.

Temmuz ayı başlarında Ankara'da yapılan valiler toplantısında Van Valisi Mahmut Yılbaş'ın hizmetlerinden övgüyle söz eden Başbakan Tansu Çiller, diğer valilere "Hepinizin Van Valisi gibi başarılı olmasını istiyorum" dedi. Çiller böylece Van'da devlet terörüne destek veren Yılbaş'ın sırtını bu sözlerle sıvazlayarak, onu ödüllendirdi. Hakkari Valisi Lütfullah Bilgin ise Hakkari milletvekili Mustafa Zeydan'ın açıklamaları üzerine hükümet tarafından kara listeye alındı. Zeydan, anayasa görüşmeleri sırasında yaptığı bir konuşmada, "Hakkari valisi Lütfullah Bilgin ile Tugay komutanı Osman Pamukoğlu 8 aydır birbirleriyle konuşmuyor. Hakkari'de devlet çarkı iyi dönmüyor" demişti. Bu konuşmanın ardından Vali Bilgin'in başka bir ile tayini kararlaştırıldı. Hakkari Valisi Bilgin, sürgün edileceği günü bekliyor.

Faili meçhuller Yılbaş'la başladı

Van Valisi Mahmut Yılbaş, 1992 yılında Van'da göreve başlarken henüz faili meçhul siyasi olay meydana gelmemişti. Yılbaş göreve başladıktan hemen sonra, ilk faili meçhul cinayet işlendi. 1992 yılında *Yeni Ülke* gazetesini dağıtan Orhan Karaağar şişlenerek öldürüldü. Karaağar'ı sivil polisler sürekli takip ediyor ve gazete dağıtmaması için tehdit ediyordu. Ailesinin başvurusu sırasında ise Vali Yılbaş, "Polis böyle bir şey yapmaz olsa olsa Hizbullah yapmıştır" diyordu. Karaağar'ın faili henüz bulunamadı. 1993 yılı Haziran ayında *Yeni Ülke*, *Medya Güneşi*, *2000'e Doğru* dergisi, *Rojname* gibi yayınları satan tüm bayiler gün ortasında saat 11.00 sıralarında sivil polis oldukları tahmin edilen kişilerce yakıldı. Olayla ilgili gözaltına alınan olmadı.

1993 yılı Kasım ayında *Özgür Gündem* gazetesinin dağıtımını yapan Adnan Işık, saat 17.00 sıralarında evinin önünde uğradığı silahlı saldırıda arkadan kafasına sıkılan tek kurşunla öldürüldü. Işık'ı da polis sürekli takip ederken gazete dağıtmaması yönünde de tehdit ediyordu. Işık'ın failleri de bulunamazken, Vali Yılbaş, her zaman olduğu gibi yine Van'da olmayan Hizbullah'ı suçladı. 1994 yılı Mart ayında, Mehmet Aksarı isimli bir kişi Tekin Oteli civarında kafasına sıkılan tek kurşunla öldürüldü. Ardından polisin baskısı sonucu. Aksarı ailesi (16 kişi) topluca Aydın'a göç etti.

Kısacası Başbakan Çiller tarafından 'Örnek Vali' olarak gösterilen Yılbaş döneminde, toplam 18 faili meçhul cinayet işlenirken, Kültür Kitabaevi'nin, bayilerin ve Yeni Gün Oteli'nin yakılması, DEP binasına molotof kokteyl atılması gibi çok sayıda olayın da failleri bulunmadı.

Devlet terörünü tırmandırdı

Vali Yılbaş'ın 'örnek' olma özelliği aslında onun devlet terörünü tırmandırmasında yatıyor. Emniyet müdürü ve tugay komutanıyla adeta askeri bir komutan gibi işbirliği yapan Yılbaş, bazı operasyonlara da öncülük etti. Polisin yetki ve sorumluluğu alanında olduğu halde Van'ın Xaçort ve Karşıyaka mahalleleri ile Yeni Mahalle semtlerinde askerlerce yapılan ev ve işyerlerinin aranmasına ve gözaltılara özel izin çıkardı. Polisin il dışındaki operasyonlara katılmasına olanak sağladı.

Yılbaş, 1993 yılı Haziran ayında Çatak'a bağlı Şaminıs köyüne giderek, korucuların gerillalara bilinçli olarak karşılık vermediği gerekçesiyle köyü boşalttırdı. Vali Yılbaş, köy meydanında topladığı köylülere "Neden karşılık vermediğinizi tahmin ediyorum. Çünkü sizin de çocuklarınız onların içinde. Hepiniz aynısınız, teröriste karşılık vermeyen de onun gibi haindir" demişti. Valinin bu konuşmasının ardından 80 haneli Şaminıs köyü boşaltılırken köylüler özellikle Adana ve Mersin'e göç etmişti. Bir kısmı ise Van'ın Samranaltı mahallesine yerleşmişti.

1994 Eylül'ünde Yüksekova'daki bir olayda 'Örnek Vali', Söz Fato'da programının yapımcısı Fatma Girik'le birlikte sorumluluğu dışındaki bir ilde yapılacak operasyona öncülük ediyordu. Fatma Girik'in Yüksekova'da bir polis gibi araştırma yapması, kadın ve çocuklara baskı yapması sonucunda 59 kişi daha sonra gözaltına alınmıştı. Gözaltına alınanların büyük bir bölümü Hakkari milletvekili Mustafa Zeydan'ın akrabasıydı. Zeydan, sonradan Meclis'te yaptığı konuşmada Van Valisi hakkında usulsüz iş yaptığı gerekçesiyle suç duyurusunda bulunacağını belirtmişti. Ancak halen suç duyurusunda bulunulmaması, Zeydan'ın bu girişiminin valiyi 'örnek' olarak niteleyen Çiller'in çengeline takıldığını düşündürüyor.

Özel savaşa öncülük etti

Van Valisi Mahmut Yılbaş bölge genelinde devlet tarafından sürdürülen özel savaşın Van'daki öncüsü oldu. Birinci derecede rol oynayarak başta korucular olmak üzere imamlar dahil tüm devlet memurlarını haraca bağlayan Yılbaş, Vanspor'u birinci lige çıkardı. Yılbaş, böylece ildeki işsizlik, geçim sorunu, ulaşım, eğitim ve sağlık gibi sorunların yaratacağı sosyal bunalımların önüne geçmeye çalıştı. Gençler, öğrenciler ve işsiz kesim Vanspor'a adapte edilmeye çalışıldı. Devletin yazılı ve sözlü basını Vali Yılbaş'ı desteklemek için ne gerekiyorsa yaptı. Öte yandan Yılbaş'ın Van'da izlediği politika sonucu İHD, HADEP, *Yeni Politika* gazetesi, *Ronahi* Gazetesi, *Özgür Halk* Bürosu ile sonradan yakılan Kültür Kitabevi kapılarına kilit vurmak zorunda kaldı. Bunu karşılık sağ örgütler Van'da en rahat çalışma dönemi yaşadı.

Hakkari Valisi neden kara listeye alındı?

Van Valisi'ni 'örnek vali' olarak gösteren Çiller, Hakkari Valisi Lütfullah Bilgin'i neden kara listeye aldı ve sürgününü istedi? Vali Bilgin bir konuşmasında, "Şiddet kullanılarak burada halk sindirilmiş. Bütün şehir defalarca güvenlik güçleri tarafından rastgele taranmış. Ben görevim boyunca Hakkari'de böyle olaylar istemiyorum. Hangi noktada silah sesi duyarsanız oraya ateş edin, tüm şehirden ne istiyorsunuz?" demişti.

Bilgin'den önceki vali döneminde Hakkari şehir merkezi tam üç kez rastgele devlet güçlerince taranmış, olaylarda çok sayıda ev ve işyeri hasar görürken onlarca kişi de yaralanmıştı. Bilgin döneminde ise polis lojmanları ile Yusuf Demir isimli korucubaşının evi gerillalar tarafından roketlendiği halde şehir devlet güçlerince taranmadı. Hakkari Valisi Lütfullah Bilgin ayrıca son zamanlarda köy boşaltmalarına karşı çıkıyordu. Haziran ayında yapılan İl Genel Meclis toplantısında Vali Bilgin bu görüşünü, Dağ Komando Tugay Komutanı Osman Pamukoğlu'na direk olarak belirtti. Bilgin, Pamukoğlu'na "Köyleri boşaltıp Hakkari'ye dolduruyorsunuz. Buna bir son verin. Şimdiye kadar ne kârımız oldu. Köy boşaltıldı da bir şey mi halledildi?" diye sordu. Hakkari Valisi Lütfullah Bilgin'in kara listeye alınmasının yolunu açan konuşmayı ise Hakkari Milletvekili eski korucubaşı DYP'li Mustafa Zeydan, anayasa görüşmeleri sırasında yaptı. Zeydan konuşmasında, "Vali Bilgin ile Tugay Komutanı Osman Pamukoğlu 8 aydır birbirleriyle konuşmuyorlar. Birbirlerine dargındırlar. Hakkari'de devlet çarkı dönmüyor" diyerek valiyi eleştirmişti. Ardından, Bilgin için başka bir vilayete nakil kararlaştırılmıştı.

Kürt tutsaklardan liderlere...

Barış ve Cenevre Sözleşmesine uyulması istemiyle açlık grevine giren tutsaklar, taleplerini çeşitli devlet, parlemento, parti, dernek, sendika ve sivil kuruluş başkanlarına birer mektupla bildirdi. Bu mektupların Türkiye'deki politikacılara gönderilenlerinden pasajlar sunuyoruz.

Demirel'e 'ahiret' sorusu

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e: "... insansızlaştırma, doğayı katletme, kısacası inkar ve imha politikasında ısrar, devletinizin sorunu 'çözme'de seçtiği tek politika olarak sürmektedir. Generallerin 'gerekirse tek bir otun bile yeşermeyeceği hale getiririz' sözü, sürdürülmekte olan devlet politikasının özetidir.

"...Ama bu kez bu şiddetin bedelini ödeme sırası Türkiye'ye gelmiştir. Ordu, Türkiye'deki Kürt kitlelerini durdurmak için İstanbul'u, İzmir'i, Adana'yı da bombalayacak mıdır? "

Kürt ve Türk anaları umudunu yitirdi

Başbakan Tansu Çiller'e: "...Bir kadın Başbakan olmanız nedeniyle, Kürt anaları başlangıçta belki biraz umut duymak istemişlerdi. Ama şimdi bunun bir yanılgı olduğunu düşünmeyen tek bir Kürt kadını yoktur. Aynı düşünceyi, oğullarını savaşta yitirmiş olan Türk analarının da paylaştığından eminiz.

"... Hükümetinizin siyasi iradesi konusunda Türkiye'de ve dünyada oldukça ciddi şüpheler bulunurken, çağrımızın muhatabı olarak ne ölçüde rol üstlenebileceğiniz de şüphe altında kalmaktadır. Buna rağmen, resmen savaşın sorumluluğunu üstlendiği müddetçe hükümetinize uyarı ve çağrımızı iletme gereği duyuyoruz..."

Kendi 'Bosna'nızı da görün

RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'a: "...Bosna'daki, başka yerlerdeki Müslüman halkların yaşadığı ıstıraplara haklı olarak değinebilirsiniz. Ama yanı başınızda, bin yıldır yan yana yaşadığınızı her fırsatta söylediğiniz otuz milyonluk bir müslüman Kürt halkı var. Bu halkın üzerine Türk ordusu dehşet ve ölüm kusuyor. Niçin buna sessiz kalınıyor?

Bu durumda, müslüman halkların ıstıraplarına sahip çıktığınız iddiası havada kalmıyor mu? En azından buna Kürt halkı inanabilir mi? Sorumluluk altındasınız. Müslüman Kürt ve Türk halklarına, bütün İslam dünyasına ve insanlığa karşı sorumluluk altındasınız. Böyle bir sorumluluk karşısında hiç kimse kendisini, hiçbir nedenle mazur gösteremez...."

Tavrınızı izliyoruz

YDH Genel Başkanı Cem Boyner'e: "....Şahsınız ve partinizin kirli savaşa karşı tavrınız, halkımız tarafından ilgiyle izlendi, izleniyor. Ama umut duyamıyoruz. Ordu zırhının, özel savaşın kan ve kirden oluşmuş ağırlığının parçalanması, toplumsa gerçeklerin gösterilmesi, buna öncülük edilmesi, hareketinizden ne kadar beklenebilir, bunu güncel görevler karşısındaki konumunuz gösterecektir. Halkımızın güven duyabilmesi, çabalarınıza bağlıdır..."

Koyun otlatmak izne bağlı

VAN/Roj- Van'ın Gürpınar ilçesinde kaymakamlıktan izin almadan koyun otlatan köylüler gözaltına alındı. Köylüler gerillalara yardımcı oldukları gerekçesiyle Van Komando Tugay'ında sorgulanıyor.

Her şeyin izne bağlandığı O-HAL Bölgesi'nde koyun otlatmak da izinle. Van'ın Gürpınar ilçesine bağlı Kesırk (Geçitli) köyünde kaymakamlıktan izin almadan Bırk (Kuşdağı) yaylasında koyun otlatan köy muhtarı Cemil Aslan, Mehmet Aslan, Tahir Aslan ile Hacı Fazıl Aslan isimli köylüler 19 Temmuz günü Gürpınar'da gözaltına alındı. Köylüler daha sonra sorguları için Van Komando Tugay'ına götürüldü. Halen sorguları süren köylerin gerillalara yardım etmekle suçlandıkları öğrenildi. Bölgede yaylaya çıkmak, ekin ekmek, ekin biçmek, ot biçmek, ot toplamak, hayvan ticareti yapmak gibi faaliyetler izne bağlı. Bu gibi faaliyetlerde bulunmak isteyenlerin sırasıyla vali, kaymakam ve askeri yetkililerle ilgili muhtardan izin belgesi alması gerekiyor. İzin belgesi olmayanlarsa örgüt adına faaliyette bulunmuş sayılıyor.

Sendikacı öldürüldü

ADANA/Roj- Petrol-İş Sendikası İşyeri Temsilcisi Cafer Bozdoğan, SASA fabrikası yemekhanesinde bıçaklanarak öldürüldü. Cafer Bozdağan'ın 21 Temmuz'da gece 23.00 sularında saldırıya uğradığı ve Seyithan Akdeniz tarafından öldürüldüğü belirlendi. 17 yaşından olan Seyithan Akdeniz adlı kişinin çocuk olması göz önünde bulundurularak, üç ya da dört kişi tarafından öldürüldüğü tahmin ediliyor. Bu olayın bir komplo olduğunu belirten Cafer Bozdoğan'ın yakın çevresi ve arkadaşları, Seyithan Akdeniz'in arkasındaki başka güçlerin varlığına dikkat çektiler. Seyithan Akdeniz tutuklanarak cezaevine gönderildi. Türk-İş Bölge Temsilcisi Hüseyin Elbek, DİSK Bölge Temsilcisi Yusuf Yürekli ve her iki konfederasyona bağlı sendika başkanları olaya tepkilerini dile getirdiler. SASA fabrikası vardiya çıkışında fabrika bahçesinde toplanan işçiler ve sendika başkanları, işyeri temsilcisi Cafer Bozdoğan'ın öldürülmesi olayını, işyerine siyah çelenk bırakarak kınadılar.

Küçükçekmece belediye işleri ihalede

İş/Sendika- Küçükçekmece Belediyesi, işçilerin daha ucuza ve daha kısa sürede yaptıkları tretuvar, bordür, park bahçe inşaatları, kanalizasyon işleri taşeronlara ihaleye sundu.

Küçükçekmece Belediye işçileri 1992 yılından kalan sosyal haklarını ve ücretlerini alamıyor. Toplu İş Sözleşmesi farklarını ve nisanın yirmi beşinde ödenmesi gereken 26 günlük devlet ikramiyesi TİS'den doğan hak olan, 30 günlük ikramiyelerini alamayan işçiler tepki göteriyorlar.Konuyla ilgili, DİSK Genel-İş 9 No'lu Şube tarafından şu açıklama yapıldı:

"Şirket yönetir gibi tüccar zihniyetiyle belediye yönetilmez. Belediyeler kâr için değil, halka hizmet için vardır. Sosyal devlet ilkesi de bunu gerektirir. Belediyenin bu sosyal hizmet üretme fonksiyonunu ortadan kaldırmaya çalışarak tüccar kafasıyla onu bir çıkar kapısı, rant paylaşım kurumuna dönüştürmeye çalışan Küçükçekmece halkının seçmediği bu bölgede yaşamayan bölge insanına karşı sorumluluğu bulunmayan şahıs ikinci başkan olarak göreve getirilirse, bazı çıkar çevrelerine rant sağlayan bir kurum olmaktan öteye gidemez. Sözünü ettiğimiz şahıs, yerel yönetimleri birer ticari şirket olarak görmekte, bölgede yaşayanların toplu yaşamaktan doğan sorunlarını sadece "ihale" ve "rant" yoluyla çözmeyi hedeflemektedir. Böyle olunca da yörede yaşayanı, çalışanı, esnafı, memuru, emekliyi, öğrenciyi ve ev kadınını müşteri olarak görmekte. Bu tür belediye yönetme anlayışına karşı halkımızı uyarıyoruz."

İşçilere komik rakam

ADANA/Roj- Genel-İş Sendikası 6. Bölge Temsilcisi Mustafa Acar, Türk-İş ve TİSK'in asgari ücret karşısındaki tutumunu protesto etti. Acar, DİSK'in yaptığı bir araştırmada, Adana'da okula giden 4 kişilik ailenin konut, eğitim, ulaşım, sağlık, gıda, sosyal ve kültürel ihtiyaçları için yapacağı harcamanın, 18 milyon 172 bin 563 lira civarında olabileceğini belirtti. Bu şartlar altında Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun rakam üzerinde karara varamamasını "komik" olarak nitelendiren Acar, "bu ülkenin halkı, çalışanları uysallaştırılmış olabilir. Ancak bu ülkenin halkı, çalışanı böyle bir anlayışa, böyle bir belirlemeye çarptırılacak kadar çağdışı değildir" dedi.

Bossa'da işçi kıyımı

ADANA/Roj- Adana Bossa 1 fabrikasında çalışan işçiler sendikalı oldukları için işten çıkarıldılar. İşçi kıyımını protesto eden işçiler, sendikalı oldukları için işlerine son verildiğine dikkat çektiler. Konuyla ilgili açıklama yapan DİSK-Oleyis Sendikası'na bağlı işçiler, " Bizler Bossa -1 fabrikası yemekhanesinde 4 yıldan beri asgari ücretle çalışan 42 işçiyiz. Özelleştirme ve taşeronlaştırma politikasının bir parçası olan taşeron firma Asa Tekstil Ticaret Şirketi yetkilileri tarafından toplu olarak, gerekçe gösterilmeden işten çıkarıldık. İnsanca yaşayabilmek için Oleyis Sendikası'nda örgütlenmeye karar verdik. Sendikamıza üye olduk" dedi.

Çin'in füze denemesine Tayvan'dan tepki

Tayvan, Çin'in Tayvan adası yakınlarında 4 füze denemesi yaptığını açıkladı. Yetkililer, Çin'in geçen hafta denemeleri yapacağını bildirdiğini kaydederek, bundaki amacın adada korkuyu artırmak ve toplumsal istikrarı bozmak olduğunu öne sürdüler. Bu arada, Tayvan'ın Suao limanında binlerce balıkçı teknesi denemelerden zarar görmemek için demir atmış durumda bekliyor. Hava yollarının da füze denemelerinin yapıldığı alanda uçuş yapmadıkları bildirildi. Çin'in, 1949 yılında sona eren iç savaştan sonra kendisinden ayrılan Tayvan ile ilişkileri o tarihten bu yana gerginliğini sürdürüyor. Tayvan ile Çin arasındaki ilişkiler, Tayvan başkanı Lee Teng-Hui'nin haziranda ABD'yi ziyaret etmesinden sonra, daha da gerginleşmişti.

Roj

Nûjen Basın Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti. Adına:
İmtiyaz Sahibi: Adıgüzel İNCESU
Genel Koordinatör: Yakup KARADEMİR

Genel Yayın Yönetmeni: Mehmet MUTLU
Sorumlu Yazıişleri Müdürü: Ö. Erdal KURT
Haber Müdürü: Hüseyin ŞİMŞEK
Redaksiyon: Safa FERSAL
Hukuk Müşavirleri: Ercan SEZGİN, Dilek İNCESU, Doğan ZENGİN
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku Apt. No: 18/7 Aksaray-İST Tel: 530 65 24 - 530 64 73 Fax: 530 65 58
Yurtiçi Temsilcilikleri:
Diyarbakır: Şair Sırrı Hanım Sok. Maruf Apt. Kat: 1 Ofis-Diyarbakır Tel-Fax: (412) 221 80 74
Ankara: Konur Sk. 9/13 Kızılay Tel: 417 75 54
Antep : Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat: 4 No: 45 Tel-Fax: (342) 234 59 31
İzmir: 859. Sok. Saray İşhanı Kat: 2 No: 3/203 B. Blok Konak Tel-Fax: (232) 445 46 50
Adana: Cemal Gürsel Cad. Vakıf İşhanı Kat: 4 No: 407 Tel-Fax: (322) 352 05 20
Mersin : İstiklal Cad. Camii Şerif Mah. 29. Sk. No:5/6 Tel: 324 237 04 77
Yurtdışı Temsilcilikleri:
Avrupa Temsilcisi:
İbrahim BETTEFELD: Ross str. 18, 50823 Köln/ Tel-Fax: 0049 221 51 059 04
Danimarka:
Adnan AĞACANOĞLU-D.Kültür evi- Nansens gade 32 st. tv. 1366 Kobenhavn/K. Danimarka- Tel-Fax: 004533338565.
İsviçre:
Case Postal 111 1815 Clarens/CH
Tel : 08- 795 66 34
Fax : 08-761 84 33
İsveç:
Lokman POLAT-Tensta Allê 43, 2 Tr 163 34 SPANGA 004686052398-
Almanya:
Kasım ARAS - Bahnhof str. 110 44629 Herne Tel-Fax: 0049 232313304
Hollanda:
Ferhat AMEDİ - PB 1092 68 01 BB ARNHEM Tel: 0031 85 23 26 95 fax: 003185 21 91 16
Fransa:
Paris Tel:1-4824 1795
Avusturya:
Postfac 58 1022 Wien
Belçika:
N. Bişeng SÜSLER
st. Gummarus str. 56
2060 Antwerpen.
İngiltere: Seyda ALPŞEN 123 Bryant Court Whiston Road, 28 Eg London
Tel/Fax: 0044 71 61 30699
Yunanistan:
Süleyman ŞAHAN Tel: 0030 182 51487
Baskı:
Dağıtım: YAY-SAT

'Kırmızı Kitapçık'ı ele geçirdik!

Müşerref CANLI

Gazetemiz, büyük uğraşlar sonunda devletin temel metni, gizli anayasası olan 'Kırmızı Kitap'ı ele geçirdi. Bilindiği gibi bu kitapçıktan ilk kez Güneri Civaoğlu'nun geçtiğimiz ay içinde yayımlanan bir köşe yazısında bahsedilmişti. Civaoğlu, "8. Madde değişmemeli!" diyen Genelkurmay İkinci Başkanı Ahmet Çörekçi'nin, tutumları ile ilgili olarak "Devletin temel belgesi olan Kırmızı Kitapçık'a atıfta bulunduğunu" yazmıştı. İşte Türkiye'nin gerçek anayasası olan, hiç bir maddesi bilinmeyen ve değiştirilemeyen bu kitapçığı bulduk!.. Değiştirilmez sayılsa bile, okurlar hiç değilse bu illegal anayasanın neler buyurduğunu öğrensin diye düşündük ve büyük fedakarlıklar sonunda Kırmızı Kitapçık'ı ele geçirdik. Olduğu gibi yayımlıyoruz.

"Çok gizli / Top secret

İşbu asli anayasayı yayımlamak, dağıtmak, taşımak ve MGK'nın askeri üyeleri dışındaki şahıslarca evde ve elde bulundurmak, birinci dereceden suçtur. Türk milletinin bekası ve çıkarları bakımından, bu milletten her hangi bir kimsenin, milleti idare esaslarını belirleyen bu metinden haberdar olması memnudur.

Giriş:

İşbu kitapçık, Osmanlı ve hatta onun evveliyatından bu yana alıştığımız ve uğruna nice saray komploları, darbeler ve muhtıralar yapılan, askeriyenin memleket ahalisinden daha mümtaz olduğu hakikatı uyarınca; silahlı kuvvetlerin memleketin her işi üzerindeki fiili iktidarının esaslarını tanzim, tasnif ve takdim etmeye matufdur.

Madde-1

Türkiye Cumhuriyeti askeri bir devlet olması cihetiyle; herkesin asker doğması mecburiyeti; şayet bu mümkün olmazsa, asker emrini dinlemesi ve sivil urbaları içinde askerce düşünmesi mecburiyeti vardır.

Madde-2

Egemenlik, bila kayd-ı şart ordunundur.

Madde-3

Orduda egemenlik, üst komuta kademelerinindir.

Madde-4

Memleket ve ahalisinin idaresinde ikinci ve üçüncü maddeler esas olup, bunu temin gayesiyle MGK tavsiyeleri emir telakki edilir. Meclis, hükümet, partiler gibi, dünya ahvalince var olmaları zaruri kurum, kuruluş, yetkili ve etkili gibi görünenlerin bu madde ile ahengi hususunda, birinci maddenin son babı dikkate alınır.

Madde-5

Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentleri Ankara ve İstanbul'dur. Sanayimizin ve özel sektörümüzün esaslı bölümünün İstanbul'da olması münasebetiyle; devlet kararlarının bir kısmı İstanbul'da alınabilir.

Madde-6

Washington ile Brüksel, başkentlerimizin himayedarı olmaları münasebetiyle; işbu anayasaya göre harekat tarzı yürütmek durumundaki devlet ricalinin ehemmiyetle saygı göstereceği kentlerdir.

Madde-7

İşbu kitapçığın ilk üç maddesi değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez.

Madde-8

Sair maddelerin değiştirilmesi hususunda, yedinci madde hükümleri geçerlidir.

Madde-9

Memleketimizin muazzam düşmanı, memleketimizin ahalisidir. İşbu kalabalıklara karşı tedbir, kamu idare tarzımızın esasıdır. Ancak bu, memleket ahalisinin kendi kendisini idare edercesine bir manzara ile yürütülür.

Madde-10

Kürtler ile solcular, kalabalıklar bahsinin en zararlı mahlukları-dır. Cümlesinin bertaraf edilmeleri esas amaç olmakla birlikte; bunu zaman içinde yapmak icap eder. İşbu durum, kanunla da düzenlenir, kanun olmadan da.

Madde-11

Amerika Birleşik Devletleri ile İngiltere; ve bunlarla ahenkleri takdiri ölçeğinde NATO'nun büyük memleketleri hariç; dünyadaki bütün memleketler ve ahalileri de düşmanımızdır; vatandaşların bu istikamette tahsilleri faidelidir. Düşmanlık bahsinde; komşularımızın zaten bize düşman olmaları için komşu olmalarının yeterli olduğu göz önünde tutulduğundan, sair dünya memleketleri ve ahalileri için, mekana ve vak'ta göre bahaneler bulunur. Bunlar, yazılı matbuat ve cihazlı matbuatla olan sıkı münasebetler ve sair kamu faaliyetince düzenlenir.

Madde-12

Hakimiyetin sahibi askeri ricalin her dem ağırlığını temin maksadı ile; içerde ve dışardaki cereyanlar, buna matuf takdim edilir. Bu cümleden olmak üzere, başta Yunanistan, Suriye ve Rusya gibi memleketlerle alakaların gergin seyredilmesine; bu şekilde askeriyeye akan bütçe gelirlerinin hoş ve iyi karşılanması fikrinin taze tutulmasına ehemmiyet verilir.

Madde-13

Memleket idaresine dair keyifsizliklerin ve muhalif fikriyatların zarar telakki edilmeyen ölçülerde tutulmasına ehemmiyet verilir. Lüzumu halinde bu, tahmini fitne fikriyatlara benzeyen kudretlerin tarafımızdan imal edilmesiyle sağlanabilir.

Madde-14

Yazılı ve cihazlı matbuat, kontrolsuz olamaz. Kredi, korku ve yatırım gibi hususlarla kontrolde tutulan bu zevatların fenni araç ve gereçlerinin dünyanın en ileri safhasında olmalarına; bu şekilde modern ve hür gibi görünmelerine çalışılır.

Madde-15

Memleketimiz, yani askeri cumhuriyet idaremiz için büyük tehlike olan solcular ile işçiler kudret kazandığında; etkili önlemlerin yanı sıra, dahili yapılarının karıştırılması; kontrole tabi partilerimizden alternatifler oluşturulması gibi metodlar izlenir.

Madde-16

Sayıca daha büyük tehlike olan ve hep zorluklarla idare ettiğimiz Kürtler hususunda, etkili ezme metodları esastır. Evvela bunların Türk olduğu hususu söylenir. Bunun vaktinin geçmesi neticesinde ise, bunların kardeşlerimiz olduğu; ayrı-gayrı haklara lüzum bulunmadığı ifade edilir. Bunun da vaktinin tamama ermesi ile, Boşnak, Çerkez gibi az kalmış amma, taviz vermiyor görünmemek için lazım olan gruplara da hak veriyormuş gibi, dil, radyo gibi haklar verilir. Ancak, Kürtçe radyoda Kürtlerin Türk soyundan olduğunu Kürtçe anlatmak esastır.

Madde-17

Kürtler bahsinde, onaltıncı maddenin kafi gelmediği hallerde keyfiyet, Washington'la birlikte değerlendirilir.

Madde-18

Onbeş ile onaltıncı maddenin ikisinin birlikte kafi gelmemesi ve onyedinci madde hükmünün de hükümsüzleşmesi hallerinde, İsviçre bankalarındaki paraların üçüncü madde kapsamındakilere hangi usullerle pay edileceği ve hangi memleketlerden iltica hakkı talep edileceği hususlarını kapsayacak yeni bir kırmızı kitapçık hazırlanır."

(Muhabirin notu: Şayet generaller, "Kırmızı Kitapçık bu değil!" itirazında bulunurlarsa, ellerindekilerini yayımlatsınlar, karşılaştırmaya hazırız...)

Şarlo'dan öğrendiğimiz

Sunay AKIN

Pembe dizilerin, yarışmaların ve sıcağı sıcağına sunulan kanlı programların istilasına uğrayan televizyon kanallarında çocuklar için hazırlanan Hugo'nun yanında Fransız şair Victor Hugo'yu tanıtmaya yönelik bir kültür programının yayınlanması olasılığı şimdilik görünmüyor!..

Kanalını değiştirmek için bile olsa ayağa kalkmamıza "uzaktan" kumanda aleti ile engel olan televizyonun karşısında seyirci kalıyoruz; gazetecilerin öldürülmesine, sanatçıların yakılmasına, yolsuzluklara, her geçen gün doymak bilmeyen ağzını biraz daha açan ve halkları birbirine düşman yapan savaş çığırtkanlarına...

Benim kuşağım, herhalde çocukluk fotoğraflarının siyah beyaz olduğu son kuşaktır. Belki de, bu yüzden televizyon ekranında arada bir görünen sessiz sinema örneklerini çok seviyorum. Üstümüze hergün biraz daha abanan karanlığa karşı Nihat Ziyalan'ın dizelerindeki bir sessiz sinema kahramanından öğereneceğimiz çok şey var:

"Üstümüze abanmış karanlık/ezilmemizin çatırdısı yayılıyor/ Islık çalıyoruz / korkumuzu yüreklendirmeye / sessiz bir ıslık / Şarlo'dan öğrendiğimiz."

Biri şişman, diğeri zayıf bir ikilisi vardı sessiz sinemanın... Sahi, adları neydi onların?.. Bu sorunun yanıtını şiirin uçarı çocuğu Ercüment Uçarı'nın şiirinde arayalım:

"Ölüm korkusudur bu damın kiremidi / İçine tabanca bile konmayan kurşun / sahi Lorel-Hardi yaşamıştı eskiden / şimdi hangi korsan içimizdeki karları küreyen"

Karanlık abanıyor üstümüze ve içimizdeki temizliğin simgesi olan karları kürüyor korsanlar...

Ama sakın umutsuz olmayın!

Takılın Şarlo'nun peşine... Nasılsa bütün kötüleri sonunda yenip, sevgilisini koluna takarak televizyon kanallarında bastonunu sallaya sallaya hepimizi aydınlığa çıkaracaktır.

Suskun, tepkisiz bir toplum olmamızı isteyenlere karşı dudaklarımızda sessiz bir ıslık taşıdığımızı unutmayalım.

Evet! Şarlo'dan öğrendiğimiz!...

Sezen Aksu son kasetiyle, son beş yılın kuramsal tartışmasına ağırlığını koydu

Ateş gittikçe Doğu'da mı yanıyor?

Hüseyin ŞİMŞEK

Sezen Aksu, son kasetiyle yine ilgili gündemlerin baş köşesine oturdu. İlk hafta, 350 bin satışla kırılan rekor bir yana, bunda Aksu'nun bugüne kadarki çalışmaları, kasetin sunuluş biçimi ve adının rolü de oldu. Az iş değil, bu kasetiyle, bir anlamda son beş yıldır yeniden alevlenen kuramsal tartışmaya ağırlığını koydu. Karşımızda adeta filozoflaşan bir sanatçı duruyor ama, o ne sunuştu öyle? Bir duyarlık, ancak bu kadar ayağa düşürülebilir ve başka şeylere yedeklenip sömürülebilir doğrusu.

İSTANBUL- Sezen Aksu, son kasetiyle yine ilgili gündemlerin baş köşesine oturdu. İlk hafta, 350 bin satışla kırılan rekor bir yana, bunda Aksu'nun bugüne kadarki çalışmaları, kasetin sunuluş biçimi ve adının rolü de oldu. Kasette yer alan parçalardan beşinin ATV ana haber programında yayınlanması ve yayın akışı içinde verilen sulu sepken Ali Kırca-Sezen Aksu söyleşisi farklı tepkiler topladı.

Daha şimdiden kaset için çok şey söylendi. Söyleneceklerin, bugüne kadar söylenenlerin birkaç misli olduğu ise kesin. Kasetin müzikalitesini, 'ilgililer'in yoldaki değişik yazılarına havale ederek, adıyla ilgileneceğiz. Yani kafayı, "Işık doğudan yükselir" sözüne takacağız.

Sözün ilk ve son sahibi

Sezen Aksu, basında yer alan söyleşilerde, kasete adın verilmesiyle ilgili şunları söyledi: "Önce Ahmet'in projesiydi. Adı onundu. Ben el koydum". Bunlar çok önemli değil, önemli olan ifadenin bilinçli bir seçimin sonucu olması. Çünkü, "Işık doğudan yükseliyor" ifadesi, içinde bulunduğumuz son beş yıllık dönemin önemli bir tartışmasına ve tanımlamasına denk düştü.

Kasete ilgimizin nedeni de işte bu çakışma. Aynı anlamı veren farklı sözcüklerin kullanımı işin ayrıntısı. Zaten Sezen Aksu da, "Işık doğudan çıkar demek aslında, ama çevirirken kaba olmasın diye yükselir olarak söyleniyor" demekte. 'Güneş' yerine 'ışık', 'doğuyor' yerine 'yükseliyor' sözcüğünü koymak da kendi çapında bir buluş.

Nedir "bilinçli seçim" dediğimiz? Aksu, "Batıda deniz bitti, Doğu'ya çevirdiler yüzlerini" diyor ve sözün asıl sahipleri için, şu açıklamada bulunuyor: "Ege için, İyonya için söylenmiş bir laf."

"Işık doğudan doğuyor" sözlerinin ifade olarak aslı, elbette ki "Güneş doğudan doğuyor" biçimindedir. İfadenin, kuramsal bir bağlam içinde ilk ve en ünlü kullanıcısı Çinli filozof Konfüçyüs.

Konfüçyüs'ten sonraki izi, yüzyıllık atlamalar yaparak sürdürelim. Genç TC'nin sonraki tarihi açısından bir dönüm noktası olan ayaklanmanın lideri Şeyh Said, bu ifadeyi temel bir argüman ve propaganda aracı olarak kullandı. Şeyh Said, özetle ışığın Doğu'dan yükseldiğini ama ne yazık ki Doğu'nun karanlıklar içinde bırakıldığını söylüyordu.

Yeni durakta, Yeni Demokrasi Hareketi(YDH) lideri Cem Boyner çıkıyor karşımıza. YDH'nin Diyarbakır il örgütü binasının açılışında yaptığı konuşmada, Şeyh Said'in tanımlamasını kullandı ve bu gazetelere yansıdı. Boyner, "Işık Doğu'dan doğuyor Doğu karanlıkta kalmasın" dedi.

Son durak: PKK davası tutukluları, son büyük eylemleri doayısıyla birçok devlet ve uluslararası kurum ve kuruluş başkanının yanı sıra, "Saygıdeğer Papa II. Jean Paul" hitabıyla bir mektup da Vatikan'a gönderdi. Mektubun iki cümlesi şöyle: "Mezopotamya uygarlığın beşiğiydi. Güneşin doğduğu yerdi."

Görülüyor ki ifade, bir yandan kimsenin tartışma konusu yapamayacağı bir doğa yasasının kendisi olurken; öte yandan düşünce, hukuk, bilim, felsefe, kültür ve sanat alanlarında Doğu-Batı uygarlıklarının yarışma, egemenlik vb. ilişkileri için de bir tanımlamadır.

Yüzyıllardan beri, Batı ve Doğu toplumlarında ve özellike egemen ideolojilerde, kabul edilegeldi: Doğa Doğu'dan, toplumlar Batı'dan aydınlanır(!)

Değil mi ki Aydınlanma diye bir çağ tanımı yapıldığında, akla Batı gelir. Değil mi ki Batı bu 'avantajı'yla dünyanın geri kalan bölgelerini etki ve egemenlik alanı haline getirdi... Batıcılık, uzun süre Doğu'nun bizzat kendisinde tartışmasız bir yaşam tarzı olarak revaçta kaldı.

Sözün yerleştiği bağlam

"Batı'da deniz bitti", bu Sezen Aksu'nun tanımı. Şu da başka bir tanım: "Ateş giderek Doğu'ya kayıyor." İkinci tanım, iki yıl önce Estonyalı şair ve yazar Jean Kaplinsk tarafından İstanbul'da yapıldı.

Anımsanacaktır, 1993'ün Aralık ayı içinde, geleneksel 'Gulliver' toplantılarının üçüncüsü İstanbul'da yapıldı. Hiçbir resmi kuruma bağlı olmayan Gulliver Topluluğu'nun düzenlediği toplantılara Yunanistan, Fransa, Rusya, Almanya, Romanya, Estonya, Belçika, İspanya, Yugoslavya, Hollanda, Polonya, İngiltere, ABD ve Türkiye'den toplam 25 yazar ve sanatçı katıldı.

Kültür ve sanatın tarihçesi, işlevi, oluşumu ve gittikçe karmaşıklaşan bugünün dünyasındaki yeri üzerinde durdu konuşmacılar. Birleştikleri noktalardan biri, binerce yılık kültürel birikim ve zenginliğin çarçur edildiğiydi.

Arkadaşımız Aysel Sağır'ın 16 Aralık 1993 tarihli Aydınlık'ta yer alan ilgili yazısında, Estonyalı Jean Kaplinsk'in şu sözleri yer aldı:

"Avrupa kültürel bir izolasyon yaşıyor. Ateş gittikçe Doğu'ya kayıyor. Türkiye, Yakındoğu, hatta Kuzey Afrika... Avrupa'da yanan ateşin külleri kaldı yalnızca."

Prof. Ahmet İnam ve Prof. Yaman Örs'ün adları anılarak söylenebilir ki, bu tartışma bizdeki akademik çevrelerde de son beş yıldır alevleniyor. Önümüzdeki günlerde, tartışmanın daha da büyüyeceğini sezinlemenin ötesinde, bilgisine de sahibiz.

Az iş değil, Sezen Aksu son kasetiyle, bir anlamda son beş yıldır yeniden alevlenen kuramsal tartışmaya ağırlığını koydu. Karşımızda adeta filozoflaşan bir sanatçı duruyor ama, o ne sunuştu öyle? Bir duyarlık, ancak bu kadar ayağa düşürülebilir ve başka şeylere yedeklenip sömürülebilir doğrusu.

Sezen Aksu, son beş yıldır alevlenen kuramsal tartışmaya el koydu.

Bir 12 Eylül hatırası...

Bu fotoğraf, fotoğrafta yer alan aile tarafından çekilmedi. Fotoğrafı çekenler, askerler...
Bir kopyasını aileye verme 'nezaketi'ni göztermişler o zaman...
Zaman ise, 12 Eylül'lü zamanlar... Emir çıkmış generallerden; "kırsal kesimdeki Kürt aileleri fişlenecek!.." Çocuğun elinde tuttuğu saç üzerine tebeşirle yazılmış numara, kapı numarası falan değil; ailenin 'fiş' numarası!..
Köy, Mardin merkeze bağlı Şateh (Yaylabaşı) köyü. Fişlenme numarası verilmiş aileye. Bunla kalınmamış; 38 numaralı ailenin kimlerden oluştuğunun belgelenmesi için, numara eşliğinde bu resim çekilmiş; sabıka kayıt fotoğrafı gibi...
Kürdün fişlenmesinin fotoğrafla tespit edilmesinin resmidir bu; zulmün kareye dökülüşünün resmi...
Bir bu resmi, bir de gözleri; gözlerin yangın bakışlarını nakşedin hafızanızın bir yerine...
Ve bugüne dair sözleriniz ondan sonra çıksın ağzınızdan...

Almanya'da telefon dinlenmesine sınırlama

Faik TİMUR

ALMANYA- Almanya'nın Federal Haber Alma Servisi "Bundesnachrichtendienst-BND"in yabancı "suç şebekeleri"nin telefon, fax ve modem cihazlarını dinleme işlemine yönelik, hukukcu Prof. Dr. Michael Köpnler'in açtığı dava sonucu, Karlsruhe Anayasa Mahkemesi, 11 Temmuz'daki duruşmada, bu olaya şimdilik bir sınırlandırma getirdi. BND'nin dinlediği şahıslar aynı zamanda polis tarafından da takibe alınıyor ve takibe uğrayan kişilerin durumu kesinleşmeden suçlu muamelesi yapılıyordu.

Daha dinlenme döneminde bile bazı kişilerin suçlu olarak mahkeme önüne çıkarıldığına işaret eden FDP milletvekili Joachim Jacob, daha önce Stern dergisine yaptığı bir açıklamada "Günde yalnız 100 bin yabancı muhabirin telefon (mobil tel. vs.) fax, modem ve TV haberleşmeleri izleniliyor. Bazı memurlar bu takibatları kötüye kullanabilirler; çünkü takibat memurları ne politik bir üst kurum ne de bir adalet kuruluşu tarafından kontrol ediliyor" demişti.

BND nasıl dinliyor?

Dinlenmesi gereken kişi ve kurumların dışında ayrıca haberleşme sisteminin hafızasına 4 bin civarında şifreli kelime yerleştirilmiş. O, 4 bin şifreden biri duyulduğunda bilgisayar otomotikman gerisini kaydediyor. Şimdiye kadarki yasaya göre BND kayıtları incelemeye almadan da sorumlu kurumlara takibat yapmaları için izin veriliyordu.

Yasanın bu yanını hukuka aykırı gören Prof. Dr. Michael Köhnler, bu yılın başlarında, söz konusu yasanın değişmesi ve incelenmeye alınan kişilerin durumları netleşmeden takibata alınmaması için Almanya'nın en yüksek mahkemesi Karlsruhe Federal Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştu. Mahkeme 11 Temmuz günkü kararıyla, dinleme yasasına yeniden bir düzenleme getirdi.

Karlsruhe Mahkemesi'nin yeni kararı, Prof. Köhnler'in görüşleri doğrultusunda alındı ve Federal Haber Alma Servisi BND tarafından dinlenilen şahısların durumları netleşmeden, suç unsuru tesbit edilmeden, Anayasayı Koruma Teşkilatı-Verfassungsschutz- ve yetkili polis kurumlarına takibat verilmeyecek.

Karar, mahkemenin birkaç oturumundan sonra kesin biçimini alacak.

Stern dergisinin açıklamasına göre BND, Hitler'in istihbarat adamı ve Doğu Bloku experti Reinhard Gehlen tarafından oluşturulmuş ve Almanya'yı herhangi bir askeri saldırıdan korumak için yurt dışında istihbarat toplamış.